פרק שור שנגח את הפרה

מהדורת תשפ"ה

להשיג קובץ זה ללא תשלום

יש לפנות בטלפון 053-318-7750

או במייל – s0533187750@gmail.com

לעת עתה יצאו לאור בס"ד

בבא קמא: ארבעה אבות, כיצד הרגל, שור שנגח את הפרה, והכונס

בבא מציעא: אלו מציאות, המפקיד, והשואל, הבית והעליה.

כמו"כ ניתן להשיג חוברות על חומשים: במדבר, דברים.

בס"ד

פרק שור שנגח את הפרה

בבא קמא דף מ"ו ע"א - ע"ב

מתני' שור תם **שנגח את הפרה** שהיתה מעוברת, **ונמצא עוברה בצדה,** מה קרה לעובר (רש"י)_____

ואין ידוע אם עד שלא נגחה, ילדה, א. נקד את המילה "נגחה" ב. ומה פירושו _____

לפי צד זה בספק, האם העובר מת מחמת הנגיחה (רש"י) _____ ולכן האם הוא חייב על הולד _____

או **אם מְשֻׁנֶּגְחָה ילדה,** האם העובר מת מחמת הנגיחה (רש"י) _____ ולכן האם הוא חייב על הולד _____

הדין הוא ש**משלם חצי נזק לפרה,** מדוע _____

ורביע נזק, לולד, מדוע (רש"י) _____

וכן פרה מעוברת **שנגחה את השור,** נקד את המילה "שנגחה"

ונמצא ולדה בצדה, האם גם כאן מיירי שהולד מת _____

ואין ידוע אם עד שלא נָגְחָה את השור **ילדה,** לפי צד זה בספק, האם הפרה הייתה מעוברת בשעת הנגיחה _____

ולכן האם אפשר לגבות מן הולד _____

או **אם מְשֻׁנָּגְחָה ילדה,** לפי צד זה בספק, האם הפרה הייתה מעוברת בשעת הנגיחה _____

ולכן האם אפשר לגבות מן הולד _____

הדין הוא שֶׁ**מְּשַׁתַּלֵּם חצי נזק מן הפרה,** מדוע _____

ורביע נזק מן הולד, מדוע_____

ובגמ' יתבאר מה הכונה "חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד".

מדוע ברישא תנא "ונמצא <u>עוברה</u> בצדה", ובסיפא "ונמצא <u>ולדה</u> בצדה"

(תוס' יום טוב)_____

סיכום המשנה

	מי נגח את מי	מה יש להסתפק לגבי הולד	ולכן מה הספק לגבי התשלום	ולכן כמה משלם על הולד/מן הולד	מדוע
ברישא		האם את מחמת הנגיחה			
בסיפא		האם נלד לפני הנגיחה ולאחר השתתף בצער, או שנלד לאחר הנגיחה והשתתף בצער			

המשך בבא קמא דף מ"ו ע"א - ע"ב

גמ' אמר רב יהודה אמר שמואל, זו דברי סומכוס, דאמר ממון המוטל בספק חולקין

אלו דינים במשנתנו הם דברי סומכוס: א. _____ ב. _____

אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין, המוציא מחבירו עליו הראיה

מי המוציא, בעל השור או בעל הפרה: ברישא _____ בסיפא _____

הערה: דברי סומכוס לא נאמרו אלא במקרה שבלא טענותיהם יש ספק לבית דין, אבל אם הספק נולד רק מחמת התובע, מודה סומכוס שהמוציא מחבירו עליו הראיה (ע"פ תוס' לעיל דף ל"ה:).

סיכום מחלוקת סומכוס ורבנן

	מה הדין בממון המוטל בספק	ולכן ברישא כמה משלם עבור הולד	ולכן בסיפא האם אפשר לגבות מן הולד
לפי חכמים			
לפי סומכוס			

שואלת הגמ', **למה לי למימר "זה כלל גדול בדין"**

משיבה הגמ', **אצטריך** לומר "זה כלל גדול בדין", **דאפילו** במקרה ש**ניזק אומר ברי,** ברי שֶׁמַּה _____

ומזיק אומר שמא - איני יודע אם שורי הזיק את הולד או לא, גם בזה אמרינן **המוציא מחבירו עליו הראיה**

סכם: מי המוציא _____ האם הוא טוען טענת ברי או טענת שמא _____

מי המוחזק _____ במה הוא מוחזק _____ האם הוא טוען טענת ברי או טענת שמא _____

אם הוא לא היה אומר "זה כלל גדול בדין" האם היינו מחייבים את המזיק לשלם _____

ומדוע _____

ועכשיו שאמר "כלל גדול", האם מחייבים את המזיק לשלם, כשאין לניזק ראיה _____

אי נמי ששמואל אמר "זה כלל גדול בדין" להשמיענו **לכי הא דאתמר, המוכר שור לחבירו, ונמצא** שהוא **נגחן** והלוקח טוען שעבור מה הוא קנה את השור _____

והאם אפשר לעשות זאת עם השור שקיבל מהמוכר _____

ולְמַה הוא כן ראוי (רשב"ם במסכת ב"ב דף צ"ב. ד"ה ונמצא) _____

רב אמר, הרי זה מקח טעות, ולכן מה על המוכר לעשות _____

ושמואל אמר, יכול שיאמר לו המוכר, **לשחיטה מכרתיו לך,** ולא הוי מקח טעות

מדוע היה מקום לומר דהוי מקח טעות (רש"י) _____

ומדוע באמת יכול לומר לו "לשחיטה מכרתיו לך" (שם) _____

הערה: רש"ש גרס ברש"י ד"ה אי נמי "אשמעינן חכמים" במקום "אשמעינן מתניתין".

ביאור מדוע אמר שמואל "זה כלל גדול בדין"

	במקרה שהמוציא ברי והמוחזק שמא	במקרה שיש רוב המסייע לדברי המוציא
אילולא אמר "כלל גדול" האם היה אפשר להוציא ממון		
מאחר שאמרו זאת האם אפשר להוציא ממון		

המשך בבא קמא דף מ"ו ע"א - ע"ב

שואלת הגמ', **אמאי** חולקים רב ושמואל

וניחזי, אי הלוקח הוא **גברא דזבין לרדיא,** אם כן בודאי לרדיא לקחו, פרש "רדיא" _____

אלו אנשים קונים לרדיא (רשב"ם שם ד"ה ולחזי) _____ מי יודה למי במקרה זה (שם) _____

מדוע (שם) _____

אי הלוקח הוא **גברא דזבין לנכסתא,** אם כן בודאי לנכסתא לקחו, פרש "נכסתא" (רש"י) _____

אלו אנשים קונים לנכסתא (רשב"ם שם ד"ה דזבין) _____ מי יודה למי במקרה זה _____

הערה: הרשב"ם במסכת בבא בתרא כתב, דמיירי שהמוכר והלוקח מכירין זה את זה.

משיבה הגמ', **לא צריכא** אלא **בגברא דזבין להא ולהא,** גם לרדיא וגם לנכסתא, שהוא טבח ועובד אדמה

הערה: כיון דמיירי בגברא דזבין להא ולהא, מדוע אמר רב דאזלינן בתר רוב, הרי הוא אינו מן הרוב, שהרי הוא קונה לזה ולזה, עיין רא"ש סימן א' ורשב"א במסכת ב"ב דף צ"ב ע"ב.

שואלת הגמ', **וניחזי, אי** שילם **דמי רדיא,** א"כ ודאי קנה **לרדיא,** והוי מקח טעות

אי שילם **דמי נכסתא,** א"כ ודאי קנה **לנכסתא,** ואין כאן מקח טעות

מה יותר יקר, שור לחרישה או שור לשחיטה (רש"י) _____

משיבה הגמ', **לא צריכא דאוקיר בישרא וקאי בדמי רדיא ,** לפיכך אין הדמים מודיעין

שאלות סיכום:

מה הדין: בגברא דזבין לרדיא _____ בגברא דזבין לנכסתא _____

בגברא דזבין להא ולהא_____

אם שילם לו דמי רדיא _____ אם שילם דמי נכסתא _____

אם רדיא ונכסתא הם אותו מחיר_____

אמרי בני הישיבה, **ואי ליכא לאשתלומי מיניה,** ממי_____

לישקליה לתורא בזוזי, פרש _____

דאמרי אנשי, ממרי רשותך (מבעל חובך) **פארי אפרע,** פרש "פארי" (רשב"ם שם) _____

"דאמרי אנשי" איזה דין נאמר בזה _____

על מי שואלת הגמ' זאת (שם ד"ה אי דליכא) _____

באר השאלה (שם) _____

משיבה הגמ', **לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה**

סכם, לפי רב, האם המוכר צריך להחזיר המעות ללוקח, או שיכול לפרוע לו את השור במקום המעות:

כשיש לו מעות_____ כשאין לו מעות_____

עתה מבארת הגמ' הטעמים של רב ושמואל

רב אמר הרי זה מקח טעות, משום שהוא סובר שגם בדיני ממונות אמרינן **זיל בתר רובא, ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבני**

ושמואל אמר, יכול המוכר **שיאמר לו** ללוקח, **לשחיטה מכרתיו לך, ולא אזלינן בתר רובא,**

כי אזלינן בתר רובא, רק **באיסורא, אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא, אלא המוציא מחבירו עליו הראיה**

מי המוחזק _____ במה הוא מוחזק _____

ומי המוציא _____וכיון שאינו יכול להביא ראיה, מה דינו _____

מדוע בממון לא הולכים בתר רוב (שיטמ"ק בשם הרא"ה)_____

כתוב דוגמה של איסור שבו הולכים אחר הרוב (רשב"ם שם ד"ה באיסורא) _____

ביאור המחלוקת

	האם הולכים אחר הרוב להוציא ממון ממוחזק	ולכן מה הדין במוכר שור לחבירו ונמצא נגחן
לפי רב		
לפי שמואל		

המשך בבא קמא דף מ"ו ע"א - ע"ב

תניא נמי הכי, שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה, ואינו יודע אם עד שלא נגחה ילדה, אם משנגחה ילדה, משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד, דברי סומכוס, וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה

למי מביאה הגמ' ראיה _____

שמה הוא אמר _____

א"ר שמואל בר נחמני, מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה

שנאמר, בשעה שעלה משה רבינו להר סיני, אמר אל הזקנים **"מִי בַּעַל דְּבָרִים** (מי שיש לו דין ודברים עם חבירו) **יִגַּשׁ אֲלֵיהֶם"** (אל אהרן וחור יחד אתכם), מ"יִגַּשׁ אֲלֵיהֶם" דורשים, שה"בעל דברים" **יגיש ראיה אליהם** (אל הדיינים)

ביאור איך דורשים מ"מִי בַּעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵיהֶם", שעל התובע להביא ראיה:

פרש "בַּעַל דְּבָרִים" (רש"י) _____

פרש "יִגַּשׁ אֲלֵיהֶם" _____

הערה: עיין פני יהושע איך משמע ש"בעל דברים" היינו התובע.

מתקיף לה רב אשי, הא למה לי קרא, לאיזה דין _____

הרי **סברא הוא,** מאן **דכאיב ליה כאיבא, אזיל לבי אסיא,** מי שכואב לו כאב, הולך אל הרופא שירפאהו

מי זה שכואב לו כאב, התובע או הנתבע _____

וכמו שפשוט שמי שיש לו כאב הולך אל הרופא, כך פשוט שמה _____

אלא אמר רב אשי **קרא** בא ללמדנו **לכדרב נחמן אמר רבה בר אבוה, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה, מניין שאין** בית דין **נזקקין** (דנים) **אלא לתובע תחלה, שנאמר "מִי בַּעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵיהֶם",** התובע **יגיש דבריו אליהם,** ובית דין מוציאים את הממון מהנתבע, ורק אח"כ הם דנים בטענותיו (של הנתבע).

ביאור המקרה שנזקקין לתובע תחלה:

מה טוען התובע (רש"י) _____ האם הנתבע מודה שהוא חייב לו _____

אלא מה הוא טוען (שם) _____

האם בית דין דנים על טענתו מיד או רק לאחר ששילם לתובע _____

מהיכן למדו כן _____

אמרי נהרדעי, פעמים שנזקקין (שדנים) **לנתבע תחלה**

והיכי דמי, דקא זילי נכסיה של הנתבע אם בית דין יקבל טענת התובע תחילה

באיזה מקרה יפסיד הנתבע אם בית דין ידונו תחילה את טענת התובע:

מקרה א' ברש"י _____

מקרה ב' ברש"י _____

שאלות סיכום:

מה לומדים מהפסוק "מִי בַּעַל דְּבָרִים, יִגַּשׁ אֲלֵיהֶם" לפי ר' שמואל בר נחמני _____

מה מקשה רב אשי על זה _____

מה לומדים מהפסוק לפי דבריו _____

ובאיזה מקרה נזקקין לנתבע תחלה _____

בס״ד

בבא קמא דף מ"ו ע"ב - מ"ז ע"א

שנינו במשנתנו, **"וכן פרה שנגחה את השור, משתלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד"**

מקשה הגמ', וכי **חצי נזק ורביע נזק** הוא משלם

לפי הבנת הגמ' בקושיא, כמה ישלם אם הזיקה שור ששוה מאה זוז _____

הרי **פלגא נזקא הוא דבעי שלומי, כולי נזקא נכי** (פחות) **רבעא, מאי עבידתיה** כלומר, מה טעם לחייבו לשלם כל כך

אמר אביי, חצי נזק הכונה שמשלם **אחד מארבעה בנזק, ורביע נזק** הכונה שמשלם **אחד משמנה בנזק**

סיכום דברי אביי

	פרש לפי אביי חצי נזק / רביע נזק	לפי זה כמה משלם כשהזיקה שור שוה מאה זוז	מדוע משלם כך
משתלם חצי נזק מן הפרה	(רש"י)		(שם)
ורביע נזק מן הולד	(שם)		

הגמ' מפרשת באיזה מקרה נאמר שהניזק גובה רבע נזק מן הפרה ושמינית נזק מן הולד

ואי פרה וולד דחד נינהו, היינו ששניהם שייכים לאותו אדם, **הכי נמי דמצי א"ל** הניזק **לבעל פרה "ממה נפשך חצי נזק הב לי",** דהיינו בין אם הולד השתתף בנגיחה בין אם לא השתתף, בעל הפרה צריך לשלם את כל חצי הנזק

מדוע משלם כל חצי הנזק גם כשהולד השתתף בנגיחה _____

אלא לא צריכא שמשתלם רק רבע נזק מהפרה, אלא במקרה **דפרה דחד וולד דחד**

איך יכול להיות שהפרה שייכת לאיש אחד והולד שייך לאיש אחר (רש"י) _____

הערה: ואין לומר להיפך, דהיינו שמכר לו רק את הולד, משום שהולד הוא דבר שלא בא לעולם וא"א להקנותו.

ואי דקדים ניזק **תבעיה לבעל פרה תחלה, הכי נמי דאמר ליה** הניזק **לבעל פרה, פרה דידך** ודאי **אזיקתן** (הזיקה לי), ולכן אתה ודאי חייב לשלם לי, ומה שאתה טוען שגם הולד השתתף בנגיחה, ואין עליך לשלם לבד, יכול הניזק לומר לו

הב לי ראיה דאית לך שותפי, וכיון שאין בעל הפרה יכול להביא ראיה, כמה הוא ישלם _____

אלא צריך לומר שהמשנה מיירי **דקדים תבעיה לבעל ולד תחלה**

דאמר ליה, גלית אדעתך דשותפא אית לי, מי יכול לומר כן (רש"י) _____למי _____

ולכן אם תבעיה לבעל ולד תחלה, כמה ישלם בעל הפרה (רש"י) _____

וכמה ישלם בעל הולד (שם) _____ מדוע (שם) _____

מדוע אנו אומרים שאם הניזק תבע לבעל הולד תחילה הוא מגלה דעתו שהולד היה שותף בנגיחה, הרי אפשר לומר שמשום שפגש בעל הולד תחילה ולכן תבעו, ובאמת מסתפק אם הולד השתתף בנגיחה או לא

(תורת חיים) _____

איכא דאמרי, אף על גב דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה, מצי מדחי ליה, מי דוחה את מי_____

דאמר ליה בעל הפרה, **מידע ידעי (אנא) דשותפא אית לי,** באר _____

מדוע מקבלים טענתו שיש לו שותף (תוס') _____

ומדוע אינו גובה מן הולד אלא שמינית (שם) _____

סכם, אם הניזק תבע את בעל הפרה תחילה, האם הוא יכול לגבות את כל חצי הנזק ממנו

ללשון א' _____ ללשון ב' _____

סכם, "משתלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד" כמה מקבל הניזק סה"כ לפי אביי _____

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"ב - מ"ז ע"א

סיכום הדינים היוצאים מהשקו"ט בדברי אביי

			כמה משתלם מבעל הפרה	מדוע	האם זהו המקרה דמשנתנו
פרה וולד דחד					
פרה דחד וולד דחד	קדים תבעיה לבעל ולד תחלה				
	קדים תבעיה לבעל פרה תחלה	ללשון א'			
		ללשון ב'			

אמר רבא להקשות על אביי, **אטו** (וכי) **אחד מארבעה בנזק ואחד משמנה בנזק קתני,** הרי **חצי נזק ורביע נזק קתני אלא אמר רבא, לעולם בפרה וולד דחד, והכי קאמרינן**

איתה לפרה לפנינו, ואפשר לגבות ממנה, אזי **משתלם** כל **חצי** ה**נזק מפרה**

ליתא לפרה, משתלם רביע נזק מולד, מדוע אינו משתלם כל חצי הנזק מהולד_____

ביאור דברי המשנה "משתלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד"

	האם פרה וולד דחד או פרה דחד וולד דחד	"חצי נזק מן הפרה"	"ורביע נזק מן הולד"	האם "ורביע" הכונה גם רביע / או רביע
לפי אביי		פרש	פרש	
לפי רבא		באיזה מקרה הוא גובה כן	באיזה מקרה הוא גובה כן	

מדייקת הגמ' בדברי רבא, **טעמא,** שֶׁמַּה _____

משום **דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה** (עם הפרה) **כי נגחה, אי לא הוה** בהדה כאשר נגחה

אבל אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה, משתלם <u>כוליה</u> חצי נזק מולד

כשהולד היה עם הפרה כשנגחה, באיזה מקרה יכול לגבות כל חצי הנזק מהולד (רש"י)_____

ואזיל **רבא לטעמיה, דאמר רבא, פרה** מעוברת **שהזיקה** ואין הפרה לפנינו **גובה** כל חצי הנזק **מולדה**

מאי טעמא שאפשר לגבות מהולד, משום שהולד **גופה היא,** הגוף של מי _____

אבל **תרנגולת** תמה **שהזיקה, אינו גובה מביצתה** כלום

מאי טעמא, שֶׁמַּה _____

פירשא בעלמא הוא, פרש (רש"י) _____

ההבדל בין ולד לביצה לעניין תשלומי נזק

	האם אפשר לגבות מולדה /מביצתה	והטעם
פרה שהזיקה		
תרנגולת שהזיקה		

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"ב - מ"ז ע"א

ואמר רבא, את מה הוא בא לפרש (רש"י ד"ה אין שמין) _____

אין שמין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו

אם ישומו כל אחד בפני עצמו, האם המזיק ישלם יותר או פחות (שם) _____

אלא שמין לולד על גב פרה, איך עושים שומה זו (שם) _____

שאם אי אתה אומר כן, אלא איך ישומו את הנזק_____

נמצא אתה מכחיש את המזיק, פרש "מכחיש" (רש"י) _____

מדוע שומה זו מכחשת את המזיק _____

וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חבירו, שאין שמין את היד בפני עצמה

איך היו שמין אילו היינו שמין את היד בפני עצמה (רש"י)_____

מדוע אם שמין כך, תעלה לדמים מרובים (שם) _____

וכן אתה מוצא במזיק שדה של חבירו

סיכום איך שמין כשהזיק חלק מדבר שלם

	איך אין שמין (רש"י)	אלא איך שמין (רש"י)
שור שנגח את הפרה		
הקוטע יד עבדו של חבירו		
המזיק שדה של חבירו		

א"ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי, ואי דינא הוא שהם שני גופים, **ליכחוש מזיק** (שיפסיד המזיק)

האם הקושיא היא, על שור שנגח את הפרה, או על הקוטע יד עבדו של חבירו, או על מזיק שדה של חבירו (תוס')_____

מדוע הקושיא היא רק על מקרה זה (שם) _____

לפי הקושיא איך היו צריכים לשום את הולד _____

השיב לו רב אשי, **משום דאמר ליה,** מי יכול לומר למי_____

פרה מעברתא אזיקתך, ולא פרה וולד בנפרד, ולכן **פרה מעברתא שיימנא לך**

סכם, מה ששמין ולד אגב פרה, האם זה קולא על המזיק או שזה מעיקר הדין:

לפי קושית רב אחא _____ לפי התירוץ של רב אשי _____

ביאור קושית רב אחא ותירוץ רב אשי

	האם הפרה והולד נחשבים שני גופין או גוף אחד	לפי זה האם צריך לשום את הולד אגב פרה או בפני עצמו
לפי קושית רב אחא		
לפי התירוץ של רב אשי		

המשך בבא קמא דף מ"ו ע"ב - מ"ז ע"א

פשיטא, שור שנגח פרה מעוברת, **פרה דחד** (הפרה שייכת לאיש אחד) **וולד דחד** (והולד שייך לאיש אחר)

פיטמא של הפרה, משלם הכל **לבעל פרה** ולא לבעל הולד, **פרש "פיטמא"** (רש"י) _____

מדוע הכל לבעל הפרה (שם) _____

נפחא של הפרה, **מאי,** פרש "נפחא" (רש"י) _____

מה הספק של הגמ' (שם) _____

רב פפא אמר, נפחא **לבעל פרה,** שהרי הוא זה שמפסיד את הנפחא, **מדוע** (תוס') _____

רב אחא בריה דרב איקא אמר, חולקין, שהרי הולד גורם שהפרה נראית גדולה יותר

והלכתא חולקין, מי ומי _____

סיכום דין שור שנגח פרה מעוברת מה משלם לבעל פרה ומה משלם לבעל ולד

		בפרה דחד וולד דחד למי ישלם	והטעם
דמי העובר			
פיטמא			(רש"י)
נפחא	לפי רב פפא		(תוס')
	לפי רב אחא		

בס״ד

בבא קמא דף מ״ז ע״א - ע״ב

מתני׳ א. **הקדר** (עושה קדרות), **שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ושברה בהמתו של בעל הבית** את הקדרות, **פטור** בעל הבית, **מדוע** _____

ואם בהמתו של בעל הבית **הזקה בהן** (בקדרות), **בעל הקדרות חייב** על נזקי הבהמה

איך הזיקו הקדרות את בהמתו של בעל הבית _____ ואיזה מזיק הוי _____

ואם הכניס הקדר את קדרותיו **ברשות,** ושברתן בהמתו של בעל הבית, **בעל החצר חייב** בנזקי הקדרות

מה הטעם שהוא חייב (גמ׳ ע״ב) _____

ב. **הכניס פירותיו לחצר בעה״ב שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית,** בעה״ב **פטור,** שיכול לומר לו פירותיך ברשותי מאי בעית (ואפילו לרבנן אינו חייב לשמור כיון שהכניסם שלא ברשות)

ואם הוזקה בהן בהמתו של בעל הבית, **בעל הפירות חייב,** שהפירות יש להם דין בור

ואם הכניס פירותיו **ברשות, בעל החצר חייב** אם הפירות ניזוקו, כיון שנתן לו בעל החצר רשות להכניס פירותיו, מקבל על עצמו לשמור

ג. **הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות,**

ונגחו שורו של בעל הבית לשור הנכנס, **או שנשכו כלבו של בעל הבית,** בעל הבית **פטור**

נגח הוא (השור שנכנס) את **שורו של בעל הבית,** בעל השור הנכנס **חייב** בנזקי שורו של בעל הבית

אם השור שנכנס **נפל לבורו** של בעל הבית, **והבאיש** השור את **מימיו, חייב,** על מה הוא חייב _____

היה אביו או בנו לתוכו, משלם את הכופר, אביו ובנו של מי (רש״י) _____ ומה קרה להם _____

ואם הכניס שורו **ברשות, בעל החצר חייב** בנזקי השור שנכנס

רבי אומר, בכולן אע״פ שבעל הבית נתן לו רשות, **אינו חייב** בנזקיהם, **עד שיקבל עליו** במפורש **לשמור**

לְמַה הכוונה ״בכולן״ _____

סכם, הכניס חפציו לחצר של בעל הבית ברשות וניזוקו שם, האם בעה״ב חייב לשלם:

לפי חכמים _____ לפי רבי _____

ומה הדין אם השור שנכנס הזיק את בעל הבית (רע״ב) _____ מדוע (שם) _____

ביאור מדוע הוצרך התנא להביא ג׳ בבות (תוספות ד״ה הקדר)

	את מה הוא הכניס	מדוע הייתי אומר שרק בזה מקבל בעל החצר על עצמו לשמור	ואיזה דבר לא הייתי יודע שבסתמא מקבל עליו לשמור
א.			
ב.			
ג.		*****	*****

סכם, על איזה דבר פשוט יותר שבעל החצר מקבל עליו לשמור (קדרות/פירות/בהמה) _____

וכתבו התוס׳ הטעם שזה פשוט יותר, משום ״שנוחות לישבר״

באר מדוע זו סיבה לומר ש״בסתמא קבל עליה נטירותא״ _____

אם התנא היה שונה בהמה, האם הייתי יודע קדרות ופירות _____

וכתבו התוס׳ הטעם שהתנא שנה אותם, ״ולא זו אף זו קתני״, פרש _____

מדוע שנה רבי משניות באופן של ״לא זו אף זו״ (כללי הגמ׳ מאת בעל הבית יוסף על ספר הליכות עולם, שער שלישי אות ד׳)

_____

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"א - ע"ב

סיכום המשנה

			מי הזיק את מי	מה הדין	והטעם
הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית	שלא ברשות	ושברה בהמתו של בעל הבית			
		ואם הוזקה בהן			
	ואם הכניס ברשות				(גמרא ע"ב)
הכניס פירותיו לחצר בעל הבית	שלא ברשות	ואכלתן בהמתו של בעל הבית			
		ואם הוזקה בהן			
	ואם הכניס ברשות				(גמרא ע"ב)
הכניס שורו לחצר בעל הבית	שלא ברשות	ונגחו שורו של בעל הבית וכו'			
		נגח הוא שורו של בעל הבית			
		נפל לבורו והבאיש מימיו			
		היה אביו או בנו לתוכו			
	ואם הכניס ברשות				(גמרא ע"ב)
	רבי אומר, בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור		כל זה"ב לנכנס		

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"א - ע"ב

גמ' מדייקת הגמ', **טעמא** שחייב, **שמי חייב** (רש"י)

דשלא ברשות, מה עשה שלא ברשות

משמע, **הא** אם הכניס קדרותיו **ברשות, לא מיחייב בעל קדרות בנזקי בהמתו דבעל חצר, ולא אמרינן** שאם הכניס ברשות **קבולי קביל בעל קדרות נטירותא דבהמתו דבעל חצר** שלא תינזק מקדרותיו

וא"כ הא **מני** התנא של המשנה (שבעל הקדרות פטור), **רבי היא, דאמר, כל בסתמא לא קביל עליה נטירותא**

מה הפירוש "בסתמא"

סכם, מאיזה דין במשנה מוכיחה הגמ' שרישא רבי היא

מה מדייקת הגמ' מזה לגבי כשהכניס קדרותיו ברשות, והם הזיקו את בהמתו של בעל החצר

לפי הבנת הגמ' בקושיא, מה צריך להיות הדין בזה לרבנן (רש"י)

מדוע (שם)

לפי זה מי התנא של הרישא

מקשה הגמ', **אימא סיפא, אם הכניס ברשות, בעל חצר חייב, אתאן לרבנן, דאמרי בסתמא נמי קבולי קביל עליה נטירותא,** וא"כ מה קשה

ותו קשה, הרי בסוף המשנה נאמר, **רבי אומר "בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור"**

האם יתכן לומר ש**רישא וסיפא רבי, ומציעתא רבנן**

סיכום השקו"ט לברר מי התנא של המשנה

		מי התנא	איך משמע כן
הרישא	ואם הוזקה בהן בעל הקדרות חייב		
הסיפא (מציעתא)	ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב		
הסיפא	רבי אומר בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור		משפוץ

מתרצת הגמ', **אמר ר' זירא, תברא,** אכן הרישא והסיפא של דברי תנא קמא שוברים (סותרים) זה את זה, ולכן צריך לומר **מי ששנה זו לא שנה זו** (פירשנו 'תברא' על פי דברי רש"י, ויש שמפרשים באופן אחר, עיין "הליכות עולם" שער שלישי אות ט"ו).

וכתב רש"י "ותנאי היא אליבא דרבנן, מר סבר פליגי רבנן עליה דרבי", מי סובר כן

"ומר סבר לא פליגי", מי סובר כן

סכם, האם הרישא והסיפא (מציעתא - ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב) נשנו ע"י אותו תנא

לפי הבנת הגמ' בקושיא לפי התירוץ של זירא

רבא חולק על ר' זירא ומתרץ את המשנה באופן אחר

רבא אמר, כולה רישא **רבנן היא, וברשות** - כשהכניס קדרותיו ברשות, **שמירת קדרות קבל עליו בעל החצר ואפילו נשברו ברוח,** דהיינו שבעל החצר לא קיבל על עצמו רק שהוא לא יזיק את קדרותיו, אלא קיבל על עצמו להיות שומר גמור אפילו מנזק שבא ממקום אחר, **ולכן האם גם בעל הקדרות מקבל שלא יזיק לבעל החצר** (רש"י)

הערה: ליתר ביאור בתירוץ של רבא עיין בתוס' רבינו פרץ (הובא ב"אוצר המפרשים").

סכם, לפי רבנן האם בעל הקדרות חייב אם הזיקו קדרותיו את בהמתו של בעל החצר, כשהכניס קדרותיו ברשות:

לפי הבנת הגמ' בקושיא (רש"י ד"ה רבי היא)

לפי התירוץ של ר' זירא לפי התירוץ של רבא (רש"י ד"ה אפילו)

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"א - ע"ב

הכניס קדרותיו לחצר בעל הבית **ברשות** והוזקה בהן בהמתו של בעה"ב

	מה הדין של בעל הקדרות לפי הדיוק מהרישא	לפי זה האם הרישא כשיטת רבי או רבנן	מה הטעם שבעל הקדרות פטור	האם הרישא והסיפא (מציעתא), הוא אותו תנא או שתי תנאים
לפי ר' זירא				
לפי רבא				

סיכום מחלוקת ר' זירא ורבא בדעת רבנן

	האם בעל החצר מקבל לשמור שבהמתו לא תזיק את הקדרות	האם הוא מקבל רק שהוא לא יזיק או שהוא שומר גמור	איך משמע שהוא סובר כן	ולכן האם בעל הקדרות חייב אם קדרותיו הזיקו את בעל החצר
לפי ר' זירא			שהוא מודה למקשן שהרישא היא שיטת רבי	
לפי רבא			צה כונתו באומרו "אפילו משברים ברוח"	

בבא קמא דף מ״ז ע״ב

שנינו במשנתנו, **״הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות וכו׳׳׳**

אמר רב, לא שנו, שֶׁמַּה (רש״י)

אלא שהוחלקה בהן (הוחלקה ונחבטה בפירות, ע״פ תוס׳ ר״ת ור״א), **אבל אכלה,** ומה אירע לבהמה (רש״י)

מה גרם לה למות (שם)

פטור בעל הפירות, **מאי טעמא** שפטור, ש**הוה לה שלא תאכל,** כתבו התוס׳, הטעם שבעל הפירות פטור ״כיון שבמתכוין מביא עליו דבר שמזיקו, אינו ראוי זה להתחייב בכך״

באר דברי התוס׳: ״כיון שבמתכוין מביא עליו דבר שמזיקו״ מי מביא על מי

״אינו ראוי זה״, למי הכונה ״להתחייב בכך״, במה

סכם, מדוע אינו ראוי להתחייב

אמר רב ששת, אמינא, כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא, תרגם

מה הוא בא לומר בזה

בשו״ת חוות יאיר כתב (בסימן קנ״ב, הובא בסוף ספר חפץ חיים), שדברי רב ששת לא נאמרו לגנאי אלא לשבח

מהו השבח

סכם, האם בעל הפירות חייב אם הבהמה אכלה יותר מדאי ומתה

לפי רב לפי רב ששת

רב ששת מביא ראי׳ לדבריו:

דתניא, הנותן סם המות לפני בהמת חבירו, והבהמה אכלה ומתה, **פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים**

משמע דווקא **סם המות הוא** דפטור מדיני אדם, משום **דלא עבידא דאכלה** (שאין דרכה לאוכלו), **אבל <u>פירות</u> דעבידא דאכלה,** ואכלה מהם יותר מדי ומתה, **בדיני אדם נמי מיחייב**

ואמאי חייב, הרי לפי רב היה צריך להיות פטור, משום **הויא לה שלא תאכל**

באר איך רואים מהברייתא שלא כרב

אמרי בני הישיבה ליישב את דברי רב, **הוא הדין אפילו** אם הניח **פירות** לפני בהמת חבירו **נמי** המניח **פטור מדיני אדם, והא קמ״ל** התנא של הברייתא במה שנקט ״סם המות״, **דאפילו סם המות נמי,** אף על גב **דלא עבידא דאכלה, חייב** המניח **בדיני שמים,** לפי מהלך זה, מה דין אם אכלה פירות יותר מדאי ומתה

א״כ מדוע נקט התנא ״סם המות״

סכם, האם החידוש, שהוא פטור מדיני אדם, או שהוא חייב בדיני שמים

לפי רב לפי רב ששת

ואיבעית אימא ליישב את דברי רב, **סם המות נמי** מדובר **באפרזתא דהיינו פירי**

פרש ״אפרזתא״ (רש״י)

לפי זה מה הדין אם אכלה פירות שאינם סם המות

א״כ מדוע נקט התנא ״סם המות״: לפי תוס׳

לפי שיטמ״ק בשם ה״ר ישעיה

סיכום דין בהמה שאכלה פירות ומתה הנלמד מהברייתא

	האם הברייתא מיירי בסם המות דעבידא דאכלה או דלא עבידא דאכלה	לפי זה מה הדין אם אכלה פירות ומתה
לפי רב ששת		
לפי האיבעית אימא המישב את הברייתא לפי רב		

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"ב

סיכום מה אפשר ללמוד מזה שנקט התנא "סם המות"

	מה הדין אם אכלה פירות ומתה	מדוע נקט התנא "סם המות"	האם החידוש הוא שפטור מדיני אדם או שחייב בדיני שמים
לפי רב ששת			
לפי תירוץ א' בדברי רב			
לפי תירוץ ב' בדברי רב			

מיתיבי, על מי מקשה הגמ' _____

האשה שנכנסה לטחון חטים אצל בעל הבית שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית, פטור מלשלם על החטין

מה בא תנא לחדש במה שנקט "שנכנסה לטחון" (תוס') _____

אם הוזקה, חייבת, מי ניזוקה _____ ממה היא ניזוקה _____

איך היא ניזוקה לפי הבנת הגמ' בקושיא _____

לפי רב קשה, **ואמאי** חייבת, **נימא הוה לה שלא תאכל,** מי יכול לטעון טענה זו _____

מתרצת הגמ', **אמרי** בני הישיבה, **ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שהוחלקה בהן**

באר התירוץ _____

ודקארי לה מאי קארי לה, על מי שואלת הגמ' זאת _____

אמר לך המקשן, **בשלמא מתניתין קתני "אם הוזקה <u>בהן</u>"** משמע **שהוחלקה בהן הוא,**

אבל הכא בברייתא **קתני "אם הוזקה" ולא קתני בהן", אכילה הוא דקתני** ולא שהוחלקה בהן

ביאור הוכחת המקשן לחלק בין המשנה לברייתא

	האם משמע שניזוקה על ידי שנחבטה בפירות או כשאכלה יותר מדאי	איך משמע כן	ולכן האם קשה על רב ממשנתנו/מהברייתא
"אם הוזקה בהן" (משנתנו)		ש"בהן" משמע שניזוקה בפירות עצמן, ואילו אכילת יתר אינה עד שהפירות הציקו, אלמא שהיו הציקה את עצמה ע"י הפירות	
"אם הוזקה" (הברייתא)		כיון שלא כתב "בהן" משמע כל אופן שניזוקה ע"י הפירות שצה כלל גם ריבוי האכילה	

ואידך אמר לך, לא שנא, מי זה "אידך" _____

לא שנא בין מה למה _____

שבשניהם איך מיירי שניזוקה _____

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"ב

הגמ' מקשה קושיא נוספת על רב מברייתא

תא שמע, הכניס שורו לחצר בעה"ב שלא ברשות, ואכל חטין והתריז (לקה בחולי מעיים) **ומת, פטור,**

מי פטור _____ ומדוע הוא פטור _____

ואם הכניס שורו **ברשות, בעל החצר חייב** בנזקי השור

ואמאי חייב, הרי לפי רב יכול לומר לו **הוה ליה שלא יאכל,** מי יטעון טענה זו _____

מתרצת הגמ', **אמר רבא, ברשות אשלא ברשות קרמית**

היכן איירי ברשות _____ והיכן שלא ברשות _____

מי קיבל רשות _____וממי הוא קיבל רשות _____

וכיון שנכנס **ברשות, שמירת שורו קבל עליו** בעל החצר **ואפילו** אם השור **חנק את עצמו,** דהיינו, שבעל החצר נעשה שומר גמור, ושומר חייב לשמור גם שהבהמה לא תזיק את עצמה.

הערה: מה שאמר רבא שבעל הפירות פטור משום שהכניס שלא ברשות, הוא לאו דוקא. שהרי גם כשהכניס ברשות, הוא אינו מקבל על עצמו לשמור, ע"פ מהרש"א.

סיכום הקושיא על רב והתירוץ

	"הקושיא" מה הדין של בעל הפירות, אם הבהמה אכלה יותר מדי ומתה	"התירוץ" האם בעל החצר קיבל על עצמו לשמור	ולכן האם הוא חייב לשמור שהבהמה לא תינזק	וא"כ האם הוא יכול לומר "הויא לה שלא תאכל"
הברייתא				
רב				

סיכום הקושיות על דברי רב והתירוצים

	איך משמע בברייתא שלא כרב	מה מתרצת הגמ'
הנותן סם המות לפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים		תירוץ א'
		תירוץ ב'
האשה שנכנסה לטחון חטים אצל בעל הבית שלא ברשות וכו'		
הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות וכו'		

בס״ד

בבא קמא דף מ"ז ע"ב - מ"ח ע"א

איבעיא להו, היכא דקביל עליה בעל החצר **נטירותא**

איך קיבל על עצמו לשמור, לפי רבנן (רש״י) _____ לפי רבי (שם) _____

מהו, פירוש, איזו שמירה מקבל בעל החצר על עצמו

צד א׳: האם רק **דנפשיה הוא דקביל עליה,** ״דנפשיה״ למי הכונה _____

לפי צד זה מה הדין אם ניזוק ע״י אחר _____

צד ב׳: **או דלמא אפילו נטירותא דעלמא קביל עליה,** ומה הדין אם ניזוק ע״י אחר _____

תוס׳ מקשים, מדוע מסתפקת הגמ׳ בזה הרי למדנו לעיל כאחד מן הצדדים, כמו איזה צד _____

היכן למדנו זאת (כתוב לשון הגמ׳) _____

שאלה לעיונא: לפי רש״י שמפרש שהגמ׳ מסתפקת גם לפי רבי, קשה, שהרי לפי רבי אינו נעשה שומר אלא אם אמר ״כנוס שורך ואשמרנו״, א״כ ודאי שקיבל שמירה אפילו מעלמא, שהרי הוא שומר גמור

(שיטמ״ק בשם הר״א מגרמישא) _____

הגמ׳ מביאה ברייתא לפשוט את הספק, **תא שמע, דתני רב יהודה בר סימון בנזקין דבי קרנא**

פרש ״נזקין דבי קרנא״ (שיטמ״ק) _____

הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום אחר (דהיינו "מעלמא") **ואכלן, פטור**

ואם הכניס את הפירות **ברשות, חייב**

מבארת הגמ׳ את הראיה, **מאן פטור** כשהכניס את הפירות שלא ברשות, **ומאן חייב** כשהכניס את הפירות ברשות

לאו (האם לא), **פטור בעל חצר [וחייב בעל חצר]**

אם נפרש כך, מה אפשר להוכיח מהברייתא _____

באר את ההוכחה _____

דוחה הגמ׳, **אמרי** בני הישיבה, **לא,** מה לא _____

אפשר לומר **פטור בעל השור וחייב בעל השור,** לפי זה מה הדין של בעל החצר _____

מקשה הגמ׳, **ואי** כונת הברייתא, חייב **בעל השור** ופטור בעל השור

אם כן **מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא,** פירוש, לגבי בעל השור הזיק אין נפק"מ אם בעל הפירות הכניס פירותיו ברשות או שלא ברשות, **שמה צריך להיות הדין בשניהם** _____

אמרי בני הישיבה לתרץ, שלעולם פטור וחייב קאי על בעל השור, ואם הכניס הפירות **ברשות, הויא לה שן ברשות הניזק, ושן ברשות הניזק חייבת,** מדוע אם נתן לו רשות יש לו דין של חצר הניזק (רש״י) _____

הערה: עיין רש"י מדוע זה לא נחשב שן בחצר השותפין דפטור על שן ורגל.

אבל אם הכניס **שלא ברשות, הויא לה שן ברה״ר, ושן ברה״ר פטורה,** האם זה רה״ר ממש (רש״י) _____

אלא מה הכונה הויא לה שן ״ברשות הרבים״ (שם) _____

ביאור הברייתא לפי הבנת הגמ׳ בראיה והדיחוי

	לפי הבנת הגמ׳ בראי׳ מי פטור ומי חייב	מדוע הוא פטור / חייב	לפי הבנת הגמ׳ בדיחוי מי פטור ומי חייב	מדוע הוא פטור / חייב
אם הכניס שלא ברשות				
אם הכניס ברשות				

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"ב - מ"ח ע"א

ראיה נוספת, **תא שמע, הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ובא שור ממקום אחר ונגחו, פטור ואם הכניס ברשות, חייב**

מבארת הגמ' את הראיה, **מאן פטור ומאן חייב, לאו** (האם לא), **פטור בעל חצר וחייב בעל חצר**

מה רצתה הגמ' לפשוט מברייתא זו_____

מדוע סברה הגמ' שראיה זו חזקה יותר מראיה הקודמת (ע' רש"י ד"ה מאי ברשות) _____

דוחה הגמ', **לא, פטור בעל השור וחייב בעל השור,** ובעל החצר פטור, משום שאינו מקבל שמירה מעלמא

מקשה הגמ', **אי הכי, מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא,** שהרי גם ברשות וגם שלא ברשות, בעל השור צריך להיות חייב

מדוע אם "פטור" ו"חייב" קאי על בעל החצר, מובן הנפק"מ בין ברשות ושלא ברשות (שם) _____

אמרי בני הישיבה לתרץ, **הא מני ר' טרפון היא, דאמר, משונה קרן** (קרן תם) **בחצר הניזק, נזק שלם משלם**

ולכן, אם הכניס שורו **ברשות, הויא לה קרן בחצר הניזק, ומשלם נזק שלם** אפילו שהשור תם

אבל אם הכניס **שלא ברשות, הויא לה קרן ברשות הרבים, ולא משלמא אלא חצי נזק**

לפי זה מה הפירוש "פטור" (רש"י) _____ ומה הפירוש "חייב" (שם) _____

סיכום ביאור הברייתא לפי הדיחוי

הכניס שורו לחצר בעל הבית	בא שור ממקום אחר ונגחו כמה משלם בעל השור לפי ר' טרפון	מדוע
ברשות		
שלא ברשות		

האם למסקנא נפשט הספק _____

לעיל דנה הגמ' אם אמרינן "הוי לה שלא תאכל", ומביאה הגמ' מעשה בענין זה

ההיא איתתא דעלתה למיפא בההוא ביתא, אתא ברחא דמרי דביתא אכלה ללישא, חביל ומית

מה היה המעשה _____

חייבה רבא את האשה **לשלומי** לבעל הבית **דמי ברחא, לימא פליגא** רבא **אדרב, דאמר רב, הויא לה שלא תאכל**

"לימא פליגא אדרב" שמה הדין של האשה לפי רבא _____ ומה היה צריך להיות הדין לפי רב _____

אמרי בני הישיבה, **הכי השתא, התם** (בדברי רב) **שלא ברשות,** מה היה "שלא ברשות" _____

ולכן **לא קביל עליה נטירותא,** מי לא קיבל שמירה_____

הכא (במעשה דרבא) האשה הכניסה את הבצק **ברשות, קביל עליה נטירותא,** מי קבל_____

ולכן מה הדין _____

ביאור איך אפשר לישב שרבא אינו חולק על רב

	האם מיירי שהכניס ברשות או שלא ברשות	ולכן האם הנכנס קיבל ע"ע לשמור שבעל החצר לא ינזק ממנו	ולכן האם הנכנס חייב אם הבהמה של בעל החצר ניזוקה מאכילתה
רב			
רבא			

האם הטעם שרבא חייב את האשה לשלם, זה משום שהוא סובר שמי שנכנס ברשות מקבל על עצמו לשמור על הבהמות של בעל החצר (רש"י)_____

מניין לך (שם) _____

אלא מה הטעם שחייב אותה (שם)_____

א"כ מדוע מקשה הגמ' מ"האשה שנכנסה לטחון חטין" הרי ב"לטחון" לא שייך טעם זה (שם) _____

המשך בבא קמא דף מ"ז ע"ב - מ"ח ע"א

מקשה הגמ', **ומאי שנא מהאשה שנכנסה לטחון חטין אצל בעל הבית שלא ברשות, ואכלתן בהמתו של בעל הבית,** בעל הבית **פטור, ואם** הבהמה **הוזקה** מהחטין, **חייבת**

טעמא, שֶׁמַּה _____

הוא משום שנכנסה **שלא ברשות, הא** אם נכנסה **ברשות פטור,** על מה היא פטורה _____

ומה פסק רבא לגבי "ההיא איתתא דעלתה למיפא" _____

מתרצת הגמ', **אמרי, לטחון חטים כיון דלא בעיא צניעותא מידי,** כלומר, שאינה צריכה מקום צנוע

וא"כ האם היא יכולה לטחון כשבעל החצר נמצא שם _____

ולכן **לא בעי מסלקי מרוותא דחצר נפשייהו, ועליה דידיה רמי נטירותא,** על מי _____

ולכן האם היא חייבת _____

אבל למיפא כיון דבעיא היא צניעותא, מדוע (רש"י) _____

ולכן **מרוותא דחצר מסלקי נפשייהו, הלכך עלה דידה רמיא נטירותא,** על מי _____

ולכן מה הדין אם הבהמה של בעל הבית ניזוקה מהבצק _____

סיכום השקו"ט בביאור בדברי רבא

	הקושיא: מה הדין אם הבהמה של בעל החצר ניזוקה ממה שהאשה הכניסה	התירוץ		
		האם האשה צריכה צניעות	ולכן האם בעל הבית יכול להישאר בבית	ולכן על מי מוטל לשמור את הבהמה
ההיא איתתא דעלתה למיפא בההוא ביתא				
האשה שנכנסה לטחון חטין				

סכם:

מה הדין באשה שנכנסה לטחון _____

ומדוע _____

ומה הדין כשנכנסה כדי לאפות_____

ומדוע _____

בבא קמא דף מ״ח ע״א - ע״ב

שנינו במשנתנו, **״הכניס שורו לחצר בעל הבית״**

אמר רבא, הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, וחפר בה השור **בורות שיחין ומערות,**

הערה: עיין תוס׳ ע״ב ד״ה ושמואל אמר, אמאי נקט רבא ״שלא ברשות״.

בעל השור חייב בנזקי חצר, ובעל חצר חייב בנזקי הבור

פרש: ״בנזקי חצר״ _____ ״בנזקי הבור״ _____

באיזה אופן חייב בעל החצר בנזקי הבור (רש״י) _____

מדוע חייב רק באופן זה _____

אף על גב דאמר מר ״כִּי יִכֶּרֶה אִישׁ בּוֹר״ ולא כי יכרה **שור בור,** ולכן מה צריך להיות הדין בנזקי הבור _____

הכא, כיון דאית ליה להאיך למלוייה, מתי היה עליו למלאותו (רש״י) _____

מדוע עליו למלאותו (שם) _____

ולא קא מלייה, כמאן דכרייה דמי, מתי נחשב שהוא חפר את הבור (שם) _____

סיכום דברי רבא:

הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, ומה עשה השור _____

על מה חייב בעל השור _____

על מה חייב בעל החצר _____ ומדוע _____

ואמר רבא, הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, והזיק את בעל הבית, או בעל הבית הוזק בו, חייב

פרש: ״הזיק״ _____ ״הוזק בו״ (רש״י) _____

אבל אם השור **רבץ** ועל ידי זה הוזק בו בעל החצר, **פטור** בעל השור, **לפי הבנת הגמ׳ עתה:**

איך השור הזיק ע״י רביצה (רש״י) _____ ואיך בעה״ב הוזק בו (שם) _____

מקשה הגמ׳ **ומשום דרבץ פטור,** באר הקושיא _____

אמר רב פפא, מאי רבץ, שהרביץ גללים ונטנפו כליו של בעל הבית, דהויא גללים בור, ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים, באיזה אופן הזיקו הגללים (רש״י) _____

ומה הדין אם בעה״ב עצמו הוזק (שם) _____

מדוע חייב הרי השור עשה את הבור, וקי״ל ״איש בור״ ולא שור בור (שם) _____

אלא על מה כן נאמר ״אִישׁ בּוֹר״ ולא שור בור (שם) _____

שואלת הגמ׳, **הניחא לשמואל דאמר כל תקלה** (בין שהפקירה ובין שלא הפקירה) **בור הוא**

מה ניחא לשמואל _____

אלא לרב דאמר דלא הוי בור **עד דמפקר ליה, מאי איכא למימר,** הרי הגללים שייכים לבעל השור, ואינם הפקר

שלפי רב איזה מזיק הוי, תקלה שלא הפקירה (לעיל דף ג:) _____

ולכן לפי דבריו מה צריך להיות הדין אם נטנפו כליו מהגללים _____ מדוע _____

אמרי בני הישיבה, **סתם גללים אפקורי מפקיר להו,** ולכן גם לפי רב יש לגללים דין בור

ולכן מה יהיה הדין לפי רב _____

סיכום דברי רבא:

הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות, מה הדין אם הזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו _____

״רבץ פטור״ איך הזיק לפי ההוה אמינא _____

מדוע א״א לפרש כן _____

איך הזיק לפי המסקנא _____

ועל מה הוא פטור _____ מדוע _____

והאם גם לפי רב הדין כן _____ מדוע _____

המשך בבא קמא דף מ"ח ע"א - ע"ב

ואמר רבא, אדם ש**נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות, והזיק** בידים **את בעל הבית,** האם הוא חייב דוקא אם הזיק בכוונה או אפילו שלא בכוונה (רש"י) _____

או בעל הבית הוזק בו, חייב, איך הוא ניזוק (רש"י) _____

הזיקו בעל הבית, פטור אפילו אם הזיקו בידים (שלא בכונה)

מדוע פטור הרי אדם מועד לעולם (נמוקי יוסף) _____

א"ר פפא, לא אמרן, שֶׁמַּה _____

אלא דלא הוה ידע ביה, מה הוא לא ידע _____

אבל הוה ידע ביה שנכנס לחצירו, **הזיקו בעל הבית** בידים, **חייב** אפילו הזיקו שלא בכונה

מאי טעמא שהוא חייב, **משום דאמר ליה,** מי יכול לומר למי _____

נהי דאית לך רשותא לאפוקי, אבל **לאזוקי לית לך רשותא,** באר_____

סיכום דברי רבא ורב פפא. נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות:

מה הדין אם הנכנס הזיק את בעל הבית _____ ומה הדין אם בעל הבית הוזק בו_____

מה הדין אם בעל הבית הזיקו בידים, בידע ליה _____ בלא ידע ליה _____

סיכום דברי רבא ורב פפא

	פרש	מה הדין אם הנכנס הוא המזיק	מה הדין אם בעל הבית הוא המזיק	והטעם
הזיק	(רש"י)		לא הוה ידע ביה	(נמוק"י)
			ידע ביה	
הוזק	(שם)			

ואזדו רבא ורב פפא **לטעמייהו, דאמר רבא ואיתימא רב פפא, שניהם** שני אנשים שהיו במקום אחד **ברשות**

אלו מקרים הביא רש"י של שניהם ברשות: א. _____

ב. _____ ג. _____

או שהיו **שניהם שלא ברשות,** איזה מקרה הביא רש"י של שניהם שלא ברשות _____

אם **הזיקו זה את זה חייבין,** פרש "הזיקו" (רש"י) _____

אבל אם **הוזקו זה בזה פטורין,** פרש "הוזקו" _____

טעמא ששניהם חייבים אם הזיקו, ופטורים אם הוזקו, הוא משום **דשניהם ברשות, או שניהם שלא ברשות**

אבל אם **אחד ברשות ואחד שלא ברשות,** זה **דברשות פטור,** האם הוא פטור גם אם הזיק בידים (רש"י) _____

והאם הוא פטור דוקא בלא ידע ליה או אפילו בידע ליה (שם) _____

וזה **שלא ברשות** אפילו אם הזיק שלא במתכוון, או אפילו שחבירו הוזק ממנו, **חייב**

"ואזדו לטעמייהו" רבא ורב פפא

	מה הדין אם הנכנס הזיק את בעל הבית או בעה"ב הוזק בו	באלו מילים אמרו זאת	איך משמע מזה שהנכנס חייב	מה הדין אם בעל הבית הזיק את הנכנס	באלו מילים אמרו זאת	איך משמע מזה שבעה"ב פטור
מימרא א'	חייב	נכנס לחצר בעה"ב שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו חייב	משמע	פטור	הזיקו בעל הבית פטור	משמע
מימרא ב'		שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות וכי הוזקו זה בזה פטורין	משמע שאם אחד מהם ברשות ואחד שלא ברשות זה חייב		שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות הזיקו זה את זה חייבין	משמע שאם אחד מהם ברשות ואחד שלא ברשות זה פטור

המשך בבא קמא דף מ"ח ע"א - ע"ב

סיכום הדינים היוצאים מדברי רבא ורב פפא

	מה הדין אם הזיק בידים	מה הדין אם השני הוזק ממנו
שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות		
האחד שברשות	לא הוה ידע ביה	
	ידע ביה	
האחד שלא ברשות		

בס״ד

בבא קמא דף מ״ח ע״ב

שנינו במשנתנו, **״נפל לבור והבאיש מימיו, בעל השור חייב״**

אמר רבא, לא שנו, שֶׁמַּה _____

אלא שהבאיש את המים שבתוך הבור, **בשעת נפילה,** איך הזיק (רשב״א) _____

ומה הטעם שהוא חייב (רש״י) _____

אבל אם השור הבאיש את המים **לאחר נפילה,** דהיינו שלא הבאיש את המים מיד אלא לאחר זמן, **פטור**

מאי טעמא, האם הוא בא לפרש על שעת נפילה או לאחר נפילה _____

משום ד**הוי שור בור, ומים כלים,** מדוע יש לשור דין בור _____

ומה הפירוש ״ומים כלים״ _____

ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים, ולכן האם הוא חייב כשהמים הבאישו מהשור לאחר נפילה _____

סיכום דין שור שנפל לבור והבאיש מימיו

	איזה מזיק הוי אם הזיק את המים	מדוע	ולכן האם הוא חייב
בשעת נפילה			
לאחר נפילה			

שואלת הגמ׳, **הניחא לשמואל דאמר כל תקלה** (אפילו לא הפקירה) **בור הוא,** מה ניחא _____

אלא לרב דאמר דלא הוי בור **עד דמפקר ליה, מאי איכא למימר,** לפי דבריו האם יש לשור דין בור (רש״י) _____

אלא מהיכן לומדים שתקלה שלא הפקירה חייב (שם) _____

ולכן מה הדין כשהמים ניזוקו לאחר נפילה (שם) _____

אלא אי איתמר הכי איתמר, אמר רבא, לא שנו שנפל לבור והבאיש מימיו חייב, **אלא שהבאיש** את המים **מגופו**

איך הזיק השור את המים (רש״י) _____

אבל הבאיש מריחו פטור, מאי טעמא שפטור, **גרמא בעלמא הוא וגרמא בעלמא לא מיחייב**

מדוע הוי גרמא (רש״י) _____

סיכום דברי רבא בביאור המשנה ״נפל לבור והבאיש מימיו חייב״

	באיזה אופן חייב בעל השור	ובאיזה אופן פטור	הטעם שפטור
לפי לשון א׳			
לפי לשון ב׳			

מה בא לשון ב׳ לישב _____

בס״ד

בבא קמא דף מ״ח ע״ב

שנינו במשנתנו **״היה אביו או בנו לתוכו** והשור נפל עליהם והרגם, **משלם את הכופר״**

מקשה הגמ׳, **ואמאי,** אמאי מה **הא תם הוא,** ותם אינו משלם כופר

מתרצת הגמ׳, **אמר רב,** שמשנתנו מיירי **במועד ליפול** בכוונה **על בני אדם בבורות** כדי להמיתם **עסקינן**

מקשה הגמ׳, **אי הכי** שהוא מתכוין להמית אנשים בבורות, הרי **בר קטלא הוא** (הרי הוא חייב מיתה), ואיך נעשה מועד

על איזה נפילה מתחייב השור מיתה (רש״י)

א״כ מה קשה (שם)

לעיל דף מ״א. מקשה הגמ׳ ״וכי מאחר דמתם קטלינן ליה, מועד היכי משכחת להּ״, ומתרצת שם כמה תירוצים,

האם אפשר לתרץ תירוצים אלו על קושית הגמ׳ בסוגייתנו ״אי הכי בר קטלא הוא״ (שם)

ביאור מדוע אין לתרץ לגבי ״מועד ליפול על בני אדם בבורות״ מה שתרצה הגמ׳ לעיל לגבי ״מועד לנגיחות״

	איך שור נעשה מועד לנגיחות הרי צריכים לסוקלו לאחר נגיחה ראשונה	מדוע במועד ליפול על בני אדם בבורות אין לומר תירוץ זה
לפי תירוץ א׳ המובא ברש״י		
לפי תירוץ ב׳ המובא ברש״י		
לפי תירוץ ג׳ המובא ברש״י		

מתרצת הגמ׳, **אמר רב יוסף** לפרש דברי רב, דמיירי **דחזא ירוקא** (עשב) וכשבא לאוכלו **ונפל** לבור, ולכן אין השור בסקילה

היכן ראה השור ירוקא (רש״י)

ומדוע זו סיבה שאין השור נסקל (שם)

מטעם איזה מזיק חייב לשלם כופר (שם)

וא״כ מדוע אינו חייב לשלם כופר עד שיפול ג׳ פעמים (שם)

תירוץ נוסף, **שמואל אמר,** לעולם מיירי בקרן תם, והטעם שמשלם כופר, **הא מני** משנתנו, **ר׳ יוסי הגלילי היא דאמר,** שור **תם** שהרג אדם **משלם חצי כופר,** לפי דבריו מה הכוונה ״משלם את הכופר״ (רש״י)

תירוץ נוסף, **עולא אמר** שמשנתנו מיירי בתם (כמו שתירץ שמואל), ומשנתנו **ר׳ יוסי הגלילי היא דאמר כר׳ טרפון, דאמר** ר׳ טרפון, **קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם**

הכי נמי כשהרג אדם בתוך הבור דהוי חצר הניזק, **כופר שלם משלם**

לפי דבריו מה הכוונה ״משלם את הכופר״

הערה: רע״א בגליון הש״ס הקשה, וז״ל ״קשה לי הא להדיא אמר ר׳ טרפון כן בכופר דמשלם לעיל דף כ״ו ע״א ואם כן למאי צריך ללמוד ממה דאמר ר׳ טרפון כן בנזק, וגם הו״ל לומר בקיצור רבי טרפון היא דאמר תם משלם כופר שלם ברשות הניזק וצ״ע.

המשך בבא קמא דף מ"ח ע"ב

מקשה הגמ', **בשלמא לעולא היינו דקתני היה אביו או בנו לתוכו,** מה מובן לפי עולא _____

ומדוע זה מובן _____

אלא לשמואל, מאי איריא אביו או בנו, אפילו אחר נמי, מה יהיה הדין גם באחר _____

מתרצת הגמ', **אורחיה דמילתא קתני,** באר _____

סכם, מדוע תני במשנתנו "היה אביו או בנו לתוכו":

לפי רב_____

לפי שמואל _____

לפי עולא _____

ביאור מדוע משלם כופר

		האם מיירי בתם או במועד	האם הוא חייב חצי כופר או כופר שלם	האם השור התכוין להרוג	מטעם מה הוא חייב
לפי רב	בהוה אמינא				
	לפירוש רב יוסף				
לפי שמואל					
לפי עולא					

המשך בבא קמא דף מ"ח ע"ב

רש"י ד"ה דחזא ירוקא

לחזא ירוקא, עקב על פי הכור וכא לאכול ונפל לכור, **לאחך נפילה לא איכוין** להרוג, ולכן לא נסקל, **ומיהו כופר** כשהרג **שלא בכוונה משלם בנפילה לאחרונה, ואע"פ שאין השור בסקילה,** מדוע אין השור בסקילה_____

ושמעינן לרב (לעיל קף מד.) **לאמר פטור מזה ומזה,** מה הכוונה "מזה ומזה" _____

ולכן מה היה צריך להיות הדין בחזא ירוקא ונפל _____

יש לתרץ, **להני מילי** לשאין חייב בסקילה פטור משלם כופר, זה לווקא **במועד לנגיחות בכוונה** להמית לדם, **ועבד לאגמת בלאשונה** (וכן בנגיחה ב' וג'), ונעשה מועד להריגה, **ונגח** לאח"כ נגיחה **ד' שלא בכוונה**

האם השור חייב בסקילה על נגיחה זו (נגיחה ד')_____

בזה **פטר ליה** רב, משלומי כופר **מגזירת הכתוב לכתיב "שׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו** יוּמָת **וגו" כל זמן שאין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר,**

אבל זה, למי הכוונה _____

שלא היתה בו חיוב סקילה כלל, מדוע_____

לכן **אין העלאתו אלא לכופר שהן ורגל בתור הניזק,** והיכן למדנו שיש כופר בשן ורגל, **לאוקמינן** (לעיל קף כ"ו.) **ברגל שדרסה ע"ג תינוק בתור הניזק לחיבת כופר ברגל, ואף על גב דשלא בכוונה הוא ואין השור בסקילה,** בכל זאת משלם כופר

לפי זה, האם על כופר של שן ורגל גם נאמר "כל זמן שאין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר" _____

מדוע_____

וה"נ לחזא ירוקא ונפל תולדה דשן היא, למתכוין להנאתו, ולכן משלם כופר אע"פ שאין השור בסקילה.

ואע"ג משונה הוא ואין זו שן, וא"כ מה צריך להיות הדין ב"חזא ירוקא ונפל" _____

ויש לומר, **כיון דאייעד ליה** ליפול כדי לאכול בשור ג' פעמים, **אורחא הוא** ונעשה שן.

עוד מקשה רש"י, הרי משלם לומר להא לחייב בכופר הוא מדין קרן, **ולאוקמי להך נפילה לאחרונה במתכוין, והשור בסקילה** בנגיחה זו, ולכן משלם כופר, ומה שאמר רב יוסף "לחזא ירוקא", לייני רק בנגיחות הראשונות שלכן לא נסקל קודם.

מתרץ רש"י, **לא מצינן** לפרש כן, **דלגבי כוונה תם הוא,** שהרי זה פעם ראשונה שהפיל עצמו בכוונה להרוג בלא "חזא ירוקא", **וליכא כופר, דהא כל כמה דלא חזי ירוקא לא אייעד.**

שאלות סיכום בדברי רש"י:

מקשה רש"י, "ואע"פ שאין השור בסקילה (כיון שלא נתכוין להרוג), ושמעינן לרב דאמר פטור מזה ומזה"

באר הקושיא _____

מה הוא מתרץ _____

ועוד הוקשה לרש"י "ואין זו שן", מדוע אין לחייבו מטעם שן_____

ומה הוא מתרץ _____

מה שכתב "ולאוקמי להך נפילה אחרונה במתכוין והשור בסקילה" איזה קושיא היה אפשר לתרץ בזה_____

באר איך זה היה מתרץ את הקושיא _____

מדוע אין לתרץ כך _____

לסיכום, מטעם איזה מזיק חייב ב"חזא ירוקא" _____ ובאיזה פעם איירי שעשה כן _____

מדוע אינו חייב כופר בפעם ראשונה _____

בס"ד

בבא קמא דף מ"ח ע"ב

שנינו במשנתנו, **"ואם הכניס ברשות, בעל חצר חייב, רבי אומר, בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור"**

איתמר רב אמר, הלכתא כת"ק (רבנן), שמה הם סוברים _____

ושמואל אמר, הלכתא כרבי, שמה הוא סובר _____

תנו רבנן, אדם האומר לחבירו **כנוס שורך** לחצרי **ושמרו** (ואתה תשמר עליו)

הזיק חייב, מי הזיק את מי _____ מדוע הוא חייב _____

הוזק פטור, מי ניזוק ממי_____ מדוע הוא פטור _____

אבל אם אמר לו **כנוס שורך ואני אשמרנו,** מי קיבל על עצמו לשמור_____

הוזק חייב, מי חייב _____ ומדוע הוא חייב _____

הזיק פטור, מי פטור_____ ומדוע הוא פטור_____

סיכום הברייתא

	מי חייב לשמרו	מה הדין אם השור הזיק לבעל החצר	מה הדין אם השור הוזק מבעל החצר
כנוס שורך ושמרו			
כנוס שורך ואני אשמרנו			

מקשה הגמ', **הא גופא קשיא, אמרת כנוס שורך <u>ושמרו</u>,** אם **הזיק,** בעל השור **חייב,** ואם השור **הוזק,** בעל החצר **פטור**

משמע ש**טעמא** הוא משום **דאמר ליה "<u>שמרו</u>"** הוא **דחייב בעל השור ופטור בעל חצר**

הא סתמא, פרש _____

הדין הוא ש**חייב בעל חצר** אם השור הנכנס הוזק, **ופטור בעל השור** אם שורו הזיק

משום **דבסתמא מקבל עליה** בעל החצר **נטירותא,** מי במשנתנו סובר כן _____

אימא סיפא, כנוס שורך <u>ואני אשמרנו</u>, הוזק חייב הזיק פטור

משמע ש**טעמא** הוא משום **דאמר ליה "<u>ואני אשמרנו</u>", הוא דמחייב בעל החצר** אם הוזק, **ופטור בעל השור** אם הזיק **הא סתמא** (שלא פירש ואני אשמרנו), **חייב בעל השור ופטור בעל חצר**

דבסתמא לא מקבל עליה נטירותא, אתאן לרבי דאמר שאינו חייב **עד שיקבל עליה נטירותא בעל הבית לשמור**

א"כ קשה, היתכן ש**רישא רבנן וסיפא רבי**

ביאור הסתירה

	מי חייב לשמרו	מדוע	הסתירה	
			לפי"ז מה הדין בסתמא	מי סובר כן
כנוס שורך ושמרו				
כנוס שורך ואני אשמרנו				

המשך בבא קמא דף מ"ח ע"ב

מתרצת הגמ', **א"ר אלעזר, תברא** משנה זו, **מי ששנה זו לא שנה זו** (הרישא) (הסיפא)

מי התנא של הרישא (רש"י) _____ ומי התנא של הסיפא (שם) _____

תירוץ נוסף, **רבא אמר, כולה רבנן היא,** ומה ששנינו ברישא "ושמרו", האם זה דוקא _____

ובסיפא, האם בעל החצר חייב לשמור גם אם לא אמר "ואני אשמרנו" _____

והטעם ששנה בסיפא "ואני אשמרנו", **אייתי דנסיב רישא "שמרו", תנא סיפא "ואני אשמרנו"**

תירוץ נוסף, **רב פפא אמר, כולה רבי היא,** ומה ששנינו בסיפא "ואני אשמרנו", האם זה דוקא (רש"י) _____

ומה הטעם ששנה ברישא "ושמרו", **וסבר לה כר' טרפון דאמר קרן בחצר הניזק, נזק שלם משלם**

הלכך אמר ליה בעל החצר **"שמרו", לא מקני ליה מקום בחצר,** מי לא מקנה למי _____

והויא ליה קרן בחצר הניזק - ולכן אם השור שנכנס נגח את שורו של בעל הבית, הרי זה קרן בחצר הניזק, **וקרן בחצר הניזק משלם נזק שלם**

אבל אם **לא אמר ליה שמרו, אקנויי אקני ליה מקום בחצר, והויא ליה חצר השותפין** (של בעל החצר ושל בעל השור), **וקרן בחצר השותפין אינו משלם אלא חצי נזק**

ביאור דברי רב פפא

	האם מקנה ליה מקום בחצר	ולכן איזה דין יש לחצר	ולכן כמה משלם לפי ר' טרפון
כנוס שורך ושמרו			
כנוס שורך סתמא			

סיכום התירוצים

	מי התנא של הרישא	מי התנא של הסיפא	מדוע שנה ברישא "ושמרו"	מדוע שנה בסיפא "ואני אשמרנו"
לפי ר' אלעזר				
לפי רבא				
לפי רב פפא				

בס״ד

בבא קמא דף מ״ח ע״ב - מ״ט ע״א

הקדמה: המכה אשה מעוברת ומחמת המכה מת העובר, חייב החובל לשלם לבעל האשה דמי הולד, ככתוב בפרשת משפטים **וְכִי יִנָּצוּ אֲנָשִׁים** זה עם זה ונתכוין להכות את חבירו, **וְנָגְפוּ** (והכו) **אִשָּׁה הָרָה, וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ** ומתו **וְלֹא יִהְיֶה אָסוֹן** באשה, היינו שלא מתה האשה, **עָנוֹשׁ יֵעָנֵשׁ** המכה לשלם דמי ולדות לבעל, **כַּאֲשֶׁר יָשִׁית עָלָיו בַּעַל הָאִשָּׁה, וְנָתַן** המכה דמי ולדות, **בִּפְלִלִים** על פי הדיינים. (שמות פרק כ״א פסוק כ״ב)

¤ ¤ ¤

מתני׳ **שור שהיה מתכוין** לנגוח **לחבירו,** ״לחבירו״ למי הכונה _____

והכה שלא בכונה **את האשה ויצאו ילדיה** ומתו, בעל השור **פטור מדמי ולדות**

ומה הדין אם השור התכוין לאשה (רש״י) _____

מנא לן (שם) _____ וכתב רש״י ״ובגמ׳ מפרש אמאי נקט מתכוין לחבירו״.

ואדם שהיה מתכוין להכות **לחבירו, והכה את האשה ויצאו ילדיה, משלם דמי ולדות**

ומה הדין אם הוא התכוין לאשה עצמה_____

סיכום המשנה

	התכוין לחבירו והכה את האשה	התכוין לאשה
שור		
אדם		

מבארת המשנה, **כיצד משלם דמי ולדות,** פירוש, איך שמין את דמיהם

שמין את האשה כמה היא יפה - כמה הייתה שוה להימכר כשפחה **עד שלא ילדה** (קודם שילדה, כשהיא עדיין מעוברת),

וכמה היא יפה עתה **משילדה** (לאחר לידתה), ומשלם את ההפרש

אמר רבן שמעון בן גמליאל, א״כ שכך שמין, **משהאשה יולדת משבחת,** דברי רשב״ג אלו יתבארו בגמ׳

אלא שמין את הולדות כמה הן יפין (שוים).

ממשיכה המשנה, **ונותן** דמי ולדות **לבעל** בין לרבנן ובין רשב״ג, **מנא לן** (רש״י) _____

ואם אין לה בעל (שבעלה מת), **נותן** את דמי הולדות **ליורשיו** של הבעל, ולא לאשה

ואם אשה זו **היתה שפחה ונשתחררה,** למי הייתה נשואה (רש״י) _____

או שהיתה **גיורת** ומת בעלה, **למי הייתה נשואה** (שם) _____

פטור מדמי ולדות, **מדוע** (שם)_____

האם איירי שיש לה בנים ממנו (שם) _____

איך משמע במשנה שאיירי כן (שם) _____

מה הדין אילו היה לה בנים ממנו _____

מה הדין של ישראלית הנשואה לעבד משוחרר או גר (שם) _____

א״כ מדוע נקט התנא ״היתה שפחה ונשתחררה או גיורת״ (שם) _____

המשך בבא קמא דף מ"ח ע"ב - מ"ט ע"א

גמ' מדייקת הגמ', **טעמא, שֶׁמַּה** _____

משום **דמתכוין** השור לנגוח **לחבירו, משמע הא מתכוין לאשה, משלם דמי ולדות**

א"כ **לימא תיהוי תיובתא דרב אדא בר אהבה, דאמר רב אדא בר אהבה, שוורים** אפילו **שנתכוונו לאשה, פטורים מדמי ולדות**

מתרצת הגמ', **אמר לך רב אדא בר אהבה, הוא הדין דאפילו נתכוונו לאשה נמי פטורים מדמי ולדות, והא דקתני שור שהיה מתכוין לחבירו,** אין זה בדוקא, אלא **איידי דקא בעי למיתנא סיפא, אדם שהיה מתכוין לחבירו, דהכי כתיב קרא,** מהו לשון הפסוק (רש"י) _____

לכן **קתני רישא נמי, שור שהיה מתכוין לחבירו**

סכם, מה הדין שור שהתכוין לאשה _____

א"כ מדוע נקט התנא "שור שהיה מתכוין לחבירו" _____

ומדוע בסיפא כתב "אדם שהיה מתכוין לחבירו" _____

אמר רב פפא, אף ששור פטור מדמי ולדות, מכל מקום **שור שנגח את השפחה** (כנענית) **ויצאו ילדיה,** הרי זה **משלם דמי ולדות** לאדוניה

מאי טעמא שחייב, **חמרתא מעברתא בעלמא הוא דאזיק,** פירוש, הרי זה כמו שמזיק חמורה מעוברת

והיכן מצאנו שעבד (או שפחה) נדמה לחמור, **דאמר קרא** כשהלך אברהם אבינו לעקידה, אמר אל אליעזר עבדו **"שְׁבוּ לָכֶם פֹּה עִם הַחֲמוֹר"** "עִם" נדרש כמו עַם, דהיינו **עם הדומה לחמור**

סיכום דברי רב פפא בתשלום דמי ולדות

	מה הדין	הטעם
שור שנגח בת חורין		
שור שנגח שפחה		

סכם, מה דין "שור שנגח את השפחה ויצאו ילדיה" _____

מדוע _____

א"כ מדוע כשנפלה לבור פטור (תוס') _____

ומדוע רב פפא מחייב בתשלום על הולדות של שפחה ולא ממעט כבן חורין _____

ביאור מדוע ממעט תשלום דמי ולדות בבת חורין ולא בשפחה על פי תוס'

	למי הולדות	מנא לן	ולכן האם ממעטים שור מדמי ולדות
בבת חורין			
בשפחה			

סכם, האם עבד בכלל אדם _____ ולכן מה הדין אם נפל לבור _____

והאם גם בשור שנגח שפחה אמרינן שיש לה דין אדם לפטור מדמי ולדות _____

מדוע _____

באיזה מקרה שור פטור מדמי ולדות _____

מדוע _____

המשך בבא קמא דף מ"ח ע"ב - מ"ט ע"א

שנינו במשנתנו, **"כיצד משלם דמי ולדות, שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה, וכמה היא יפה משילדה"**

מקשה הגמ', **דמי ולדות (שבח) [ושבח] ולדות מיבעי לי,** פירוש, שהיה לתנא לומר "כיצד משלם דמי ולדות **ושבח ולדות**"

פרש מה זה "שבח ולדות" (רש"י) _____

מדוע היה התנא צריך לשנות גם "שבח ולדות" (שם) _____

מתרצת הגמ', **הכי נמי קאמר, כיצד משלם דמי ולדות ושבח ולדות**

שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה

האם שומא זו כוללת גם מה שגופה נחלש מחמת המכה (רש"י) _____

ביאור דברי רש"י בשומת מכה אשה

	כיצד שמין	מה מקבל הבעל	מה מקבלת האשה
דמי ולדות ושבח ולדות	שמין אותה כמה היתה יפה כשהיתה לפנות ולפנות הללו אף שלא ילדה וכמה היתה יפה מכשיון כשנתרוקנה ונפחתו פניה [לשון רש"י]		
נזק	שמין כמה היתה ראויה ליאכר כשהיתה בריאה ריקנית וכמה היתה שוה מכשיון לאחר המכה	כשהנזק במקום סתר	
		כשהנזק במקום גלוי	

בס״ד

בבא קמא דף מ"ט ע"א

שנינו במשנתנו, **״אמר רבן שמעון בן גמליאל, א״כ משהאשה יולדת משבחת״**

מקשה הגמ', **מאי קאמר** רשב"ג, לפי הבנת הגמ' בקושיא, מה אמר רשב״ג לת״ק (רש״י) _____

מדוע א״א לומר כן (שם) _____

מתרצת הגמ', **אמר רבה, הכי קאמר** רשב"ג לתנא קמא, **וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד, והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד**

אלא כך שמין "דמי ולדות", **שמין את הולדות** עצמם **ונותנין לבעל**

מדוע דמיה פחותים קודם שתלד (רש״י) _____

ומה טען רשב״ג לת״ק לפי רבה (שם) _____

ולכן איך רשב״ג אומר לעשות את השומא _____

תניא נמי הכי (כדפירש רבה), **וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד, והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד, אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל**

ביאור נוסף בדברי רשב"ג

רבא אמר, הכי קתני, וכי אשה למי שיולדת (לבעלה) **משבחת,** וכי למי שזכתה התורה דמי ולדות (לבעלה) זכה נמי בשבח ולדות, **ואין** לה **לעצמה בשבח ולדות כלום**

אלא שמין רק **את הולדות ונותנין** את דמיהם **לבעל, ושבח ולדות חולקין**

לפי ת״ק למי שייך ״שבח ולדות״ _____

ומה טען רשב״ג לת״ק לפי רבא _____

ומדוע שגם לה יהיה חלק בשבח ולדות (רש״י) _____

ולכן לפי רשב״ג, מי מקבל ״דמי ולדות״ _____ ומי מקבל ״שבח ולדות״ _____

מדוע חולקים (רש״י) _____

תניא נמי הכי (כדפירש רבא), **אמר רשב״ג, וכי אשה למי שיולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום**

אלא שמין נזק בפני עצמו, היינו מה שהגוף נפחת מחמת המכה, **ומה לא נכלל בשומא זו** (רש״י) _____

וצער בפני עצמו, ונותן לאשה, **ושמין את הולדות, ונותנין** כל דמיהן **לבעל, ושבח ולדות, חולקין,** הבעל והאשה, משום שדמי הנפח בא מחמת שניהן.

סיכום הברייתא שמסייעת לרבא

	כמה נותן לבעל	כמה נותן לאשה
נזק		
צער		
דמי ולדות		
שבח ולדות		

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"א

סיכום שקו"ט בדברי רשב"ג

	מה אמר רשב"ג לתנא קמא	אלא איך עושים השומא לפי רשב"ג	מדוע שומא זו יותר טוב
לפי הבנת הגמ' בקושיא		***	***
לפי רבה			
לפי רבא			

סיכום מחלוקת תנא קמא (שמין את האשה וכו') ורשב"ג (שמין את הולדות)

	במה חולקים ת"ק ורשב"ג	מה סובר תנא קמא	מה סובר רשב"ג
לפי רבה			
לפי רבא			

מקשה הגמ', **קשיא דרשב"ג אדרשב"ג,** יש סתירה בדברי רבן שמעון בן גמליאל

שבברייתא ב' (הראי' לרבא) קתני "ושבח ולדות חולקין" משמע שמתי אשה שווה יותר (רש"י) _____

ומה נאמר בברייתא א' (הראי' לרבה) (שם)_____

מתרצת הגמ', **לא קשיא, כאן במבכרת כאן בשאינה מבכרת,** פרש "מבכרת" _____

מתי היא שוה פחות (רש"י) _____ ומדוע (שם)_____

סכום סתירת הברייתות בדברי רשב"ג והתירוץ

	הסתירה: מתי אשה שוה יותר לפני הלידה או לאחר הלידה	איך משמע כן	התירוץ: באיזה לידה מיירי
לפי ברייתא א'			
לפי ברייתא ב'			

שואלת הגמ', **ורבנן דאמרי** שכל דמי **שבח ולדות נמי לבעל, מאי טעמא,** הרי גם לאשה יש חלק בשבח

משיבה הגמ', **כדתנן, ממשמע שנאמר "וְיָצְאוּ יְלָדֶיהָ" איני יודע שהיא הרה, מה תלמוד לומר** "וְנָגְפוּ אֲשֶׁה **הָרָה", לומר לך שבח הריון לבעל**

שואלת הגמ', **ורשב"ג, האי "הָרָה" מאי דריש ביה**

משיבה הגמ', **מבעי ליה לכדתניא, ר"א בן יעקב אומר, לעולם אינו חייב** בדמי ולדות **עד שֶׁיְּהֵא כנגד בית ההריון, אמר רב פפא** לפרש את דברי רבי אליעזר בן יעקב, **לא תימא כנגד בית הריון ממש, אלא כל היכא דסליק ביה שיחמא לולד,** דהיינו כל חלל הגוף, פרש "שיחמא" (רש"י) _____

לאפוקי שאם הכה אותה על **יד ורגל** שלה ויצאו ילדיה, **דלא,** מה לא_____

סכם, מדוע "הרה" מיותר _____

מה לומדים מזה: לפי רבנן_____

לפי רבן שמעון בן גמליאל _____

הערה: רבנן לומדים זאת מסברא, רא"ה בשיטה

בס״ד

בבא קמא דף מ״ט ע״א - ע״ב

שנינו במשנתנו, **״היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור״**

אמר רבה, לא שנו, שֶׁמַּה _____

אלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר אחר כן, **דכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו גר** בדמי ולדות

וכיון דמת הגר בלי יורשים, **זכה בהו** החובל **מן הגר**

אבל חבל בה לאחר מיתת הגר, זכיא לה איהי בגווייהו, במה זכתה האשה _____

מדוע זכתה בהם (רש״י) _____

ומיחייב לשלומי לה לדידה, את מה משלם לאשה _____

א״ר חסדא מרי דיכי בעל שמועה זו, איך תפרש שמועתך, **אטו** (וכי) **ולדות צררי נינהו וזכיא בהו**

פרש ״צררי״ (רש״י) _____

באר טענת רב חסדא (שם)_____

אלא איתיה לבעל או ליורשיו **זכה ליה רחמנא** את דמי הולדות, **ליתיה לבעל לא,** מה ״לא״ _____

מדוע (רש״י) _____

סיכום מחלוקת רבה ורב חסדא

	מה הדין כשחבל בה בחיי הגר ומת הגר	מה הדין כשחבל בה לאחר מיתת הגר	ומדוע
לפי רבה			
לפי רב חסדא			

מיתיבי, על מי מקשה הגמ׳ _____

הכה את האשה ויצאו ילדיה, נותן נזק וצער לאשה, ודמי ולדות לבעל

אין הבעל, נותן ליורשיו, מה נותנים ליורשיו _____

אין האשה, נותן ליורשיה, מה נותנים ליורשיה _____

מדוע אין בעלה יורשה (רש״י) _____

אם **היתה שפחה** שהיתה נשואה לעבד משוחרר, **ונשתחררה, או** שהיתה **גיורת** הנשואה לגר ומת הגר בלי יורשים, **זכה**

מי זכה (רש״י) _____ ובמה הוא זכה (שם) _____

איך משמע מהברייתא שלא כרבה _____

אמרי בני הישיבה, **ומי עדיפא** הברייתא **ממתניתין דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר, הכא נמי** בברייתא מיירי, **שחבל בה בחיי הגר ומת הגר**

סכם, ״היתה שפחה ונשתחררה או גיורת, זכה״ האם מיירי רק כשחבל בחיי הגר או גם לאחר מיתת הגר:

לפי הבנת הגמ׳ בקושיא _____ לפי התירוץ _____

מדוע סבר המקשן שהברייתא מיירי גם כשחבל בה לאחר מיתת הגר, ולא רצה להעמיד כמו שהעמדנו במשנתנו

(תוס׳)_____

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"א - ע"ב

ואיבעית אימא, אפשר לומר שהברייתא מיירי גם שחבל בה **לאחר מיתת הגר, ותני זכתה**

מה הכונה "זכתה" (תוס')

מי זכה, כשחבל בה בחיי הגר _____ כשחבל בה לאחר מיתת הגר _____

מדוע אין לפרש "זכתה", שהאשה זכתה (תוס' ר"פ)

סיכום הקושיא על רבה מהברייתא והתירוצים

	האם "זכה" הוא דוקא שחבל בה בחיי הגר או גם כשחבל בה לאחר מיתת הגר	"היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה" מי זכה בדמי ולדות
לפי הבנת הגמ' בקושיא		
לפי תירוץ א'		
לפי תירוץ ב'		

לימא כתנאי, איזה דבר נאמר שזה מחלוקת תנאים

ששנינו בברייתא, **בת ישראל שנשאת לגר ונתעברה ממנו, וחבל בה בחיי הגר, נותן דמי ולדות לגר**

ואם חבל בה **לאחר מיתת הגר, תני חדא** ברייתא **חייב** לשלם לאשה, **ותני חדא** ברייתא **פטור**

מאי לאו שמחלוקת רבה ורב חסדא **תנאי נינהו**

משיבה הגמ', **לרבה ודאי תנאי היא,** מדוע צריכים לומר כן (רש"י)

אלא לרב חסדא מי לימא תנאי היא, פרש "מי לימא תנאי היא" (רש"י)

רב חסדא יכול לומר לך, **לא קשיא** עלי מהברייתא דאמר חייב, שאפשר לומר ששתי הברייתות סוברים כמוני שפטור מדמי ולדות, והברייתות חולקים בשבח ולדות

הא (הברייתא שסוברת פטור), כדעת **רבנן, הא** (הברייתא שסוברת חייב) כדעת **ר' שמעון בן גמליאל**

ביאור מחלוקת הברייתות אליבא דרב חסדא

	למי נותנים שבח ולדות	ולכן אם הכה לאחר מיתת הגר, האם חייב לשלם שבח ולדות, וא"כ למי	מדוע לא משלם / משלם	איזו ברייתא סוברת כן
הא רבנן				
הא רשב"ג				

מקשה הגמ', **אי** הברייתא שמחייבת היא **רבן שמעון בן גמליאל**

מאי אריא שהחבלה היתה **לאחר מיתה** של הגר, שאז חייב המכה לתת לה את חלקה,

והרי **אפילו** חבל בה **מחיים** דגר, **נמי אית לה פלגא,** חצי של מה

מתרצת הגמ', כשחבל בה **מחיים** דגר **אית לה פלגא,** אבל **לאחר מיתה** אית לה **כוליה**

מדוע כוליה (רש"י)

ואיבעית אימא, האם זה בא לישב את דברי רבה או דברי רב חסדא

לפי דבריו איזו ברייתא צריך ישוב

הא והא (שתי הברייתות) **רשב"ג** היא, **כאן** מיירי **בשבח ולדות,** איזו ברייתא מיירי בזה

כאן מיירי **בדמי ולדות,** איזו ברייתא מיירי בזה

סכם, לפי רב חסדא, מי התנא של הברייתות

"תני חדא חייב" מה הוא חייב _____ "ותני חדא פטור" ממה הוא פטור

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"א - ע"ב

סיכום השקו"ט ב"לימא כתנאי"

		האם הברייתות חולקים ואם כן, במה	"תני חדא חייב" מדוע	"ותני חדא פטור" מדוע
לפי רבה				
לפי רב חסדא	תירוץ א'			
	ואיבעית אימא			

שאלות סיכום:

חבל בה לאחר מיתת הגר, האם חייב בדמי ולדות, לפי רבה _____ לפי רב חסדא _____

האם הברייתות חולקות במחלוקת זו, לפי רבה _____ לפי רב חסדא _____

כמו איזה ברייתא סובר רבה _____

לפי רב חסדא, הברייתא דתני חייב, על מה הוא חייב _____

מקשה הגמ', **אמרי, משבח ולדות, לישמע** (נשמע - נלמד) לגבי **דמי ולדות,** דמאי שנא דמי ולדות משבח ולדות

על מי הקושיא (רש"י) _____

שלפי דבריו בשבח ולדות, מי זוכה בחלק הבעל לאחר מיתתו (שם) _____

א"כ מה אפשר ללמוד מזה לגבי דמי ולדות של הבעל (שם) _____

ועוד מקשה הגמ', **ומדרבן שמעון בן גמליאל,** שמה הדין בחלק הבעל לאחר מיתתו לפי דבריו _____

לישמע לרבנן, שמה יהיה הדין _____

איך אפשר ללמוד מרשב"ג לרבנן, הרי הם חולקים (רש"י) _____

סיכום הקושיות "אמרי משבח ולדות לישמע וכו'"

	ממה נשמע	לגבי מה נשמע	את מה נשמע
קושיא א'			
קושיא ב'			

מתרצת הגמ', **אמרי** בני הישיבה, **לא,** מה לא (רש"י) _____

שבח ולדות דשייכא ידה בגווייהו, לפי מי יש לה חלק בשבח ולדות (רש"י) _____

כמה יש לה (שם) _____ ומתי יש לה חלק (שם) _____

מדוע הוא סובר דשייכא ידה בגווייהו (רש"י לעיל ע"א ד"ה וכי) _____

וכיון שיש לה זכות בשבח בחיי בעלה, מוכח שהשבח שייך גם לה, לפיכך לאחר מיתה **זכיא בהו בכולהו**

אבל **דמי ולדות דלא שייכא ידה בגווייהו** בחיי בעלה, ולכן **לא זכיא בהו כלל** לאחר מיתה

סכם, בקושית הגמ', מה רצתה ללמוד משבח ולדות _____

מדוע אין ללמוד זאת _____

בס״ד

בבא קמא דף מ״ט ע״ב

בעי מיניה רב ייבא סבא מרב נחמן, המחזיק בשטרותיו של גר שמת ואין לו יורשים

על איזה סוג שטר הספק (רש״י) _____

למי כותבים שטר זה _____ ומה כותבים בו _____

מהו, מה הספק (רש״י) _____

צד א׳: **מאן דמחזיק בשטרא** לקנותו, **אדעתיה דארעא הוא דמחזיק** - דעתו לזכות על ידי זה את הקרקע המשועבדת בשטר **ובארעא הא לא אחזיק** - והרי הקרקע לא נקנית ע״י החזקת השטר, וגם לא עשה קנין בקרקע עצמה **ושטרא** (את הנייר עצמו) **נמי לא קנה,** משום **דלאו דעתיה אשטרא** לקנותו ללא הקרקע

לפי צד זה את מה התכוין לזכות _____ ומדוע לא זכה בזה _____

ולכן אם בא אחר והחזיק בשטר על מנת לקנות את הנייר, של מי השטר (רש״י) _____

צד ב׳: **או דלמא דעתיה נמי אשטרא,** לפי צד זה האם הוא זוכה בשטר _____

אמר ליה, מי אמר למי _____ **עני מורי,** פרש (רש״י) _____

וכי לצור ע״פ צלוחיתו הוא צריך, לפי דבריו האם דעתו לקנות את השטר (רש״י) _____

ולכן האם קנה אותו _____

אמר ליה רב ייבא סבא לרב נחמן, שאפשר לומר שמתכון לקנות את השטר **לצור ולצור**

סכם, מה הצד שלא יקנה את השטר _____

ומה הצד שיקנה אותו _____

האם הגמ׳ פשטה את הספק (הגהות אשר״י, מאירי) _____

אמר רבה, משכונו של ישראל ביד גר, מי המלוה _____ ומי הלוה _____

ומת הגר, האם יש לו יורשים _____

ובא ישראל אחר והחזיק בו (במשכון), **מוציאין אותו מידו, מאי טעמא, כיון דמית ליה גר, פקע ליה שעבודיה** השעבוד של מי התבטל _____ ולכן של מי המשכון (רש״י) _____

ואם היה **משכונו של גר ביד ישראל,** מי המלוה _____ ומי הלוה _____

ומת הגר, ובא ישראל אחר והחזיק בו (במשכון)

זה קנה כנגד מעותיו, מי _____ מדוע _____

וזה קנה את השאר, מי _____ מדוע _____

סיכום דברי רבה במשכון

	מי לוה ממי	האם המחזיק קנה וא״כ כמה	מדוע
משכונו של ישראל ביד גר			
משכונו של גר ביד ישראל			

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"א - ע"ב

מקשה הגמ', **ואמאי,** האם הקושיא על "זה קנה כנגד מעותיו" או על "וזה קנה את השאר"

תקני ליה חצירו, חצירו של מי

דהאמר רבי יוסי בר חנינא, חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, ולכן מה צריך להיות הדין

אמרי בני הישיבה, **הכא במאי עסקינן, דליתיה** בעיר, מי אינו בעיר (רש"י)

ובקנין חצר, **כל היכא דאיתא לדידיה** (לבעל החצר) בעיר, **דאי בעי מְקַנֵי [מצי] קני, קניא ליה [נמי] חצירו** עבורו

פרש: "דאי בעי מקני מצי קני" "קניא ליה נמי חצירו"

אבל **כל היכא דליתיה לדידיה** בעיר, **דאי בעי הוא למיקני לא מצי קני, חצירו נמי לא קניא** עבורו

סכם, מדוע לא קנה המלוה את השאר

הגמרא חוזרת מתירוץ זה, וסוברת שאפילו אין בעל החצר בעיר, חצירו קונה עבורו, ומתרצת באופן אחר

והלכתא, איזו הלכה (רש"י)

מיירי במקרה **דליתיה בחצירו דלא קנה,** מה לא היה בחצירו (רש"י) בחצר של מי (שם)

מתי זה לא היה בחצירו (שם)

ואם המשכון כן היה בחצר של המלוה בשעת מיתת הגר, מי היה זוכה בו (שם)

מדוע

סכם, האם חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו, כשבעל החצר אינו בעיר

לפי ההוה אמינא לפי המסקנא

סיכום מסקנת הגמ'

	מי קנה כנגד המעות	מי קנה את השאר	מדוע
אם המשכון היה בחצר של המלוה			
אם המשכון לא היה בחצר של המלוה			

בס״ד

בבא קמא דף מ״ט ע״ב - דף נ׳ ע״א

מכאן ועד סוף הפרק עוסקות המשניות בדיני נזקי בור, כהקדמה לדינים אלו השלם את הפסוקים של פרשת בור (פרשת משפטים פרק כ״א פסוקים ל״ג - ל״ד)

״וְכִי יִפְתַּח _____

״בַּעַל הַבּוֹר _____

¤ ¤ ¤

מתנ׳ א. **החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים**

ב. **או** שחפר **ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד,** באיזה אופן חייב (רש״י) _____

מדוע דוקא באופן זה (שם) _____

ג. או שחפרו **ברשות היחיד ופתחו לרשות היחיד אחר** שלו, והפקיר אותה רשות שפי הבור פתוח לתוכה

מה החידוש שהוא חייב (רש״י) _____

בכל הבורות הללו **חייב.**

מה הדין אם חפר ברשות הרבים ופתחו לרשות הרבים (רש״י ד״ה ופתחו) _____

מה הצד לומר שדוקא כשחפרו ברשות היחיד חייב (שם) _____

והיכן שנה התנא שבור ברשות הרבים חייב (שם) _____

בור שפתחו ברשות אחד והחלל שלו ברשות אחר, האם הבור נחשב לפי החלל או לפי הפתח (תוס׳) _____

סיכום סוגי הבורות שבמשנתנו

	היכן עשה חלל הבור	היכן עשה את הפתח	האם זה נחשב בור ברה״ר או בור ברשות היחיד (תוס׳)
א.			
ב.			
ג.			
ד. רש״י ד״ה ופתחו			

גמ׳ תנו רבנן, החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרשות הרבים (ברה״ר ופתחו לרה״י) חייב

וזהו בור האמור בתורה, דברי ר׳ ישמעאל

האם בור זה נחשב בור ברשות הרבים או בור ברשות היחיד (רש״י) _____

מדוע (שם) _____

ר׳ עקיבא אומר, החופר בור ברשותו ו**הפקיר רשותו** שסביב לבור **ולא הפקיר בורו, זהו בור האמור בתורה**

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"ב - דף נ' ע"א

הקדמה להבנת המשך דברי הגמ':

על איזה בור חייב (ברשות הרבים או ברשות היחיד),לפי התנא דמשנתנו _____

לפי משמעות לשון הברייתא, לפי ר' ישמעאל _____ לפי ר' עקיבא _____

נמצא דמשנתנו דלא כר' ישמעאל ולא כר' עקיבא, וזה לא יתכן, ולכן פירשו רבה ורב יוסף את המחלוקת של ר' ישמעאל ור' עקיבא כל אחד לפי דרכו, ובזה יתיישב מי התנא של המשנה (ע"פ תוס' רבינו פרץ דף נ: ד"ה ורב יוסף).

אמר רבה, בבור ברה"ר כולי עלמא לא פליגי דמיחייב, שמי מודה למי שהוא אמור בתורה (רש"י) _____

מאי טעמא שחייב, **אמר קרא "כִּי יִפְתַּח וְכִי יִכְרֶה"** ("וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֹּר") **אם על פתיחה חייב, על כרייה לא כל שכן** שהוא חייב, א"כ מה מיותר לדרשה _____

אלא "כִּי יִכְרֶה" בא ללמדנו, שהחיוב של חופר בור אינו משום שהבור שלו, אלא **שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו** החיוב, על איזה בור נאמר שהוא חייב משום שכרהו או שפתחו, ולא משום שהוא שלו _____

ביאור הדרשה:

כמה אופנים של עשיית בור מוזכרים בפסוק _____

מה הם _____ איזה מהם מיותר _____

מדוע זה מיותר _____

מה לומדים מזה _____

לסיכום, בור ברשות הרבים, האם הבור שלו _____

א"כ מאיזה טעם חייב _____

לא נחלקו ר' ישמעאל ור' עקיבא **אלא בבור ברשותו,** דהיינו, הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו

ר' עקיבא סבר בור ברשותו נמי חייב, דכתיב "בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם", שגם **בבור דאית ליה בעלים קאמר רחמנא** שחייב

ור' ישמעאל סבר שאינו נקרא "בעל הבור" בגלל שהבור שלו, אלא משום שהוא **בעל התקלה**

לפי דבריו מה הדין של בור ברשות היחיד _____

מה הטעם שהוא פטור (רש"י ד"ה כו"ע לא פליגי) _____

סכם, מה הדין של בור ברשות היחיד, לפי ר' עקיבא _____ מהיכן למד כן _____

איך מפרש ר' ישמעאל את הפסוק _____

לסיכום, מדוע החופר נקרא "בעל הבור": לפי ר' ישמעאל _____ לפי ר"ע _____

שואלת הגמ', **אלא מאי "זהו בור האמור בתורה" דקאמר ר' עקיבא,** מה המשמעות של "זהו בור" _____

מדוע "זהו בור האמור בתורה" דקאמר ר' ישמעאל מובן (רש"י) _____

ומדוע מה שאמר ר' עקיבא אינו מובן (שם) _____

משיבה הגמ', שכך כונת ר' עקיבא, **זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לתשלומין**

בפרשת בור יש שני פסוקים, פסוק א' מדבר במעשה הנזק של הבור, ופסוק ב' מדבר על חיוב התשלומים:

איזה בור נאמר אצל חיוב התשלומים (רש"י) _____ מה לשון הפסוק (שם) _____

ואיזה בור נאמר במעשה הנזק של הבור (שם) _____ מה לשון הפסוק (שם) _____

ומה בא ר' עקיבא לומר לר' ישמעאל באמרו "זהו בור האמור בתורה" (שם) _____

סיכום מחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא לפי רבה

	מה הדין של בור ברשות הרבים	מנא לן	מה הדין של בור ברשות היחיד	הטעם
לפי ר' ישמעאל				(רש"י ד"ה כ"ע לא פליגי)
לפי ר' עקיבא				

מי התנא של משנתנו לפי רבה (רש"י ד"ה לנזקין) _____

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"ב - דף נ' ע"א

עתה מפרשת הגמ' מחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא לפי רב יוסף

ורב יוסף אמר, בבור ברשות היחיד, כולי עלמא לא פליגי דמחייב, ור"י מודה לר"ע בבור ברשותו דגם הוא אמור בתורה **מאי טעמא** שחייב, **"בַּעַל הַבּוֹר" אמר רחמנא,** הרי **בבור דאית ליה בעלים עסקינן**

אלא **כי פליגי** ר' ישמעאל ור' עקיבא **בבור ברשות הרבים**

רבי ישמעאל סבר, בור ברה"ר נמי חייב, דכתיב "כִּי יִפְתַּח וְכִי יִכְרֶה" והרי **אם על פתיחה חייב, על כרייה לא כל שכן,** אם כן, מדוע כתב "אוֹ כִּי יִכְרֶה"

אלא ש"כִּי יִכְרֶה" בא ללמדנו **שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו** החיוב, אע"פ שאין הבור שלו

ור' עקיבא סובר שאין ללמוד מ"כִּי יִפְתַּח וְכִי יִכְרֶה" שבור ברה"ר חייב, משום שהפסוקים אינם מיותרים, ד**הנהו** פסוקים **מיצרך צריכי,** ואינם מיותרים לדרשה

דאי כתב רחמנא רק **"כִּי יִפְתַּח" הוה אמינא** שרק **פותח הוא דסגי ליה בכסוי** להיות פטור, כיון שהוא לא חפר הבור רק פתחו, וכשכיסהו הרי החזיר את המצב לקדמותו

אבל **כורה לא סגי ליה בכסוי** להיפטר **עד דטאים ליה** (עד שיסתום את הבור) כמו שהיה מקודם, ולכן כתב "כִּי יִכְרֶה" לומר שאף כורה שהוא חפר בור, סגי בכסוי.

ואי כתב רחמנא רק **"כִּי יִכְרֶה" הוה אמינא** רק **כרייה הוא דבעי כסוי, משום דעבד מעשה** (חפירת הבור)

אבל אם רק **פותח דלא עבד מעשה** כרייה, **אימא כסוי נמי לא בעי,** ופטור אף אם לא כיסהו, **קמ"ל,** "כִּי יִפְתַּח" שאף פותח חייב בנזקי הבור וחייב לכסותו.

סיכום הצריכותא של "כי יפתח וכי יכרה" לפי ר' עקיבא

	אי כתב רחמנא רק "וכי יפתח"/"כי יכרה" הוה אמינא שרק	אבל מי לא	שמה יהיה דינו	מנא לן שאינו כן
פותח בור "וכי יפתח"	פותח ופטר ולא כיסוי			
חופר בור "כי יכרה"	כורה חייב לכסות			

סכם, מה לא הייתי יודע: אם היה כתוב רק "וְכִי יִפְתַּח" _____

אם היה כתוב רק "כִּי יִכְרֶה" _____

סכם, מה לומדים מ"וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר"

לפי ר' ישמעאל _____

לפי ר' עקיבא: מ"וְכִי יִפְתַּח" _____

מ"כִּי יִכְרֶה" _____

שואלת הגמ', **ואלא מאי "זהו בור האמור בתורה" דקאמר ר' ישמעאל**

באר מדוע זה לא מובן (רש"י) _____

משיבה הגמ', שכך כוונת ר' ישמעאל, **זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לניזקין**

באר מה בא ר' ישמעאל לומר לר' עקיבא _____

סיכום מחלוקת ר' ישמעאל ור' עקיבא לפי רב יוסף

	מה הדין של בור ברשות היחיד	מנא לן	מה הדין של בור ברשות הרבים	מנא לן
לפי ר' ישמעאל				
לפי ר' עקיבא				אין למד מפסוק, אלא כיון שאין פסוק המחייבו, פטור

מי התנא של משנתנו לפי רב יוסף (רש"י ד"ה לנזקין) _____

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"ב - דף נ' ע"א

סיכום מחלוקת רבה ורב יוסף בביאור דברי ר' ישמעאל ור' עקיבא

		מה הדין של בור ברשות הרבים	מה הדין של בור ברשות היחיד	פרש 'זהו בור האמור בתורה'	האם הוא התנא של משנתנו
לפי רבה	ר' ישמעאל				
	ר' עקיבא				
לפי רב יוסף	ר' ישמעאל				
	ר' עקיבא				

הגמ' מקשה על רב יוסף, **מיתיבי** ממה שנינו בברייתא:

א. **החופר בור ברשות הרבים ופתחו לרשות היחיד,** ונפל לתוכו שור דרך פתח הבור שברשותו, **פטור ואף על פי שאינו רשאי לעשות כן, לפי שאין עושין חלל תחת רשות הרבים,** מכל מקום פטור

לפי זה מה הדין של בור ברשותו _____

ב. **החופר בורות שיחין ומערות** (סוגי בורות שונים) **ברשות היחיד ופתחו לרה"ר, חייב,** משום שפתחו לרה"ר

לפי זה, מה הדין של בור ברשות הרבים _____

ג. **והחופר בורות ברה"י הסמוכה לרשות הרבים, כגון אלו החופרים לאושין, פטור**

"אוּשָׁין" פירוש כתלים (רש"י בספר עזרא), **"לְאוּשָׁין"** היינו עבור ה"אושין" - הכתלים, והוא חפירה שחופר כדי לעשות יסודות לבניית הכתלים.

לאיזה בור דומה החופר לאושין (רש"י) _____

ובמה זה דומה (שם) _____

ור' יוסי בר' יהודה מחייב את החופר לאושין, **עד שיעשה מחיצה** גבוהה **עשרה** טפחים בין הבור לרה"ר, **או עד שירחיק** את הלאושין **ממקום דריסת רגלי אדם וממקום דריסת רגלי בהמה ארבעה טפחים**

סכם, מה הדין של החופר לאושין לפי תנא קמא _____ לפי ר' יוסי בר' יהודה _____

ובאיזה אופן פטור גם לפי ר' יוסי בר' יהודה _____

סיכום הברייתא

	באיזה בור מדברת הברייתא	מה הדין
א.		
ב.		
ג.		לפי תנא קמא
		לפי ר' יוסי בר' יהודה

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"ב - דף נ' ע"א

הגמ' מבארת את הקושיא

שנינו בסיפא של הברייתא "והחופר בורות ברה"י הסמוכה לרשות הרבים, כגון אלו החופרים לאושין, פטור"

טעמא, שֶׁמַּה _____

הוא משום **דלאושין,** מדוע זו סיבה לפטור (רש"י) _____

משמע **הא** אם חפר סתם בורות על יד רשות הרבים ד**לאו לאושין, חייב,** וקשיא רישא לסיפא

שמה הדין בבור ברשותו לפי הדיוק מהסיפא (רש"י) _____

ומה הדין בבור ברשותו לפי מה ששנינו ברישא (שם) _____

מעתה **הא** (ברייתא זו) **מני, בשלמא לרבה, רישא ר' ישמעאל,** שמה סובר ר' ישמעאל (רש"י) _____

וסיפא ר' עקיבא, שמה סובר ר' עקיבא (רש"י) _____

אלא לרב יוסף, שמה הוא סובר (רש"י) _____

בשלמא סיפא דמשמע שבור ברשותו חייב, היא ל**דברי הכל, אלא רישא** שבור ברשותו פטור, **מני, לא רבי ישמעאל ולא ר' עקיבא,** שמה הם סוברים לפי רב יוסף _____

סיכום הקושיא

	מה הדין של בור ברשותו	מי התנא של הברייתא לפי רבה	מי התנא של הברייתא לפי רב יוסף
ברישא			קשיא, שהרי צה לא לפי רבי ישמעאל ולא לפי ר' עקיבא
בסיפא			

שאלה לעיונא: מדוע ניחא לגמ' להעמיד את הברייתא "רישא רבי ישמעאל וסיפא רבי עקיבא", הרי בכל מקום דוחק הוא לאוקמי רישא וסיפא בשתי תנאים (תורת חיים) _____

_____

מה עוד מתורץ בזה _____

מתרצת הגמ', **אמר לך רב יוסף, כולה** ברייתא **דברי הכל היא**

ורישא הטעם שבור ברשותו פטור, משום שמיירי **שלא הפקיר לא רשותו ולא בורו**

מדוע זו סיבה שיהיה פטור (רש"י) _____

א"כ מה החידוש שהוא פטור (שם) _____

האם כל הברייתא היא כדברי הכל (תוס') _____

אלו בבות הם כדברי הכל (שם) _____

ואיזה בבא אינו כדברי הכל (שם) _____

מי התנא של אותו בבא (שם) _____

סיכום השקו"ט לישב הברייתא לפי רב יוסף

	האם הרישא איירי שהפקיר רשותו	א"כ מה קשה / מה מתורץ
לפי הבנת בקושיא	(רש"י ד"ה פטור)	
לפי התירוץ		

המשך בבא קמא דף מ"ט ע"ב - דף נ' ע"א

אמר רב אשי, השתא דאוקימתא לרב יוסף לדברי הכל, "לדברי הכל" למי הכונה _____

לרבה נמי לא תוקמה כתנאי (שרישא ר' ישמעאל וסיפא ר"ע), אלא **מדרישא ר' ישמעאל סיפא נמי ר' ישמעאל**

ומה שדייקנו מהסיפא, **"וטעמא** דפטור הוא משום **דלאושין, הא** אם חפר סתם בורות על יד רה"ר ד**לאו לאושין, חייב"**

דלפי זה מה הדין בבור ברשותו _____ ומה הדין בבור ברשותו לפי ר' ישמעאל _____

אפשר לומר שהטעם "דלאו לאושין חייב" דמיירי **כגון דארווח ארווחי לרה"ר,** פרש _____

מדוע זו סיבה שחייב (רש"י ע"פ הגירסא שלפנינו וכן גרס התורת חיים וכמו כן פירוש הרשב"א, ולא כפי שהגיה הב"ח) _____

לפי זה מה הדין עם עשה בור ברשותו ולא הרחיבו לרשות הרבים _____

וא"כ האם הסיפא היא אליבא דר' ישמעאל _____

סיכום הסיפא "והחופר בורות ברה"י הסמוכה לרשות הרבים כגון אלו החופרים לאושין, פטור"

	האם "לאו לאושין" חייב מיירי שחפר בתוך שלו או שהרחיב הבור לתוך רה"ר	וא"כ האם החיוב הוא משום דבור ברשותו חייב או משום דהוי בור ברה"ר	לפי זה האם הסיפא הוא אליבא דר' ישמעאל
אילולא דברי רב אשי			
לפי האוקימתא של רב אשי			

סכם, מי הוא התנא של הברייתא לפי רבה

	מי התנא של הברייתא לפי מה שהבינה הגמ' בהו"א	איך משמע כן בברייתא	איך אפשר לאוקמי
הרישא			גם לפי ר' עקיבא (תוס')
הסיפא			גם לפי ר' ישמעאל

קושיא נוספת על רב יוסף, **מיתיבי,** שנינו בברייתא:

א. **החופר בור ברה"י ופתחו לרשות הרבים, חייב,** ב. החופר בור **ברשות היחיד הסמוכה לרשות הרבים, פטור**

בשלמא לרבה כולה ברייתא (הרישא והסיפא) **ר' ישמעאל היא**

אלא לרב יוסף, בשלמא רישא רבי ישמעאל, אלא סיפא מני, לא ר' ישמעאל ולא ר' עקיבא

אמר לך רב יוסף, הסיפא מיירי **בחופר לאושין, ודברי הכל**

שאלות סיכום:

על מי מקשה הגמ' _____ שמה הוא סובר _____

מאיזה בבא הקושיא _____ מה המקרה _____ שמה הדין בזה _____

מי המ"ד לפי התירוץ _____ ומדוע הוא פטור _____

סיכום הברייתא

	מה הדין של	לפי רבה לפי איזה תנא יכולים להעמיד	לפי רב יוסף לפי איזה תנא יכולים להעמיד
הרישא			
הסיפא			לפי הבנת הגמ' בקושיא
			לפי התירוץ

בבא קמא דף נ' ע"א - ע"ב

תנו רבנן, חפר ופתח ומסר לרבים, ונפל שם שור או חמור ומת, החופר **פטור**
לאיזה צורך מסרו לרבים (רש״י) _____
ואיך מסרו לרבים (שם) _____
אבל אם **חפר ופתח ולא מסר לרבים, חייב** בנזקיו, מה בא התנא להשמיענו בזה
(ב״ח ח״מ סימן ת״י ס״ק ג' בסוף דבריו)_____
וכן מנהגו של נחוניא חופר בורות שיחין ומערות, עבור מי חפר אותם (רש״י) _____
שהיה חופר ופותח, ומוסר לרבים, וכששמעו חכמים בדבר, אמרו ״קיים זה הלכה זו״
מי קיים _____ ואיזה הלכה הוא קיים _____
מקשה הגמ', וכי רק **הלכה זו** קיים **ותו לא** קיים, מתרצת הגמ', **אלא אימא** קיים **אף הלכה זו.**

תנו רבנן, מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין
שנפלה לבור גדול של מים, **באו והודיעו את רבי חנינא בן דוסא,** כדי שיתפלל עליה שתעלה (ע"פ תורת חיים)
שעה ראשונה, אמר להם ״שלום״, שעה **שניה, אמר להם ״שלום״,** מה הכונה ״שלום״ (רש״י) _____
שעה **שלישית, אמר להם** ״כבר **עלתה**״
מדוע שעה ראשונה ושניה אמר ״שלום״, ובשלישית אמר ״עלתה״ (רש״י) _____
אמרו לה (שאלו אותה), **״מי העלך״, אמרה להם, זכר של רחלים** (איל) **נזדמן לי,** איזה איל (רש״י)_____
וזקן אחד מנהיגו, והוא העלני מן הבור, **מי היה הזקן** (רש״י) _____
מה נרמז בזה שנזדמן לה זכר של רחלים (פני יהושע) _____
אמרו לו לרבי חנינא, וכי **נביא אתה** שידעת שתעלה משם
אמר להם, לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי, אלא כך אמרתי ״דבר שאותו צדיק (נחוניא) **מצטער בו** לחפור בורות ומערות לעולי רגלים, וכי **יכשל בו זרעו״,** לפני מי אמר כן (שיטמ״ק) _____
איך ידע שלא תמות, הרי מת בנו בצמא (תוס׳) _____
מה תירצו השיטמ״ק ותורת חיים על קושית התוס׳ _____
_____
אמר רבי אחא, אף על פי כן (שהיה מצטער לחפור בורות לצמאון עולי רגלים), **מת בנו בצמא, שנאמר ״וּסְבִיבָיו נִשְׂעֲרָה מְאֹד״ מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו,** למי הכונה (רש״י) _____
אפילו כחוט השערה, איך משמע כן בפסוק (רש״י) _____
ר׳ נחוניא אמר, לומדים שהקב"ה מדקדק עם צדיקים **מהכא,** שנאמר **״אֵל נַעֲרָץ בְּסוֹד קְדוֹשִׁים רַבָּה וְנוֹרָא עַל כָּל סְבִיבָיו״,** מה הפירוש ״ונורא על כל סביביו״ (רש״י) _____
עיין בתורת חיים פירוש נחמד מדוע הקב"ה מדקדק עם הצדיקים.
אמר ר׳ חנינא, כל האומר הקב״ה ותרן הוא, שעל מה הוא מוותר (רש״י) _____
יותרו חייו, פרש (רש״י) _____ ומדוע יענש כך (שם) _____
וזה נלמד ממה **שנאמר ״הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ כִּי כָל דְּרָכָיו מִשְׁפָּט״**
איך רואים זאת בפסוק _____

המשך בבא קמא דף נ' ע"א - ע"ב

הגמ' מבארת את מידת "אֶרֶךְ אַפַּיִם", שהיא אחת מי"ג מדות הרחמים שבפסוק "וַיַּעֲבֹר ה' עַל פָּנָיו וַיִּקְרָא ה' ה' אֵ-ל רַחוּם וְחַנּוּן אֶרֶךְ אַפַּיִם וְרַב חֶסֶד וֶאֱמֶת", "אֶרֶךְ" פירוש, מאריך, שאינו משלם מיד אלא ממתין.

א"ר חנא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני (ויש אומרים) ש**ר' שמואל בר נחמני** אמר, **מאי דכתיב "אֶרֶךְ אַפַּיִם"** לשון רבים, **ולא כתיב 'ארך אף'** לשון יחיד, **אילו נאמר 'ארך אף' מה היה משמעו** (רש"י) _____

מדוע היה לו לכתוב "ארך אף" ולא "ארך אפים" _____

אלא, "ארך אפים" בא לומר, שאינו ממתין רק מלהיפרע לרשעים

אלא **ארך אפים** (ממתין מלעשות שני רצונותיו) א. לשלם **לצדיקים** ב. מלהיפרע **ולרשעים**

מה הוא ממתין מלשלם: לצדיקים (רש"י) _____ **לרשעים** (רש"י) _____

מה שמאריך אף לרשעים, מתי הוא לטובתם (תוס') _____

ומתי הוא לרעתם (שם) _____

ומה היא הרעה (שיטמ"ק בשם הר"ר ישעיה) _____

ביאור דברי ר' חנא ואיתימא ר' שמואל בר נחמני

	האם זה לשון יחיד או לשון רבים	פרש "אף" / "אפים"	למי הוא מאריך לרשעים/לצדיקים	את מה הוא מאריך
ארך אף	לשון יחיד	רצון מלהיפרע מיד		
ארך אפים	לשון רבים	שני רצונות אחת מלשלם שכר ואחת מלהיפרע מיד		

ת"ר, לא יסקל אדם מרשותו לרשות הרבים, פרש "יסקל" (רש"י) _____

מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרשות הרבים

ומצאו חסיד אחד, אמר לו, "ריקה, מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך, לרשות שלך"

לגלג עליו אותו אדם, **מדוע** (רש"י) _____

לימים, נצרך למכור שדהו, והיה מהלך באותו רה"ר, ונכשל באותן אבנים שסיקל מרשותו

אמר אותו אדם, **יפה אמר לי אותו חסיד, "מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך, לרשות שלך".**

סיכום דברי החסיד לבעל השדה

	לאיזה רשות הכונה	מדוע קראו כך
רשות שאינה שלך		(רש"י)
רשות שלך		(שם)

בס״ד

בבא קמא דף נ׳ ע״ב

מתני׳ החופר בור ברשות הרבים ונפל לתוכו שור או חמור, בעל הבור **חייב**

אחד החופר בור, שיח, ומערה, חריצין, ונעיצין, חייב, פרש על פי רש״י את כל סוגי הבורות:

בור _____ שיח _____

מערה _____ חריצין _____

נעיצין _____

אם כן, שֶׁמַּה _____

למה נאמר ״בּוֹר״ (״וְכִי יִפְתַּח אִישׁ **בּוֹר** אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ **בֹּר**״), ללמדנו, **מה בור** - כמו שבור האמור בתורה, מיירי **שיש בו כדי להמית,** היינו שהוא עמוק **עשרה טפחים,** מנא לן (רש״י) _____

אף כל סוג חפירה, אינו חייב אם מת שם שור או חמור, אלא כ**שיש בו כדי להמית,** דהיינו **עשרה טפחים**

אבל אם **היו פחותין מעשרה טפחים, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור, ואם הוזק בו חייב**

סיכום דיני בור שבמשנתנו

	מה הדין אם מת בו	מה הדין אם הוזק בו
בור ט׳		
בור י׳		

הקדמה להבנת מחלוקת רב ושמואל: בור **יכול** להזיק ע״י שני אופנים, **א.** על ידי הבלא **ב.** על ידי חבטה.

"הבלא" היינו אויר מחניק-חם שבתוך הבור, "חבטה" היינו מה שהנופל ניזוק מהמכה שקיבל מקרקע הבור.

ונחלקו רב ושמואל, בבור ברשות הרבים שאין הבור שלו, אלא שהתורה חייבתו עבור עשיית הבור, האם מחייבים אותו רק על הבלא כיון שנעשה על ידו, או גם על החבטה אע״פ שניזוק מקרקע עולם.

גמ׳ אמר רב, בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו

ולכן מה הדין כשנפל שור לתוך בור, וניזוק מההבל שבתוך הבור _____

ומה הדין אם ניזוק ע״י שקבל מכה מקרקעית הבור (בבור שאין בו הבל) _____

מזה שרב אמר שאינו חייב משום חבטה, **אלמא קסבר חבטה, קרקע עולם הוא דמזקא ליה,** וכיון שאינו שלו אין לחייבו

״קרקע עולם הוא דמזקא ליה״ מדוע זו סיבה לפוטרו (רש״י) _____

ומדוע חייב משום הבל אע״פ שאין ההבל שלו (רש״י) _____

הערה: לרב הסובר שכורה בור אינו חייב משום חבטה, כיון שהקרקע החובטת הייתה שם מעולם ולא הוא עשהו, א"כ מדוע פותח בור חייב בנזקיו, הרי ההבל היה בו קודם שפתח. עיין חזון איש חו"מ סימן ב' ס"ק י"ד שמבאר מדוע.

ושמואל אמר, בור שחייבה עליו תורה, **להבלו וכל שכן לחבטו,** לפי דבריו על מה יותר מסתבר לחייב על הבל או חבטה _____ מדוע (רש״י) _____

וא״ת דוקא **לחבטו אמרה תורה ולא להבלו,** מה הצד לומר כן (רש״י) _____

אין לומר כן, שהרי **התורה העידה על הבור** שחייב, ואפילו בבור שאין בו חבטה, כגון ש**מלא ספוגין של צמר**

מניין שהתורה חייבה על בור מלא ספוגין של צמר (רש״י) _____

ואיך רואים מזה שבור חייב משום הבל (רש״י) _____

סכם, מה יותר סיבה לחייב בור ברשות הרבים, משום הבל או משום חבטה

לפי רב _____ לפי שמואל _____

המשך בבא קמא דף נ' ע"ב

שואלת הגמ', **מאי בינייהו,** בין רב הסובר שבור חייב משום _____

לבין שמואל שסובר שבור חייב גם משום _____

רש"י ד"ה מאי בינייהו כתב, וז"ל "ואפילו נבקעת כריסו או נשברה מפרקתו מחייב נמי רב, דאיכא למימר הבלא נמי קטלתיה וכו'", מה היה קשה לרש"י _____ ;

באר הוא מתרץ (תוס' ר"פ) _____

משיבה הגמ', **איכא בינייהו דעבד גובה ברה"ר,** באר מה הוא עשה (רש"י) _____

ואיך השור ניזוק (שם) _____

לרב אגובה לא מיחייב, מדוע (שם) _____

לשמואל אגובה נמי מיחייב, מדוע _____

מה הדין אם נחבט בגובה עצמה אפילו לרב (תוס' ד"ה לשמואל) _____

מדוע (שם) _____

סיכום ההבדלים אם החיוב של בור ברשות הרבים הוא משום הבלא או משום חבטה

	מה הנפקא מינה	מה הדין אם החיוב הוא משום חבטה	מה הדין אם החיוב הוא משום הבלא	מדוע אין לחייבו משום הבל
שהובא בגמ'				
נפקא מינה א' בתוס'				
נפקא מינה ב' בתוס'				

מבארת הגמ', **מאי טעמא דרב** - מנין הוא לומד שהחופר בור חייב רק משום הבלא

דאמר קרא "וְנָפַל", משמע שאינו חייב **עד שיפול דרך נפילה,** באיזה אופן הוי דרך נפילה (רש"י) _____

מדוע זה נקרא דרך נפילה (רש"י לקמן נג. ד"ה דרך נפילה) _____

איך משמע מזה שחייב משום הבלא _____

(ולשמואל) [ושמואל] סובר **"וְנָפַל" כל דהו משמע,** מה הכונה "כל דהו" (שיטמ"ק בשם הרא"ה) _____

איך משמע מזה שהחיוב הוא גם משום חבטה _____

סיכום מחלוקת רב ושמואל בחיוב בור ברשות הרבים

	מה המשמעות של "ונפל"	לפי זה באיזה אופן מיירי שנפל לבור	א"כ האם חייב משום הבלא	והאם חייב משום חבטה
לפי רב				
לפי שמואל				

המשך בבא קמא דף נ' ע"ב

הגמ' מקשה על רב, **תנן** במשנתנו, **אם כן,** שֶׁמַּה _____

למה נאמר "בּוֹר", ללמדנו, **מה בור, שיש בו כדי להמית,** דהיינו **עשרה טפחים, אף כל** סוג חפירה **שיש בו כדי להמית,** דהיינו **עשרה טפחים** חייב אם מת שם שור או חמור

ממה ששנה התנא "אף כל", משמע שבא לרבות בור נוסף על אלו השנויים במשנתנו

בשלמא לשמואל אפשר לומר ש**"אף כל"** בא **לאתויי גובה**

אלא לרב "אף כל" לאתויי מאי, מדוע לפי רב אין לומר שבא לרבות גובה _____

מתרצת הגמ', שלפי רב "אף כל" בא **לאתויי חריצין ונעיצין**

מקשה הגמ', **חריצין ונעיצין בהדיא קתני להו,** וא"כ איך אפשר לומר ש"אף כל" בא לרבות חריצין ונעיצין

מתרצת הגמ', **תני והדר מפרש, את מה תני** (רש"י) _____

ומה הכונה "והדר מפרש" (רש"י) _____

הערה: עיין פנ"י שמבאר ש"והדר מפרש" היינו שהתנא מפרש מהיכן לומדים שיעור עשרה.

סיכום מה בא "אף כל" לרבות

	האם "אף כל" בא לרבות דין המוזכר במשנתנו	מה זה בא לרבות
לפי רב		
לפי שמואל		

והני כולהו דקתני למה לי, "כולהו" לאלו הכונה _____

צריכא, הוצרך התנא לכתוב את כולם, משום **דאי תנא** רק **בור, הוה אמינא** דוקא **בור עשרה** טפחים **הוא דאית ביה הבלא** למיתה, **משום דקטין וכריכא,** פרש: "קטין" (רש"י) _____ "כריכא" (שם) _____

אבל שיח דאריך (אורך הבור יותר מרחבו), **אימא בעשרה לית ביה הבלא,** ולכן מה הדין אם מת שם שור _____

ואי תנא שיח, הוה אמינא רק **שיח עשרה הוא דאית ביה הבלא** אע"פ שהוא ארוך, **משום דקטין** (שרחבו צר)

אבל מערה דמרבעא (מרובעת ואין הרוחב פחות מהאורך), **אימא בעשרה לית בה הבלא** למיתה, ולכן צריך לשנות גם מערה

ואי תני מערה, הוה אמינא רק **מערה בעשרה הוא דאית בה הבלא, משום דמטללא** (מקורה)

אבל חריצין דלא מטללי והן גם רחבין, **אימא בעשרה לית בהו הבלא**

ואי תנא חריצין, הוה אמינא רק **חריצין עשרה הוא דאית בהו הבלא**

משום דלית בהו רויחא מלעיל טפי מתתאי, פרש _____

אבל נעיצין דרויחי מלעיל טפי מתתאי, אימא בעשרה לית בהו הבלא

קמ"ל, מי משמיע לנו _____ ומה הוא משמיע לנו _____

לפי שמואל שמחייב משום חבטה, למה הוצרך התנא למיתני כל אלו, הרי אפילו אם אין בהם הבל הרי חייב משום חבטה (רשב"א) _____

סכם, מה הצד לומר שסוגי החפירות דלהלן, אין בהם הבל למיתה אע"פ שעמקם י' טפחים:

שיח _____ מערה _____

חריצין _____ נעיצין _____

בס״ד

בבא קמא דף נ׳ ע״ב - נ״א ע״א

תנן במשנתנו, **היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור, ואם הוזק בו, חייב**

מקשה הגמ׳, **״נפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור״, מאי טעמא** שהוא פטור

לאו משום דלית ביה חבטה למיתה, אע״פ שיש ביה הבלא, ולכן על מי קשה (רש״י) _____

שמה צריך להיות הדין לפי דבריהם בבור פחות מעשרה _____

מדוע _____

מתרצת הגמ׳, **לא,** מה לא _____

אלא הטעם שפטור, הוא **משום דלית ביה הבלא** וכל שכן שחבטה אין בו

סכם, בור פחות מי׳ טפחים, האם יש בו: הבל _____ חבטה (רש״י) _____

מקשה הגמ׳, **אי הכי** שבפחות מי׳ אין בו הבל, **אם הוזק בו חייב,** אמאי חייב, **הא לית ביה הבלא**

לפי הבנת המקשן, כשהגמ׳ אמרה ״משום דלית ביה הבלא״ האם הכונה שאין בו הבל למיתה, או שאין בו הבל כלל (תוס׳ בדף נ״א. ד״ה אמרי) _____ ולכן על מי קשה _____

שמה צריך להיות הדין לפי דבריו _____

מדוע לפי שמואל אינו קשה _____

מתרצת הגמ׳, **אמרי, אין הבלא למיתה ויש הבלא לנזקין**

סכם, בור פחות מעשרה, האם יש בו הבל למיתה _____

והאם יש בו הבל לנזקין, לפי הבנת המקשן (תוס׳) _____ לפי התירוץ _____

סיכום שקו״ט של הגמ׳ בבור פחות מי׳ טפחים האם יש בו הבל או לא

	האם יש חבטה למיתה בבור פחות מעשרה	האם יש הבל בבור פחות מעשרה	על מי הקושיא	באר הקושיא / התירוץ
לפי הבנת הגמ׳ בקושיא				
לפי התירוץ לא משום דלית ביה הבלא			*****	
לפי הקושיא א״ה אם הוזק בו חייב וכו׳				
לפי התירוץ		יש הבל לנזקין	******	

המשך בבא קמא דף נ' ע"ב - נ"א ע"א

ההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי, שחטיה מריה מיד לאחר שנפל

פרש "אריתא" (רש"י) _____ "דדלאי" (שם) _____

איך היא נקראת בלשון המשנה (רש"י) _____ ומדוע נקראת כך (שם) _____

כמה טפחים יש באמה _____

טרפיה רב נחמן (רב נחמן פסק שהשור טריפה), **מאיזה סיבה נעשה טריפה** (רש"י) _____

האם הוא טריפה גם כשאין ניכר בו המכה (שם) _____

באלו אופנים כשר, אע"פ שנפל מן הגג (שם) א. _____ ב. _____

אמר רב נחמן, אי שקיל מריה דהאי תורא, קבא דקמחא עבור הוצאות הדרך, **ואזל תנא בי מדרשא** לברר מה דין של השור, היו מורים לו, ש**אם שהתה מעת לעת כשירה,** ואז **לא** היה **אפסדיה לתורא דשוה כמה קבי** שמה היה הבעלים עושים כדי שלא יפסידו את השור (רש"י) _____

אלמא קסבר רב נחמן, יש חבטה בפחות מעשרה, האם הכונה חבטה לנזקין או גם למיתה (רשב"א) _____

איך מוכח כן בדבריו (שם) _____

איתיביה רבא לרב נחמן, שנינו במשנתנו, **היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור**

מאי טעמא שהוא פטור, **לאו משום דלית ביה חבטה** למיתה

ולכן מה היה לרב נחמן לפסוק _____

אמר לו רב נחמן, **לא** - שאין הפטור משום דלית ביה חבטה, אלא **משום דלית ביה הבלא** למיתה

לפי דבריו, האם יש חבטה למיתה בבור פחות מעשרה (רש"י) _____

א"כ מדוע פטור אם מת שם שור (שם) _____

הקשה לו רבא, **אי הכי,** שֶׁמַּה _____

א"כ, מה ששנינו במשנתנו "ואם **הוזק בו חייב",** מדוע חייב, **הא לית ביה הבלא**

אמר ליה רב נחמן, **אין הבל למיתה ויש הבל לנזקין,** ולכן פטור אם מת שם שור, וחייב אם הוזק

סכם, לפי הבנת הגמ' עתה בדעת רב נחמן, האם יש חבטה למיתה בבור פחות מעשרה _____

א"כ מדוע פטור אם מת שם שור _____

ומדוע חייב אם הוזק _____

איתיביה ממשנה במסכת סנהדרין, **בית הסקילה היה גבוה שתי קומות** של אדם

ותני (בברייתא) **עלה** (על המשנה), **וקומה שלו** (של הנסקל) **הרי כאן** נפילה של **שלש** קומות אדם, נמצא ראשו נחבט מנפילה של גובה שלש קומות

ואי סלקא דעתך יש חבטה למיתה **בפחות מי'** טפחים, **למה לי כולי האי**

באר את הקושיא _____

הערה: עיין שיטמ"ק שהקשה, למה הוצרך להביא "ותני עלה", הרי מהמשנה בסנהדרין לבד אפשר להקשות "למה לי כולי האי".

תירוץ הקושיא, **ולטעמיך** (ולשיטתך), **שמה הוא סובר** _____

נעביד עשרה טפחים בלבד, **מדוע** (רש"י) _____

אלא הטעם שהיה גבוה שתי קומות, הוא **כרב נחמן, דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה, אמר קרא "וְאָהֲבְתָּ לְרֵעֲךָ כָּמוֹךָ" ברור לו מיתה יפה,** מה הכונה "מיתה יפה" (רש"י) _____

סכם, מדוע בית הסקילה גבוה שתי קומות:

לפי הבנת הגמ' בקושיא _____

לפי התירוץ _____

מקשה הגמ', **אי הכי, נגבה טפי,** יותר ממה _____ מדוע _____

מתרצת הגמ', **משום דמינוול,** פרש (רש"י) _____

סכם, כמה גובה של בית הסקילה _____

מדוע לא פחות _____

ומדוע לא יותר _____

המשך בבא קמא דף נ' ע"ב - נ"א ע"א

איתיביה, נאמר במצות מעקה "כִּי תִבְנֶה בַּיִת חָדָשׁ וְעָשִׂיתָ מַעֲקֶה לְגַגֶּךָ וְלֹא תָשִׂים דָּמִים בְּבֵיתֶךָ **כִּי יִפֹּל הַנֹּפֵל מִמֶּנּוּ**" מהמילה "מִמֶּנּוּ" לומדים שהחיוב לעשות מעקה, הוא רק אם יכול ליפול **ממנו** למקם אחר

"ממנו" מהיכן (רש"י) _____ להיכן הוא יכול ליפול (שם) _____

ולא במקרה שאפשר ליפול ממקם אחר **(בתוכו) [לתוכו],** מה הכונה "לתוכו" (שם) _____

מהיכן הוא יכול ליפול לתוכו (שם) _____

מבארת הברייתא **כיצד, היתה רה"ר גבוה ממנו** (מגג הבית) **עשרה טפחים, וְנֹפֵל** (ויכול ליפול) **מתוכה לתוכו**

פרש: "ונפל מתוכה" (רש"י) _____ "לתוכו" (שם) _____

פטור, ממה הוא פטור (רש"י) _____

אבל אם היתה רה"ר **עמוקה ממנו** (מגג הבית) **עשרה טפחים, וְנֹפֵל מתוכו לתוכה, חייב** לעשות מעקה,

פרש: "ונפל מתוכו" (רש"י) _____ "לתוכה" (שם) _____

סכם, האם חייב לעשות מעקה:

אם ביתו גבוה מרה"ר, ואפשר ליפול מגגו לרה"ר _____

אם רה"ר גבוה מביתו, ואפשר ליפול מרה"ר על גגו _____

ואי סלקא דעתך יש חבטה למיתה **בפחות מי'** טפחים, **למה לי** בית גבוה **עשרה** טפחים כדי להתחייב במעקה

סיכום הקושיא:

האם בית פחות מעשרה חייב במעקה, לפי מה ששנינו בברייתא (רש"י) _____

ומה צריך להיות הדין לפי רב נחמן _____ מדוע _____

אמר ליה, אפשר לומר שיש חבטה למיתה גם בפחות מעשרה, ומה שבית פחות מי' אינו חייב במעקה הוא משום ד**שאני בית דכל פחות מעשרה לאו בית הוא,** והתורה לא חייבה במעקה אלא בית

סכם, מדוע בית פחות מעשרה אינו חייב במעקה, לפי הבנת הגמ' בקושיא _____

לפי התירוץ _____

אי הכי, שֶׁמַּה (רש"י) _____

השתא נמי דהוי מאבראי עשרה, דל מיניה תקרה ומעזיבה, מגואי לא הוי עשרה

פרש: "מאבראי" _____ "דל מיניה" _____

"תקרה ומעזיבה" _____ "מגואי לא הוי עשרה" _____

שמה צריך להיות הדין אם מגואי לא הוי עשרה _____

מדוע (רש"י) _____

אמר ליה, משכחת לה דהוי גבוה עשרה טפחים מבפנים, **כגון דחק מגואי,** פרש _____

כמה חפר בקרקעיתו מבפנים (רש"י) _____

אי הכי שבית עשרה ששנינו בברייתא הוא באופן שחפר מבפנים

אם כן **כי לא הוי נמי מאבראי עשרה, משכחת לה דהוי מגואי עשרה, כגון דחק בה טפי**

ולכן האם שייך שיהא חייב במעקה גם בבית פחות מי' טפחים מבחוץ _____

וא"כ האם אפשר לומר שהטעם שפחות מעשרה אינו חייב, הוא משום דלא הוי בית _____

אלא צריך לומר שמה הטעם שדוקא בית גבוה עשרה חייב במעקה _____

וא"כ קשה מדוע טרפיה רב נחמן להההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי, הרי אין חבטה למיתה בפחות מעשרה.

סכם, מדוע בית פחות מעשרה אינו חייב במעקה:

לפי הבנת הגמ' בקושיא ("ואי סלקא דעתך יש חבטה בפחות מי', למה לי עשרה") _____

לפי התירוץ "שאני בית וכו'" _____

לפי מסקנת הגמ' _____

המשך בבא קמא דף נ' ע"ב - נ"א ע"א

סיכום הקושיות על רב נחמן והתירוצים

	באר הקושיא	באר התירוץ
איתיביה רבא לרב נחמן "היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור"		
איתיביה "בית הסקילה היה גבוה שתי קומות"		
איתיביה "כי יפל הנופל ממנו"		התירוץ לפי ההוה אמינא

למסקנת הגמ': האם אפשר לומר שהטעם שבית פחות מי' אינו חייב במעקה, הוא משום "דפחות מעשרה לאו בית הוא" _____ אלא מהו הטעם שצריך עשרה להתחייב במעקה_____

וא"כ האם אפשר לומר שהטעם שר"נ טרפיה להההוא תורא, הוא משום שיש חבטה למיתה בפחות מי' _____

אלא היינו טעמא דרב נחמן שהטריף את השור הוא **סבר, מכריסא דתורא לארעא כמה הוי** לכל הפחות **ארבעה** טפחים, **אריתא דדלאי כמה הוי, שיתא** טפחים, **הא** ביחד יש **עשרה** טפחים, **אישתכח דכי קא מחבט** השור בקרקעית אמת המים, **מעשרה הוא דקא מחבט**

סכם, אמאי טרפיה רב נחמן להההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי, לפי ההוה אמינא _____

לפי מסקנת הגמ' בדברי רב נחמן, האם יש חבטה למיתה בפחות מעשרה_____

א"כ מדוע טרפיה להההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי _____

מקשה הגמ', **אלא מתני' דקתני "מה בור שהוא כדי להמית י' טפחים אף כל שיש בו כדי להמית י' טפחים"** הרי **בשיתא נמי סגיא,** שמה צריך להיות גם בבור עמוק שש טפחים _____

מדוע_____

האם קושית הגמ' היא גם למ"ד שבור חייב משום הבלא (רשב"א) _____

מדוע (שם) _____

מתרצת הגמ', **אמרי, מתני'** ששנינו שבור פחות מעשרה טפחים שנפל לתוכו שור ומת, פטור, מיירי **דאיגנדר לבור** פרש "דאיגנדר לבור" (רש"י) _____

לפי פשטות דברי הגמ', מה הדין אם שור נפל דרך הליכתו לבור פחות מעשרה ומת _____

אבל הרשב"א סובר, שאם נפל לבור פחות מעשרה, אע"פ שנפל דרך הליכתו פטור

איך הוא מפרש "מתני' דאיגנדר לבור" (שם) _____

באר ראיותיו (רשות):

א._____

ב._____

ג._____

בס״ד

בבא קמא דף נ״א ע״א

מתנ׳ בור של שני שותפין, עבר עליו הראשון ולא כסהו, והשני ולא כסהו, השני חייב

ומה הדין של הראשון (רש״י) _____

באיזה מקרה רק השני חייב (שם) _____

גמ׳ אמרי - שאלו בני הישיבה, **בור של שני שותפין היכי משכחת לה**

הניחא אי סבירא לן כרבי עקיבא דאמר, בור ברשותו (הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו), **חייב**

אכן **משכחת לה** בור של שני שותפין, **בחצר של שניהם ובור של שניהם, והפקירו רשותן ולא הפקירו בורן**

אלא אי סבירא לן בור ברשותו פטור, היכי משכחת לה בור **דחייב עליה,** הרי זה רק בבור **ברשות הרבים**

וברשות הרבים, בור של שני שותפין היכי משכחת לה

אי דשוו שליח תרוייהו, ואמרי ליה ״זיל כרי לן בור ברשות הרבים״ **ואזל כרה להו**

הרי **אין שליח לדבר עבירה,** ולכן של מי הבור (רש״י) _____

מהי הסברא לומר ״אין שליח לדבר עבירה״ (שם) _____

ואי נאמר דמשכחת לה **דכרה האי חמשה והאי חמשה,** הרי **נסתלקו להו מעשה ראשון,** ולכן של מי הבור _____

הניחא לרבי, שמה הוא סובר (רש״י) _____

ולנזקין, מה הפירוש ״ולנזקין״ _____ **משכחת לה,** מה מצאנו (רש״י) _____

אלא לרבי, ולמיתה (ששור נפל לבור ומת שם), **ולרבנן, בין למיתה בין לנזקין**

שמי חייב לפי דבריהם _____

היכי משכחת לה ששניהם חייבים

סכם, מדוע לא שייך בור של שני שותפים ברשות הרבים ששניהם חייבים:

במקרה ששניהם מינו שליח לחפור להם בור _____

במקרה שאחד חפר חמשה טפחים והשני חפר עוד חמשה טפחים, למיתה ולנזקין לפי רבנן _____

משיבה הגמ׳, **אמר רבי יוחנן, כגון שעקרו שניהן חוליא בבת אחת והשלימו לעשרה**

באר מה עשה אחד מהם ומה עשו ביחד (רש״י) _____

שמי חייב במקרה זה לרבי ולרבנן, בין במיתה ובין בנזקין (רש״י) _____

מדוע (שם ונמוק״י) _____

סיכום שקו״ט לבאר בור של שני שותפין היכי משכחת לה

		האם יש אופן של בור של שני שותפין	באיזה אופן במקרה שלא שייך, כתוב מדוע
למ״ד בור ברשותו פטור ורק בור ברה״ר חייב	למ״ד בור ברשותו חייב (רבי עקיבא)		
	דשוו שליח תרוייהו		
	דכרה האי חמשה והאי חמשה — לרבי לנזקין		
	דכרה האי חמשה והאי חמשה — לרבי למיתה ולרבנן בין למיתה בין לנזקין		
	דברי ר׳ יוחנן		

המשך בבא קמא דף נ"א ע"א

הגמ' מבררת את דברי רבי ורבנן המובאים לעיל, **מאי רבי ומאי רבנן**

דתניא, אחד החופר בור תשעה טפחים **ובא אחר** וחפר עוד טפח **והשלימה לעשרה, האחרון חייב,** זוהי דעת חכמים על מה האחרון חייב (רש"י לעיל דף י.) _____

רבי אומר, אחר אחרון למיתה, פרש _____

ואחר שניהם לנזקין, פרש _____

שואלת הגמ', **מאי טעמא דרבנן** שהראשון פטור גם מנזקין

משיבה הגמ', **דאמר קרא "כִּי יִפְתַּח" "וְכִי יִכְרֶה"** ("וְכִי יִפְתַּח אִישׁ בּוֹר אוֹ כִּי יִכְרֶה אִישׁ בֹּר")

אם על פתיחה (שפתח בור קיים), **חייב, על כריה** (שהוא חפר בור) **לא כל שכן** שהוא חייב ולכן מה לא היה צריך לכתוב _____

אלא לכך נאמר "כִּי יִכְרֶה" **להביא כורה אחר כורה,** פרש _____

שסילק מעשה ראשון, ולכן מי נחשב שעשה את כל הבור _____

ורבי אמר לך, שהפסוק אינו מיותר לדרוש שהאחרון חייב, שהרי **הנהו** "וְכִי יִפְתַּח" "כִּי יִכְרֶה"

מיצרך צריכי (לומר, בכורה - שמועיל כיסוי לפוטרו, ובפותח - שצריך כיסוי), **כדאמרינן** לעיל דף נ' ע"א, ולכן אין יתור

שואלת הגמ', **ורבנן נמי מיצרך צריכי,** א"כ איזה שאלה חוזרת _____

אלא היינו טעמא דרבנן שהאחרון חייב

אמר קרא "כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר", איש **אחד** חייב **ולא שנים,** מאיזו מילה לומדים זאת _____

האם זה בא לפטור את הראשון או את השני (רש"י) _____

והאם בא לפוטרו ממיתה או מנזקין (שם) _____

מדוע אין צריך מיעוט לפוטרו ממיתה (שם) _____

ורבי שאינו דורש כך, אמר לך, **ההוא,** למה הכוונה _____

מיבעי ליה ללמד **"כִּי יִכְרֶה אִישׁ בּוֹר" ולא** כי יכרה **שור בור,** שמה הדין אם שור חפר בור, והבור הזיק _____

ורבנן אמרי לך, **תרי "אִישׁ בּוֹר" כתיבי,** ולכן כמה דברים אפשר ללמוד _____

מה הם _____

ורבי אמר לך, **איידי דכתב האי, כתב** נמי **האי,** לפי דבריו האם ה"אִישׁ בּוֹר" השני נכתב לדרשה _____

א"כ מדוע כתבתו התורה _____

סיכום מחלוקת רבי ורבנן בדרשת הפסוקים

	מדוע נכתב "וְכִי יִפְתַּח **אִישׁ** בּוֹר"	מדוע נכתב "אוֹ כִּי יִכְרֶה **אִישׁ** בֹּר"
לפי רבי		
לפי רבנן		

סיכום דין החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה

	מי חייב אם מתה	מדוע	מי חייב אם הוזקה	מדוע / מנא לן
לפי רבי				
לפי רבנן				לפי ההוה אמינא
				לפי המסקנא

המשך בבא קמא דף נ"א ע"א

שואלת הגמ', לרבנן שלומדים מ"אִישׁ", אחד ולא שנים, שרק האחרון חייב

וממאי דלחיובי בתרא בא הכתוב, **דלמא לחיובי קמא**

משיבה הגמ', **לא סלקא דעתך** לומר כן, משום **דאמר קרא "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ",** משמע שהפסוק מיירי ב**ההוא דקא עביד מיתה,** מי הוא _____

מקשה הגמ', **והאי "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" מבעי ליה לכדרבא,** וא"כ הפסוק אינו מיותר לומר שהאחרון חייב **דאמר רבא, שור פסולי המוקדשין שנפל לבור, פטור, שנאמר "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ",** שבור חייב רק **במי שהמת שלו** והאם הוא יכול להנות משור פסוה"מ שמת _____

מנין (רש"י) _____

מתרצת הגמ', **אמרי, ולאו ממילא שמעת מינה דבההוא דעבד מיתה עסקינן**

מה עיקר הדין שלומדים מ"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" _____

ומה לומדים ממילא _____

סכם, החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה והשור ניזוק

לפי רבנן האם שניהם חייבים בהזיקו, או רק אחד מהם _____

מנא לן _____

איזה מהם חייב _____ מנא לן _____

<u>ביאור דין שור פסולי המוקדשין שנפל לבור ע"פ רש"י:</u>

אלו פסולי המוקדשין הם "שור רעהו" (ממון בעלים)

א. _____

ב. _____

מה הדין אם נגחו שור _____ מדוע _____

א"כ מה היה צריך להיות הדין אם נפלו לבור _____

ולפי האמת מה הדין _____

מנא לן _____

באר איך לומדים דין זה מהפסוק _____

הדברים שמותרים לעשות עם פסולי המוקדשין, נלמד מ"רַק בְּכָל אַוַּת נַפְשְׁךָ תִּזְבַּח וְאָכַלְתָּ בָשָׂר וגו'", דהיינו שמותר רק לשחוט ולאכול אותם, אבל לא להנות מהגיזה וּמֵהֶחָלָב או להאכילו לכלבים

מהיכן נלמד שאסור להנות: מהגיזה _____ מהחלב _____ או להאכילו לכלבים _____

מדוע נקט רבא שור פסוה"מ ולא נקט שור קדשים תמים _____

דיני שור ובור שהזיקו קדשים או לפסולי המוקדשין

		מה הדין	מנא לן / מדוע
שור שהזיק	קדשים תמים		
	פסוה"מ שנפדה		
בור שהזיק	קדשים תמים		(רש"י דף ו.)
	פסוה"מ שנפדה		

המשך בבא קמא דף נ"א ע"א

בכדי להקל למלאות את הטבלה, הובא לפניך השקלא וטריא של הגמ' בדברי רבי ורבנן:

מאי טעמא דרבנן
דאמר קרא "כי יפתח וכי יכרה" אם על פתיחה חייב על כרייה לא כל שכן, אלא להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון
ורבי אמר לך, הנהו מיצרך צריכי כדאמרינן
ורבנן נמי מיצרך צריכי
אלא היינו טעמא דרבנן, אמר קרא "כי יכרה איש בור" אחד ולא שנים
ורבי, ההוא מיבעי ליה "כי יכרה איש בור" ולא שור בור
ורבנן, תרי "איש בור" כתיבי
ורבי, איידי דכתב האי כתב האי
וממאי דלחיובי בתרא דלמא לחיובי קמא
לא סלקא דעתך, דאמר קרא "והמת יהיה לו" ההוא דקא עביד מיתה
והאי "והמת יהיה לו" מבעי ליה לכדרבא, דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר "והמת יהיה לו" במי שהמת שלו
אמרי, ולאו ממילא שמעת מינה דבההוא דעבד מיתה עסקינן

סיכום שקו"ט בדברי רבי ורבנן

	באר את השאלה	באר את התשובה
מאי טעמא דרבנן		
ורבי		
ורבנן		
ורבי		
ורבנן		
ורבי		
וממאי דלחיובי בתרא דלמא לחיובי קמא		
והאי "והמת יהיה לו" מבעי ליה לכדרבא, וכו'		

בבא קמא דף נ"א ע"א - ע"ב

תנו רבנן, אחד החופר בור עשרה טפחים **ובא אחר והשלימה לכ׳** טפחים **ובא אחר והשלימה לשלשים** טפחים, **כולן חייבין**, מדוע הוצרך למיתני דאתי נמי שלישי והשלימה לשלושים, היה די למיתני החופר בור עשרה ובא אחר והשלימה לעשרים, שניהם חייבין (תורת חיים) _____

ביאור דבריו, שהיה מקום לומר שרק הראשון והאחרון חייבים:

מה הטעם לומר שהראשון חייב (שם) _____

ומה הטעם לומר שאחרון חייב (שם) _____

ורמינהו, אחד החופר בור עשרה ובא אחר וסייד וכייד ונעשה הבור צר יותר, **האחרון חייב** והראשון פטור

מה הוסיף האחרון בבור על ידי שעשה שיהיה יותר צר (רש״י) _____

פרש: ״סייד״ _____ ״כייד״ (רש״י) _____

סיכום הסתירה, החופר בור למיתה ובא השני והוסיף בו:

מי חייב לפי ברייתא א׳ _____ ומי חייב לפי ברייתא ב׳ _____

אומרת הגמ׳ על סתירת הברייתות, **לימא** (האם נאמר) שהברייתות חולקות, **הא** דקתני כולם חייבין, **רבי** היא

איך רואים כן בדברי רבי (רש״י) _____

הא דקתני שרק האחרון חייב, **רבנן** היא

איך רואים כן בדברי רבנן (רש״י) _____

מדוע סברה הגמ׳ שהברייתא שאומרת ״אחרון חייב״ היא כדעת רבנן, הרי רבנן לומדים מ״והמת יהיה לו״, שרק מי שעשה את הבור למיתה חייב, והרי הראשון הוא זה שעשה את הבור למיתה, והשני רק הוסיף (תורת חיים) ____

_____

אמר רב זביד אפשר לומר שהברייתות אינם חולקות, **הא והא רבנן** היא, אם נאמר כן, איזו ברייתא מובנת_____

והברייתא הראשונה שאומרת "כולם חייבים" הוא משום

ש**עד כאן לא קאמרי רבנן אחרון חייב, אלא היכא דלא עבד קמא שיעור מיתה,** והשני עשהו לבור שיכול להמית

מנא לן שבזה האחרון חייב (רש״י) _____

אבל היכא דעבד קמא שיעור מיתה והשני רק הוסיף עליו, **אפילו רבנן מודו דכולן חייבין**

סכם לפי תירוץ זה, החופר בור ובא אחר והעמיקו, לפי חכמים

מתי רק אחרון חייב _____ ומתי שניהם חייבים _____

מקשה הגמ׳, **והא** ברייתא ב׳, שהראשון חפר עשרה, והשני **סייד וכייד, דקא עבד קמא שיעור מיתה, וקתני אחרון חייב,**

ומה היה צריך להיות הדין בזה _____

מדוע_____

מתרצת הגמ׳, **אמרי, התם** בסייד וכייד, מיירי **שלא היה בו הבל למיתה** אלא לנזקין בלבד, **ובא אחר והוסיף בה הבל למיתה** על ידי שסייד וכייד, והרי זה כחופר בור ט׳ ובא אחר והשלימה לעשרה

מה האופן שבור אין בו הבל למיתה (רש״י) _____

המשך בבא קמא דף נ"א ע"א - ע"ב

סיכום לישנא א' דרב זביד:

כדעת מי שנויות הברייתות _____

שמה הם סוברים _____

א"כ מדוע בברייתא א' כולם חייבים _____

ומה מקשה הגמ' עליו מברייתא ב' _____

מה מתרצת הגמ' _____

איכא דאמרי ש**אמר רב זביד, הא והא רבי** (דלפי רבנן גם בחופר בור עשרה ובא אחר והשלימו לכ', רק האחרון חייב)

הך דקתני כולן חייבין, שפיר, מדוע זה מובן _____

ו**הא דקתני** שרק ה**אחרון חייב,** מיירי **כגון שלא היה בו הבל, לא למיתה ולא לנזקין**

מדוע הוצרכה הגמ' לאוקמי שאין הבל גם לנזקין (רש"י) _____

לשמואל שאמר שבור חייב גם על חבטה, איך שייך שהראשון לא עשה בור לנזקין (שם) _____

ובא אחר והוסיף בו הבל בין למיתה בין לנזקין, שבמקרה כזה, רק האחרון עשה את הבור למיתה ולנזקין.

סכם, החופר בור עשרה ובא אחר והשלימה לכ', מה הדין של הראשון לפי רבנן:

לל"א דרב זביד _____ לל"ב דרב זביד _____

סיכום המהלכים לפרש סתירת הברייתות

	מי התנא של הברייתות	מה הטעם של הברייתא שסוברת "כולן חייבין"	מה הטעם של הברייתא שסוברת "האחרון חייב"
לימא הא רבי הא רבנן	מחלוקת		
לשון א' דרב זביד			
לשון ב' דרב זביד			

סיכום הדין בחופר בור ובא אחר והעמיקו

		מי חייב לפי רבי		מי חייב לפי רבנן	
		אם הוזק	אם מת	אם הוזק	אם מת
אחד החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה					
אחד החופר בור עשרה ובא אחר והשלימה לעשרים	לל"א דר' זביד				
	לל"ב דר' זביד				

המשך בבא קמא דף נ"א ע"א - ע"ב

אמר רבא, הניח אבן ע"פ הבור, דהיינו שהקיף את כל פי הבור באבנים, ועל ידי זה **והשלימה לעשרה** טפחים כמה חפר הראשון _____ וכמה הוסיף השני _____

באנו למחלוקת רבי ורבנן, מי חייב על נזקין: לפי רבנן _____ לפי רבי _____

מקשה הגמ', **פשיטא,** מה פשוט _____

מדוע זה פשוט (רש"י) _____

מתרצת הגמ', **מהו דתימא** שדוקא אם השני הוסיף **למטה, הוא דהבלא דידיה קא קטיל ליה** - ההבל במקום שחפר הוא זה שהרג אותו, **ולכן מי חייב** _____

אבל אם הוסיף **למעלה, דלא הבלא דידיה קא קטיל,** אלא הבל של מי הרגו _____

אימא לא, מה לא _____

קמ"ל, מי משמיע לנו _____ ומה הוא משמיע לנו _____

סכם, החופר בור ט' טפחים ובא אחר והניח אבן ע"פ הבור והשלימה לעשרה בלי החידוש של רבא, מה הדין של האחרון _____ מדוע _____

ומה מחדש רבא _____

בעי רבא, טם (סתם) **טפח** או **וסילק אבניו, מהו,** האם האחרון חייב או לא

ביאור המקרה שבו הסתפק רבא

	טם טפח	סילק אבניו
מה עשה הראשון		(רש"י)
מה עשה השני בתחילה	(שם)	
ומה הוא עשה אח"כ	(שם)	

צדדי הספק:

צד א': **מי אמרינן מאי דעבד שקליה,** פרש _____

לפי צד זה מי חייב (רש"י) _____ ועל מה הוא חייב (שם) _____

צד ב': **או דלמא נסתלקו מעשה ראשון,** ע"י מה נסתלק מעשה ראשון _____

וקמה ליה כוליה (כל הבור) **ברשותיה,** ברשות מי _____

על ספק זה אומרת הגמ' **תיקו.**

האם הספק של רבא הוא לפי רבנן או לפי רבי (רא"ש סימן ח') _____

שמה הדין לפי רבי (שם) _____ מדוע (שם) _____

סכם, לאחר שהשני טם טפח וסילק אבניו, מה הוא עומק הבור _____

מה הצד שהראשון חייב _____

ומה הצד שהשני חייב _____

האם הגמ' פשטה את הספק _____

המשך בבא קמא דף נ"א ע"א - ע"ב

אמר רבה בר בר חנה אמר שמואל בר מרתא, בור שמונה טפחים **ומהן שני טפחים מים, חייב**

כמה טפחים של אויר יש משפת הבור עד תחילת המים _____

והאם החידוש הוא, שחייב בנזקין או במיתה_____

מאי טעמא שחייב אם מתה, הרי אין בה עשרה טפחים

משום ש**כל טפח דמיא** לענין הבל הוא **כתרי** טפחים **דיבשה דמי,** ולכן הבל של כמה טפחים יש בבור _____

ומה הדין אם מת מחמת חבטה _____

איבעיא להו, בור תשעה טפחים **ומהן טפח אחד מים, מהו,** האם גם בזה הוא סובר שיש הבל למיתה או לא

צד א': **מי אמרינן כיון דלא נפישי מיא,** לא אמרינן בזה כל טפח דמיא כתרי דיבשה דמי, ולכן **לית ביה הבלא** למיתה

צד ב': **או דלמא כיון דעמיק טפי, אית ביה הבלא** למיתה

ספק נוסף: **בור שבעה** טפחים **ומהן שלשה טפחים מים, מהו,** האם יש בו הבל למיתה או לא

צד א': **מי אמרינן כיון דנפישי מים טפי,** בזה ודאי אמרינן כל טפח דמיא כתרי דיבשה דמי, ולכן **אית ביה הבלא** למיתה

צד ב': **או דלמא כיון דלא עמקא, לית ביה הבלא** למיתה

על ספיקות אלו אומרת הגמ' **תיקו.**

סיכום דין בור פחות מי' ויש בו מים

	כמה טפחים של אויר יש בבור	מה הצד שיש בו הבל למיתה	מה הצד שאין בו הבל למיתה
בור שמונה ומהן שני טפחים מים			******
בור תשעה ומהן טפח אחד מים			
בור שבעה ומהן שלשה טפחים מים			

בור תשעה, ומהן טפח אחד מים

.1	אויר
.2	אויר
.3	אויר
.4	אויר
.5	אויר
.6	אויר
.7	אויר
.8	אויר
.9	מים

האם יש בו הבל למיתה

_____

בור שמונה, ומהן שני טפחים מים

.1	אויר
.2	אויר
.3	אויר
.4	אויר
.5	אויר
.6	אויר
.7	מים
.8	מים

האם יש בו הבל למיתה

_____

בור שבעה ומהן שלשה טפחים מים

.1	אויר
.2	אויר
.3	אויר
.4	אויר
.5	מים
.6	מים
.7	מים

האם יש בו הבל למיתה

_____

המשך בבא קמא דף נ"א ע"א - ע"ב

בעא מיניה רב שיזבי מרבה, הרחיבה ונפל שור או חמור בצד שהרחיב (ע"פ תוס')

מה עשה הראשון (רש"י) _____

ומה הוסיף השני (שם) _____

מהו, האם השני חייב בנזקי הבור או לא

אמר ליה רבה, **הרי** השני **מיעט הבלא,** ולכן ודאי שמה דינו _____

אמר ליה רב שיזבי, **אדרבה, הרי קירב הזיקא,** איך הרחבת הבור גורם לקרב את הנזק (רש"י) _____

לפי צד זה מה צריך להיות הדין של השני _____

סיכום השקו"ט בין רבה ורב שיזבי:

רבה אמר לו, שפשוט שמה הדין _____ מדוע _____

ורב שיזבי ענה לו שכן יש מקום להסתפק, מדוע _____

אלא אמר רב אשי, ניחזי אנן, אי בהבלא מיית, הרי מיעט הבלא, ולכן מה הדין של השני _____

אי בחבטה מיית, הרי קירב הזיקא, ולכן מה הדין של השני _____

איך ניכר אם מת מחמת ההבל או מחמת החבטה (סמ"ע ס' ת"י סעיף ט"ז ס"ק כ"ד) _____

איכא דאמרי אמר רב אשי, ניחזי אנן

אי מההיא גיסא נפל, מאיזה צד _____ **הרי קירב הזיקא,** ולכן האם השני חייב _____

ואי מאידך גיסא נפל, מאיזה צד _____ **הרי מיעט הבלא,** ולכן האם השני חייב _____

סיכום שתי הלשונות בהכרעת רב אשי

	באיזה מקרה השני פטור		באיזה מקרה השני חייב	
	המקרה	הטעם	המקרה	הטעם
לפי לשון א' של רב אשי				
לפי לשון ב' של רב אשי				

איתמר, בור שעומקה כרחבה, דהיינו שעומק הבור ורוחבה הם אותו מידה

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה, דאמר משמיה דרבי מני, - רבה ורב יוסף נחלקו מה אמר רבה בר בר חנה בשם רבי מני

חד אמר (או רבה או רב יוסף) שכך אמר רבה בר בר חנה בשם רבי מני, **לעולם יש בה הבל עד שיהא רחבה יתר על עומקה,** לפי זה עומקה כרחבה האם יש בה הבל או לא _____

וחד אמר (או רבה או רב יוסף) שכך אמר רבה בר בר חנה בשם רבי מני, **לעולם אין בה הבל עד שיהא עומקה יתר על רחבה,** לפי זה עומקה כרחבה האם יש בה הבל או לא _____

בס"ד

בבא קמא דף נ"א ע"ב - נב ע"א

שנינו במשנתנו, **"עבר עליו הראשון ולא כסהו, והשני ולא כסהו, השני חייב"**

שואלת הגמ', **וראשון מאימת מיפטר** - ממתי נפטר הראשון מחיוב השמירה ומוטלת רק על השני

מה הכונה עבר הראשון והשני (רש"י) _____

מדוע אי אפשר לפרש כפשוטו, שסתם עברו בזה אחר זה (שם)_____

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה, דאמר משמיה דרבי מני

חד אמר (או רבה או רב יוסף), **משמניחו משתמש,** פרש_____

וחד אמר (או רבה או רב יוסף), **משימסור לו דליו,** פרש "דליו" (רש"י)_____

מי מסר למי _____ עבור מה הוא מסר לו את זה (שם) _____

סיכום המחלוקת מאימת הראשון מיפטר

	מי חייב כשהראשון הניח את השני משתמש בבור	מי חייב כשהראשון מסר את כסוי הבור לשני
חד אמר		
וחד אמר		

אומרת הגמ', **כתנאי,** הגמ' מביאה שתנאים כבר נחלקו בדין זה

ששנינו בברייתא, **המדלה מים מן הבור ובא חבירו** (שותפו) **ואמר לו "הנח לי ואני אדלה מים"**

כיון שהניחו הראשון לשני **משתמש, פטור,** מי פטור_____

רבי אליעזר בן יעקב אומר, אין הראשון נפטר אלא **משימסור לו** (לשני) **דליו** כדי לכסות את הבור

¤ ¤ ¤

הקדמה להבנת המשך הגמ': הגמ' מביאה מחלוקת בענין "ברירה", דהיינו דבר שאינו מבורר עכשיו ומתברר אחר כך, האם כשמתברר, אנו אומרים שהוברר הדבר למפרע, או שאין אנו אומרים כן.

לדוגמא: המניח שני ערובי תחומין בערב שבת, אחד במזרח ואחד במערב, ואומר "אם יבוא רבי בשבת למזרח, ערובי למזרח, ואם יבוא למערב, ערובי למערב", למ"ד יש ברירה חל הערוב למפרע מע"ש, ויכול ללכת בשבת אלפים אמה נוספים לאותו צד שרבו הגיע, ולמ"ד אין ברירה אין הערוב חל רק אם הוא יודע בשעת עשיית העירוב לאיזה צד הוא יגיע.

דוגמא נוספת: מי שיש לו חבית יין של טבל, ואומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה, למ"ד יש ברירה מותר לו לשתות מיד בלי להפריש, שאנו אומרים שכשיפריש תרומה אח"כ, יתברר למפרע שעל שני לוגין אלו חל התרומה מעיקרא. ולמ"ד אין ברירה, התרומה לא חלה כל זמן שלא היה מבורר על מה תחול בשעה שאמר "שני לוגין וכו'".

דוגמא נוספת: שני אחים שחלקו בירושת אביהם, למ"ד יש ברירה, הוברר למפרע שכל אחד מהם ירש מראש את החלק בנכסים שקיבל לבסוף. ולמ"ד אין ברירה, לא נתברר חלק של כל אחד מהם, עד שיעשו את החלוקה בפועל.

המשך בבא קמא דף נ"א ע"ב - נב ע"א

מבררת הגמ', **במאי קמיפלגי** רבנן ור' אליעזר בן יעקב, כלומר, מה היא טעם מחלוקתם

רבי אליעזר בן יעקב סבר יש ברירה, דהיינו, שבשעה שכל אחד מן השותפין משתמש בבור, הוברר למפרע שכשהוא משתמש, בשלו הוא משתמש, לפיכך אנו אומרים ש**האי מדידיה קא ממלא, והאי מדידיה קא ממלא**

ולכן כשהשני משתמש, האם הוא שואל על חלקו של הראשון (רש"י) _____

ולכן על מי מוטל החיוב לשמור על הבור (שם) _____

ובאיזה אופן יהיה רק השני חייב (שם) _____ מדוע רק הוא חייב (שם)_____

ורבנן סברי, אין ברירה, דהיינו, דאין לומר שהוברר למפרע שהוא משתמש בשלו

ולכן האם אנו אומרים שבשעה שהוא משתמש בו, הבור שלו לגמרי _____

ולכן כשהשני משתמש, האם הוא שואל על חלקו של הראשון_____

ולכן על מי מוטל החיוב לשמור על הבור _____

אמר רבינא, ואזדו (רבי אליעזר בן יעקב ורבנן) **לטעמייהו**

דתנן, השותפין שיש להם חצר בשותפות, **שנדרו הנאה זה מזה,** פרש_____

אסורין ליכנס לחצר, לאיזה חצר (רש"י) _____

רבי אליעזר בן יעקב אומר, זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו

לפי דבריו, האם הם מותרים להיכנס לחצר המשותפת _____

במאי קמיפלגי - הגמ' מבארת את יסוד מחלוקת רבנן ור' אליעזר בן יעקב

ר"א בן יעקב סבר יש ברירה, לפיכך הוברר ש**האי לדנפשיה עייל והאי לדנפשיה עייל,** ולכן מותר לכל אחד להיכנס לחצר המשותפת

ורבנן סברי אין ברירה, ולכן אין אומרים שהוברר הדבר שמשתמש בשלו, אלא כשהוא משתמש, הוא משתמש גם בחלק חבירו, והרי הוא אסור ליהנות ממנו.

סיכום מחלוקת רבנן ורבי אליעזר בן יעקב לגבי ברירה

		לפי ר' אליעזר בן יעקב שיש ברירה	לפי רבנן שאין ברירה
בור של שני שותפין	כשאחד מהשותפין משתמש בבור, האם הוא משתמש רק בחלקו או גם בחלק של חבירו		
	ולכן כשאחד מהם משתמש בבור האם נהיה שואל על חלק חבירו		
	ולכן ממתי הראשון נפטר מלשמור על הבור ורק השני חייב		
חצר השותפין	כשאחד מהם נכנס לחצר המשותפת, האם הוא נכנס רק בחלק שלו או גם בחלק של חבירו		
	ולכן השותפין שנדרו הנאה זה מזה האם מותר להם להיכנס לחצר המשותפת		

המשך בבא קמא דף נ"א ע"ב - נב ע"א

א"ר אלעזר, המוכר בור לחבירו, כיון שמסר לו דליו (מכסה הבור), **קנה** הלוקח את הבור, **מי מסר למי** _____

מקשה הגמ', הרי בור הוא קרקע, וקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה

ואם כן **היכי דמי** - באיזה קנין הוא בא לקנותו, **אי** בא לקנות **בכספא, ליקני בכספא,** ולמה לי מסירת הכיסוי

אי בא לקנות **בחזקה, ליקני בחזקה,** בלי מסירת הכיסוי (שים לב: רש"י כאן כתב שקנין חזקה בבור הוא ע"י שמשתמש בו)

מתרצת הגמ', **לעולם** שבא לקנותו **בחזקה, ובעי למימר ליה** לפני שהוא עושה את הקנין, **"לך חזק וקני"**

מי צריך לומר למי _____

וכיון שמסר לו דליו, כמאן דאמר ליה "לך חזק וקני" דמי

סכם, האם מסירת "דליו" הוי קנין _____ לְמַה כן מועיל מסירת דליו _____

באיזה קנין צריך המוכר לומר כן _____

א"ר יהושע בן לוי, המוכר בית לחבירו, כיון שמסר לו המוכר **מפתח, קנה** הלוקח את הבית

מקשה הגמ', **היכי דמי**- באיזה קנין הוא בא לקנותו, **אי בכספא ליקני בכספא, אי בחזקה ליקני בחזקה**

מתרצת הגמ', **לעולם** שבא לקנותו **בחזקה, ובעי** המוכר **למימר ליה** ללוקח **"לך חזק וקני"**

וכיון שמסר לו מפתח כמאן דאמר ליה לך חזק וקני דמי.

אמר ריש לקיש משום ר' ינאי, המוכר עדר של צאן **לחבירו, כיון שמסר לו משכוכית, קנה** הלוקח את כל העדר

פרש "משכוכית" (רש"י) _____

מקשה הגמ', **היכי דמי**- באיזה קנין הוא בא לקנותו, **אי במשיכה ליקני במשיכה**

איך עושין קנין משיכה בבהמה (רש"י) _____

אי בא לקנות **במסירה, ליקני במסירה,** ולמה לי מסירת משכוכית

איך עושין קנין מסירה (רש"י לעיל דף י"א:) _____

באלו מקומות יכול לקנות במסירה ולא במשיכה (רש"י) _____

מתרצת הגמ', **לעולם** בא לקנותו **במשיכה, ובעי** המוכר **למימר ליה** ללוקח **"לך משוך וקני"**

וכיון דמסר לו משכוכית, כמאן דאמר ליה לך משוך וקני דמי.

סיכום הדברים שמוכיחים רצון המוכר להקנות

	אלו קנינים הוזכרו כאן בגמ' שאפשר לקנות	באיזה מהם צריך המוכר לומר ללוקח "לך וקני"	מה יכול המוכר למסור לו במקום לומר זאת
בור			
בית			
עדר			

הגמ' מבררת, **מאי משכוכית**

הכא תרגמו (כאן בבבל פירשו), **קרקשתא,** פרש "קרקשתא" (רש"י) _____

לְמַה זה משמש (שם) _____

ר' יעקב אומר מאי משכוכית, **עיזא דאזלא בריש עדרא,** פרש (רש"י) _____

כדדרש ההוא גלילאה (אדם מהגליל) **עליה דרב חסדא**

מה הפירוש "עליה דרב חסדא" (רש"י שבת דף פח.) _____

מדוע אמר "עליה" (שם) _____

כד רגיז רעיא על ענא, פרש _____

עביד לנגדא סמותא, פרש (רש"י) _____

מי עושה כן _____ למי (שם) _____ ומה נגרם ע"י זה (שם) _____

מה הנמשל (שם) _____

בס״ד

בבא קמא דף נ״ב ע״א - ע״ב

מתני׳ בור של שני שותפים, **כסהו הראשון** לאחר שגמר להשתמש בו

ובא השני, מה בא השני לעשות (רש״י) _____

ומצאו מגולה, איך התגלה הבור (רש״י) _____

ולא כסהו השני, **השני חייב,** האם השני חייב לשלם על כל הנזק או רק על חלקו (רש״י) _____

ובאיזה מקרה שניהם חייבים (שם) _____

רש״י בד״ה ובא השני כתב, שהשני בא להשתמש בו, מה יהיה הדין אם הוא לא בא כדי להשתמש בו (מהרם שי״ף בד״ה ברש״י) _____

סיכום הרישא של המשנה

	מה הדין של הראשון	מה הדין של השני
כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה		אם הוא השתמש בבור
		אם הוא לא השתמש בבור (מהרם שי״ף)
לא כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה	(רש״י)	(שם)

המשך המשנה אינה עוסקת בבור של שני שותפים אלא בבור של אדם אחד

כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור כשעבר על הכסוי, **ומת, פטור**

מה מקשה הגמ׳ על זה (רש״י) _____

לא כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, חייב

נפל לפניו מקול הכרייה, חייב, באר מה גרם לו ליפול לתוך הבור (רש״י) _____

״נפל לפניו״ מה הכונה ״לפניו״ (שם) _____

מי חייב (שם) _____

ומה הדין של הכורה (שם) _____ מדוע (שם) _____

הערה: מה שכתב רש״י ״בור כרוייה ונכנס שכיר לתוכו להרחיב או להעמיק וכו״ יובן ע״פ רש״י לקמן דף נ״ג. ד״ה נפל לפניו.

ביאור מדוע נקט התנא שנפל לבור ״מקול הכרייה״

	מה החידוש	מה ההוה אמינא לפוטרו	ומדוע חייב
ללשון א׳ ברש״י			
ללשון ב׳ ברש״י			שמשתעבד ר׳ עקיבא הסובר כיון שהשור נאבד את בתוך הבור, כל העיקר על בעל הבור

אבל אם נפל **לאחריו מקול הכרייה, פטור,** בגמ׳ יתבאר מה הכונה ״לאחריו״ ומה הטעם שהוא פטור

האם הפטור הוא דוקא אם נפל מחמת קול הכרייה (שם) _____

א״כ מדוע אמר ״מקול הכרייה״ (שם) _____

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"א - ע"ב

עתה מפרשת המשנה על אלו דברים בור חייב ועל אלו דברים פטור

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, או שנפל לתוכו **חמור וכליו ונתקרעו, חייב על הבהמה ופטור על הכלים**

מה הם כלי השור (רש"י) _____ ולכן איזה לשון נאמר אצלו (שם) _____

מה הם כלי החמור (שם) _____ ולכן איזה לשון נאמר אצלו (שם) _____

נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן, חייב, בגמ' יתבאר מה הכונה "שור חרש שוטה וקטן"

נפל לתוכו **בן או בת עבד או אמה, פטור**

מדוע משמיענו התנא דין זה בבן ובת (רש"י) _____

מנא לן שבור פטור על אדם (שם) _____

ומדוע הוצרך להשמיענו שבור פטור על עבד ואמה (תוס' רעק"א) _____

סיכום המשנה מה הדין בדברים דלהלן:

כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו _____

כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת _____ לא כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת _____

נפל לפניו מקול הכרייה _____ לאחריו מקול הכרייה _____

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, חמור וכליו ונתקרעו:

מה הדין של השור והחמור _____ מה הדין של הכלים _____

נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן _____ בן או בת עבד או אמה _____

גמ' שנינו במשנתנו "כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו, השני חייב" וראשון פטור

שואלת הגמ', **וראשון עד אימת מיפטר** ורק השני חייב

אמר רב, בכדי שידע, פרש (רש"י) _____

לפי דבריו מה הדין אם הראשון שמע שהבור התגלה אבל עדיין לא ראה שזה מגולה (תוס' ר"פ בדברי רש"י) _____

ושמואל אמר, בכדי שיודיעוהו, לפי דבריו מה הדין של הראשון אם ראה שהבור מגולה:

ללשון א' ברש"י _____ ללשון ב' ברש"י _____

מה הכונה "כדי שיודיעוהו" לפי לשון ב' ברש"י (רשב"א) _____

ורבי יוחנן אמר, בכדי שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו, דהיינו שנותנים לו זמן לעשות מכסה חדש לבור

מדוע לא נותנים גם לשני זמן לעשות מכסה (רש"י) _____

סכם בכל המקרים האם הראשון חייב

		הודיעוהו שהבור מגולה אבל הוא עצמו לא ראהו	ראה בעצמו שהבור מגולה	התרו בו שיסתום את הבור	היה לו זמן לעשות כיסיו
לפי רב					
לפי שמואל	לל"א ברש"י				
	לל"ב ברש"י				
לפי ר' יוחנן					

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"א - ע"ב

שנינו במשנתנו, **"כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור"**

מקשה הגמ', **כיון דכסהו כראוי היכי נפל**

אמר ר' יצחק בר בר חנה, שהתליע מתוכו, ולכן הוא פטור דהוי אונס

מדוע לא העמיד ר' יצחק שהבור התגלה וע"י זה נפל לתוכו (מהר"ם שיף)

איבעיא להו, כסהו כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ואתו גמלים וארעוה, ואתו שוורים ונפלי ביה, פרש "וארעוה" (רש"י)

סיכום המקרה שבו הסתפקה הגמ':

האם הכסוי היה יכול לעמוד בפני שוורים _____ בפני גמלים _____

מי נפל לתוכו _____ ומאחר והכסוי היה ראוי להם, איך הם נפלו לתוכו _____

מאי, מסתפקת הגמ' האם בעל הבור חייב אם נפלו לתוכו שוורים, **ומה הדין אם נפלו לתוכו גמלים** (רש"י) _____

מדוע (שם) _____

ביאור מדוע לגבי גמלים ודאי פושע הוא, ואילו לגבי נפילת שוורים לאחר שבאו גמלים וארעוה, **מסתפקת הגמ',** דלגבי גמלים כיון דאין הכסוי ראוי להם כלל, א"כ הוי כמו בור מגולה לגבי גמלים, ובבור מגולה חייב אפילו על דברים דלא שכיחי כלל. משא"כ לגבי שוורים, כיון שהכיסוי ראוי להם, א"כ לא הוי בור לגבי שוורים כלל, וכשלא שכיחי גמלים מסתפקת הגמ' האם יש לו להעלות על דעתו שיבואו גמלים ויעשו אותו לבור (ע"פ תוס' ותוס' רי"ד).

הגמ' מבררת באיזה מקרה הספק, **אמרי** בני הישיבה, **היכי דמי, אי** איירי במקום **דשכיחי גמלים**

פושע הוא, האם הוא פושע רק לגבי גמלים או גם לגבי שוורים (רש"י) _____

מדוע הוי פושע גם עליהם (שם) _____

ואי דלא שכיחי גמלים, אנוס הוא, על מה הוא אנוס _____

מבארת הגמ' את הספק, **לא צריכא, דאתו** גמלים **לפרקים**

צד א', **מי אמרינן כיון דאתיין** גמלים **לפרקים פושע הוא** לגבי שוורים, **דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה**

מה היה לו להעלות על דעתו _____

צד ב', **או דלמא כיון דהשתא מיהת ליכא** גמלים, **אנוס הוא** לגבי שוורים

סכם, "כסהו כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים, ואתו גמלים וארעוה, ואתו שוורים ונפלי ביה" באיזה מקרה: ודאי חייב _____ ודאי פטור _____

ובאיזה מקרה הספק _____

מה הצד שחייב _____

מה הצד שפטור _____

תא שמע, שנינו במשנתנו **"כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור"**

היכי דמי כסהו כראוי, **אילימא** שהכיסוי היה **כראוי לשוורים וכראוי לגמלים,** א"כ **היכי נפול**

אלא לאו שהכיסוי היה **כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים,** ואיך נפלו לתוכו שוורים (רש"י) _____

ואי דשכיחי גמלים, אמאי פטור, פושע הוא, שהיה צריך לחשוש שהגמלים יקלקלו את כיסוי הבור

ואי דלא שכיחי גמלים, פשיטא שפטור, **אנוס הוא**

אלא לאו, דאתיין לפרקים, ואתו גמלים וארעוה, ואתו שוורים ונפלו ביה, וקתני פטור, אלמא כיון דהשתא ליכא אנוס הוא

סיכום הראי': שנינו במשנתנו "כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור"

מדוע אין לומר שהמשנה מיירי, כראוי לשוורים וכראוי לגמלים _____

ומדוע אין לומר שמיירי, כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים:

ושכיחי גמלים _____ דלא שכיחי גמלים _____

אלא צריך לומר שבאיזה מקרה מיירי משנתנו _____

מה מוכיחה הגמ' מזה _____

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"א - ע"ב

דוחה הגמ' את הראיה, **אמרי, לא, לעולם כראוי לשוורים וכראוי לגמלים, ודקא קשיא לך, היכי נפול, א"ר יצחק בר בר חנה, שהתליע מתוכו**

ביאור הראיה מהמשנה "כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור" והדיחוי

	האם מיירי שהכיסוי ראוי לגמלים	האם מיירי שהכיסוי ראוי לשוורים	מאחר שהכיסוי ראוי לשוורים, היכי נפול	באר הראיה / הדיחוי
לפי הבנת הגמ' בראי'				
לפי הדיחוי				

תא שמע מהמשך דברי המשנה, **"לא כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, חייב"**

היכי דמי לא כסהו כראוי, **אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, פשיטא,** וכי **צריכא למימר דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים**

היכי דמי, אי דשכיחי גמלים פושע הוא, ופשוט שהוא חייב, **ואי דלא שכיחי גמלים, אנוס הוא,** וא"כ אמאי חייב **אלא לאו דאתיין לפרקים, ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה, וקתני חייב**

אלמא כיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה שגמלים יקלקלו את הכיסוי ויפלו שם שוורים

סיכום הראי', שנינו במשנתנו "לא כסהו כראוי, ונפל לתוכו שור או חמור ומת, חייב"

מדוע אין לומר שהמשנה מיירי, לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים _____

ומדוע אין לומר שמיירי, כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים:

ושכיחי גמלים _____ דלא שכיחי גמלים _____

אלא צריך לומר שבאיזה מקרה מיירי משנתנו _____

מה מוכיחה הגמ' מזה _____

דוחה הגמ' את הראיה, **לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים ודקא קשיא לך, פושע הוא** ופשוט שהוא חייב

אפשר לתרץ, **איידי דנסיב רישא כסהו כראוי, נסיב סיפא נמי לא כסהו כראוי**

ביאור הראיה מהמשנה "לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב" והדיחוי

	האם הכיסוי ראוי לשוורים / לגמלים	האם מצויים שם גמלים שכיחי/לא שכיחי/לפרקים	האם יש חידוש בזה שחייב	מה החידוש שנאו התנא /א"כ מדוע
לפי הבנת הגמ' בראי'				
לפי הדיחוי				

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"א - ע"ב

איכא דאמרי, הא נמי ודאי לא איבעיא לן

דכיון דאתיין לפרקים פושע הוא, דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה שגמלים יקלקלו את הכיסוי ויפלו שם שוורים סכם, באיזה מקרה לא הסתפקו_____

שודאי מה הדין בזה _____ מדוע _____

כי איבעי לן, הכי הוא דאיבעיא לן, כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושכיחי גמלים, והתליע מתוכו, מהו האם הגמלים קלקלו את הכיסוי (רש"י) _____

א"כ איך נפלו לתוכו שוורים (שם) _____

צד א', **מי אמרינן מגו דהוי פושע אצל גמלים, הוי פושע נמי לענין התלעה**

באר הצד שיהיה חייב (מלחמת ה' באו"ד) _____

צד ב', **או דלמא לא אמרינן מגו,** שהרי לגבי התלעה לא פשע כלל

תא שמע שנינו במשנתנו, **כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת, פטור, ואתמר עלה** (על המשנה) **אמר רבי יצחק בר בר חנה, שהתליע מתוכו**

היכי דמי, אלימא כראוי לשוורים וכראוי לגמלים והתליע מתוכו, פשיטא דפטור, מאי הוה ליה למעבד, והוי אנוס

אלא לאו, כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים והתליע מתוכו, וקתני פטור

אלמא לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה

דוחה הגמ', **לא, לעולם כראוי לגמלים וכראוי לשוורים והתליע מתוכו, ודקא קשיא לך כי התליע מאי הוה ליה למעבד,** באר מה קשה _____

אפשר לומר שהחידוש הוא, **מהו דתימא איבעי ליה למיזל** תדיר **ומנקש עליה**

עבור מה צריך לעשות זאת (רש"י) _____

קמ"ל, שֶׁמַּה_____

שאלות סיכום:

לפי הבנת הגמ' בראיה, האם אפשר לומר שמשנתנו מיירי שהכסוי היה כראוי לשוורים ולגמלים _____

מדוע_____

אלא צריך לומר שהחידוש הוא, שאע"פ שפשע ועשה כסוי שאינו ראוי לגמלים ושכיחי גמלים, בכל זאת פטור

האם פשיעתו גרמא לשור ליפול לבור _____ אלא איך נפל _____

מה צריך להיות הדין: אם אמרינן מגו _____ אם לא אמרינן מגו _____

וכיון שהדין שהוא פטור, מה אפשר להוכיח מזה _____

לפי הדיחוי באיזה כיסוי מיירי_____

מה החידוש שהוא פטור _____

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"א - ע"ב

תא שמע מהמשך דברי המשנה, **לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת, חייב**

היכי דמי לא כסהו כראוי, **אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים, צריכא למימר דחייב**

אלא לאו, כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים

ואי דשכיחי גמלים והם קלקלו את הכיסוי ונפלו שם שוורים, **פושע הוא,** ופשוט שהוא חייב

ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא, וצריך להיות פטור

אלא לאו, דשכיחי גמלים והתליע מתוכו, ונפלו שם שוורים, **וקתני חייב**

אלמא אמרינן, מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה

דוחה הגמ', **אמרי לא, לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים ואתו גמלים וארעוהו, ואתו שוורים ונפלו ביה, ודקא קשיא לך, פשיטא** שבעל הבור חייב, **פושע הוא**

אפשר לתרץ, **איידי דנסיב רישא כסהו כראוי, נסיב סיפא נמי לא כסהו** כראוי, אע"פ שאין בזה חידוש

ביאור הראיה מהמשנה "לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב" והדיחוי

	האם הכסוי ראוי לשוורים / לגמלים והאם שכיחי גמלים	מה גרם לכסוי להישבר כשעברו עליו השוורים	האם יש חידוש בזה שהוא חייב	מה החידוש
לפי הבנת הגמ' בראי'				
לפי הדיחוי				אין חידוש כל עיקר אצל הרשב"א

תא שמע, נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן סומא ומהלך בלילה, חייב

פרש "שור חרש שוטה וקטן" (רש"י) _____

"מהלך בלילה" באיזה שור מיירי (שם) _____

אבל אם נפל לתוכו שור **פקח ומהלך ביום, פטור,** מדוע (רש"י) _____

ואמאי פטור, **נימא מדהוי פושע לענין חרש הוי נמי פושע לענין פקח**

אלא לאו שמע מיניה לא אמרינן מגו, שמע מיניה

סכם, מה הדין פקח ומהלך ביום _____

לפי זה, מה הדין בכסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים

ושכיחי גמלים, והתליע מתוכו _____

אילו היינו אומרים "מגו", מה היה הדין אם נפל לתוכו שור פקח ומהלך ביום _____

מדוע (מלחמות ה' שם) _____

שאלות סיכום:

השאלה לפי לשון א', כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים, והגמלים באים לפרקים,

מה גרם לכיסוי להישבר כשעברו עליו השוורים _____

כמה ראיות יש שפטור _____ וכמה שחייב _____

האם הגמ' פשטה ספק זה _____

מה הדין בזה לפי לשון ב' _____

השאלה לפי לשון ב', כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים, ושכיחי גמלים

מה גרם לכסוי להישבר כשעברו עליו השוורים _____

כמה ראיות יש שפטור _____ וכמה שחייב _____

מה פשטה הגמ' _____

באר הראיה _____

בס"ד

בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

שנינו במשנתנו, **"נפל לפניו מקול הכרייה חייב, לאחריו מקול הכרייה, פטור"**

אמר רב, "לפניו" פירושו **לפניו ממש,** פרש"י "לפניו ממש" (רש"י) _____

כשנפל על פניו, האם מת מההבל או מהחבטה (שם) _____

"לאחריו" פירושו **אחריו ממש,** פרש"י "אחריו ממש" _____

כשנפל לאחוריו, האם מת מההבל או מהחבטה _____

וזה וזה מיירי שנפל **בבור** ולא מחוץ לבור, למה הכונה "זה וזה" _____

רב לטעמיה, דאמר רב, בור שחייבה עליו תורה, להבלו ולא לחבטו

מה החידוש של המשנה לפי דבריו (רש"י) _____

ושמואל אמר, בבור - במקרה שהשור נפל לתוך הבור, **בין מלפניו בין מלאחריו, חייב**

שמואל לטעמיה, דאמר, להבלו וכל שכן לחבטו

האם הטעם שהוא חייב, הוא משום שהוא סובר "להבלו" או משום "כל שכן לחבטו" _____

שואלת הגמ', **אלא** לפי שמואל **היכי דמי לאחריו מקול הכרייה דפטור**

משיבה הגמ', **כגון דנתקל בבור ונפל לאחורי הבור חוץ לבור**

מדוע פטור (תוס' לעיל דף נ: ד"ה לשמואל בתירוץ ב') _____

ביאור "נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור"

	פרש "לפניו"	מה הטעם שהוא חייב	פרש "לאחריו"	מה הטעם שהוא פטור
לפי רב				
לפי שמואל				

איתיביה, שנינו בברייתא, שור שנפל **בבור, בין לפניו בין לאחריו, חייב, תיובתא דרב**

האם הקושיא היא מנפל לפניו או מנפל לאחריו _____

אמר רב חסדא, מודה רב בבור ברשותו והפקיר רשותו, **דחייב, משום דאמר ליה,** מי יכול לומר למי _____

ממה נפשך, אי בהבלא מית (שנפל על פניו), **הבלא דידך הוא, אי בחבטא מית** (שנפל לאחריו), **חבטא דידך הוא**

באר מדוע בור ברשותו חייב על חבטה, גם לפי רב _____

סיכום הקושיא על רב והתירוץ של רב חסדא

	"הקושיא" מה הדין אם נפל לאחריו	"התירוץ" האם מיירי בבור ברה"ר או בבור ברשותו	מה טעם שהוא פטור / שהוא חייב
רב			
הברייתא			

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

תירוץ נוסף על רב, **רבה אמר, הכא במאי עסקינן במתהפך, דנפל אאפיה ואתהפיך ונפל אגביה**

באר המקרה (רש"י) _____

דהבלא דאהני ביה אהני ביה, באר מדוע מודה רב בזה שהוא חייב (רש"י) _____

האם רבה חולק על התירוץ של רב חסדא (רשב"א) _____

א"כ מדוע תירוץ באופן אחר (שם) _____

תירוץ נוסף, **רב יוסף אמר, הכא בנזקי בור בשור עסקינן,** מי הזיק את מי (רש"י) _____

מפרשת הגמ', **מאי ניהו** - מה הנזק שהשור עשה לבור, **שהבאיש את מימיו** של הבור

ומשמיענו הברייתא, שכשהשור הזיק את המים, **דלא שנא** כשנפל **לפניו ולא שנא** כשנפל **לאחריו, מיחייב** בעל השור לשלם.

סיכום ג' התירוצים על דברי רב

	מי הזיק את מי הבור לשור או השור לבור	באיזה בור איירי בור ברשותו או ברשות הרבים	מה הטעם שהוא חייב כשנפל לאחוריו
לרב חסדא			
לרבה			
לרב יוסף		שהבור הוא ברשותו, ולכן הפקיר לכאן רשותו ולכאן נזוק, והשור נכנס בלא רשות (רש"י)	

תני רב חנניה ברייתא **לסיועי לרב,** נאמר בתורה "וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר וגו'", **"וְנָפַל"** משמע **עד שיפול דרך נפילה**

פרש "דרך נפילה" (רש"י) _____

מדוע נפילה על פניו נקרא כן (שם) _____

מכאן אמרו חכמים, דוקא אם **נפל לפניו מקול הכרייה חייב,** אבל אם נפל **לאחריו מקול הכרייה פטור, וזה וזה בבור,** פרש "זה וזה בבור" _____

איך זה מסייע לרב _____

אמר מר (במשנתנו), **נפל לפניו מקול הכרייה,** בעל הבור **חייב**

מקשה הגמ', **ואמאי** חייב, **נימא כורה גרם ליה** ליפול, ולכן מה צריך להיות הדין של בעל הבור _____

ומה הדין של הכורה (רש"י) _____ מדוע (שם) _____

קושית הגמ' שבעל הבור יהיה פטור, האם זה דוקא כשאין הכורה בעל הבור או אפילו כשהוא בעל הבור

לפי לשון א' ברש"י _____ לפי לשון ב' _____

מתרצת הגמ', **אמר רב שימי בר אשי, הא מני** משנתנו, **רבי נתן היא, דאמר** שאפילו במקרה ששור נפל לבור ע"י דבר אחר, בכל זאת **בעל הבור הזיקא קא עביד,** ודומה כמי שעשאו כולו, ולכן **וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי משתלם מהאי,** מדוע אנו אומרים דהוי כמי שעשאו כולו (רש"י) _____

ביאור דבריו: כיון ש"בעל הבור הזיקא קא עביד" הרי כל הנזק על בעל הבור

ולכן כששור נפל לבור ע"י קול הכרייה:

"כי ליכא לאשתלומי מהאי" ממי _____ מדוע _____ "משתלם מהאי" ממי _____

סכם, לפי הבנת הגמ' בקושיא, מי עשה את הנזק, הכורה או בעל הבור _____

ולכן מה צריך להיות הדין של בעל הבור _____

לפי התירוץ שמשנתנו אליבא דר' נתן, האם גם בעל הבור עשה את הנזק _____

ומה הטעם שהוא משלם את כל הנזק _____

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

הגמ' מביאה את דברי ר' נתן

דתניא, שור שדחף את חבירו לבור, בעל השור חייב לשלם את כל הנזק, **בעל הבור פטור,** אלו דברי חכמים

מדוע בעל הבור פטור (רש"י) _____

רבי נתן אומר, בעל השור משלם מחצה, ובעל הבור משלם מחצה

מדוע בעל הבור משלם מחצה (רש"י) _____

סכם, מי עשה את הנזק: לפי חכמים _____ לפי רבי נתן_____

מקשה הגמ' סתירה בדברי ר' נתן, **והתניא, רבי נתן אומר בעל הבור משלם ג' חלקים, ובעל השור** משלם **רביע**

ולפי ברייתא א', כמה משלם: בעל השור _____ בעל הבור _____

מתרצת הגמ', **לא קשיא, הא** (ברייתא ב') **בתם, הא** (ברייתא א') **במועד**

מה הטעם במועד שכל אחד משלם מחצה:

על הצד שכל אחד עשה את כל הנזק (רש"י) _____

על הצד שכל אחד עשה חצי הנזק (שם) _____

סיכום הברייתות

	כמה משלם בעל השור	כמה משלם בעל הבור	לפי התירוץ האם איירי בתם או במועד
לפי ברייתא א'			
לפי ברייתא ב'			

שואלת הגמ', **ובתם מאי קסבר** ר' נתן, **אי קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד**

מה הצד לומר שכל אחד עשה את כל הנזק (רש"י) _____

א"כ היה צריך להיות הדין ש**האי משלם פלגא,** מי _____ **והאי משלם פלגא,** מי _____

מה הטעם שבעל השור ישלם מחצה (רש"י) _____

סכם, האם קשה על מה שאמר "בעל הבור משלם ג' חלקים" או "ובעל השור רביע" _____

ואי קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד

מה הצד לומר כן (רש"י) _____

ומה הטעם שבעל השור משלם רק רביע (שם) _____

אם כל אחד עושה חצי, א"כ היה צריך להיות הדין ש**בעל הבור משלם פלגא ובעל השור רביע, ואידך ריבעא מפסיד**

האם קשה על מה שאמר "בעל הבור משלם ג' חלקים" או "ובעל השור רביע" _____

ביאור קושית הגמ' על שיטת רבי נתן בתם

	לפי ר' נתן כמה משלם בתם	מה היה צריך להיות הדין, על הצד שהאי **כוליה** הזיקא עבד והאי **כוליה** הזיקא עבד		מה היה צריך להיות הדין, על הצד שהאי **פלגא** הזיקא עבד והאי **פלגא** הזיקא עבד	
		כמה עליו לשלם	מדוע		
בעל השור					
בעל הבור					

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

ביאור מדוע סובר ר' נתן, שבתם בעל הבור משלם ג' חלקים ובעל השור משלם רביע

אמר רבא, רבי נתן דיינא הוא, ונחית לעומקא דדינא (ויורד לעומק הדין)

לעולם קסבר, האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד

ודקא קשיא לך, לשלם האי פלגא והאי פלגא

אפשר לתרץ, **משום דאמר ליה בעל השור** הדוחף **לבעל הבור, שותפותאי מאי אהניא לי**

טענת בעל השור: אילו הייתי מזיק לבד, כמה היה עלי לשלם (רש"י) _____ מדוע _____

עכשיו שלא הזקתי לבד, אלא שיש לי שותף, כמה עלי לשלם _____

ומה הטעם שבעל הבור משלם ג' חלקים (שם) _____

ומה הועילה לו השותפות (תוס' רבינו פרץ) _____

ועיין עוד שם שהוסיף להקשות, שאפילו אם נאמר דאהניא ליה השותפות שאינו משלם כל הנזק, אבל עדיין קשה מדוע בעל הבור משלם ג' רביעים, שבעל השור ובעל הבור ישלמו ביניהם את הרביע (הרביע - שבעל הבור משלם יותר מחצי הנזק), דהיינו שבעל הבור ישלם מחצה וחצי רביע, ובעל השור רביע וחצי רביע, עיין שם מה שתירץ.

איבעית אימא, לעולם קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד

ודקא קשיא לך, א"כ היה צריך להיות הדין ש**בעל הבור משלם פלגא, ובעל השור משלם רביע, ואידך ריבעא נפסיד**

אפשר לתרץ, **משום דאמר ליה בעל השור,** איזה בעל השור (הניזק או המזיק)_____

לבעל הבור, אנא תוראי בבירך אשכחיתיה מת, **את קטלתיה,** ולכן אתה עיקר המזיק

הלכך **מאי דאית לי לאשתלומי מהיאך, משתלמנא,** ממי _____

מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך (מבעל השור), **משתלמנא ממך,** ממי_____

סיכום ב' לשונות של רבא בביאור דברי ר' נתן

	האם ר' נתן סובר שכל אחד עשה כל הנזק או חצי הנזק	מה קשה אם נאמר כן	מה התירוץ
לשון א'			
לשון ב'			

סיכום מחלוקת רבנן ור' נתן

	כמה משלם	לפי רבנן	והטעם	לפי ר' נתן	והטעם
כשהשור הדוחף הוא תם	בעל השור				
	בעל הבור				
כשהשור הדוחף הוא מועד	בעל השור				
	בעל הבור		רש"י ד"ה מאי דאית לי		רש"י ד"ה רבי נתן אומר

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

אמר רבא, הניח אבן ע"פ הבור ובא שור ונתקל בה, ונפל בבור

באנו למחלוקת ר' נתן ורבנן

האם המניח הוא בעל הבור (רש"י) _____

ביאור דין הניח אבן ע"פ הבור לפי המחלוקת ר' נתן ורבנן

	מה הדין של בעל האבן	והטעם	מה הדין של בעל הבור	והטעם
לפי רבנן	(רש"י)	(שם)		
לפי ר' נתן	(שם)		(שם)	

מדוע בעל האבן חייב, ולא אומרים שהוא גרמא בנזקין (רש"י) _____

מקשה הגמ', **פשיטא,** מה פשוט _____

מתרצת הגמ', **מהו דתימא, התם,** היכן _____

הוא דאמר בעל הבור לבעל השור הדוחף, **אי לאו בירא דידי, תורא דידך הוה קטיל ליה,** ולכן אפשר לחייב את בעל השור, **אבל הכא,** היכן _____

היה מקום לומר, ש**מצי א"ל בעל אבן לבעל הבור, אי לאו בירא דידך, אבנא דידי מאי הוה עבדא, אי הוה מיתקל בה** (באבן) **הוה נפל וקאי,** ולכן מה צריך להיות דין של בעל האבן _____

קמ"ל דאמר ליה, מי למי _____

אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא, ולכן _____

ביאור החידוש של רבא

	מה הדין של בעל האבן	מדוע
לולא דברי רבא		
לאחר החידוש של רבא		

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

איתמר, שור של הדיוט **ושור פסולי המוקדשין** (שור הקדש שנפסל) **שנגחו** בין שניהם שור, בהמשך תבאר הגמ' מה הדין בזה שואלת הגמ', **(מאי ניהו,** באיזה שור פסולי המוקדשין מיירי

משיבה הגמ', **שור בכור** בעל מום, **דלא פריק ליה),** פרש "דלא פריק ליה" (רש"י) _____

ולכן האם הוי ממון בעלים או ממון גבוה (שם) _____ וא"כ האם הוא חייב לשלם _____

מה בא התנא לחדש בזה שנקט "שור ושור פסולי המוקדשין שנגחו" ולא אמר "שור ושור הקדש שנגחו"

(שם) _____

מאיזה שור יכול הניזק לגבות את נזקו (משור ההדיוט/משור פסולי המוקדשין) _____

ומאיזה אינו יכול _____ ומנא לן שאם הזיק פטור (משנה לעיל דף ל"ז : ועיין שם נמוק"י) _____

ונחלקו אביי ורבינא, האם בעל השור ההדיוט חייב לשלם גם את חלקו של שור פסולי המוקדשין

אביי אמר, בעל שור ההדיוט **משלם חצי נזק**

מדוע משלם כל חצי הנזק הרי יש לו שותף (רש"י) _____

רבינא אמר, בעל שור ההדיוט **משלם רביע נזק,** מדוע (רש"י ד"ה כרבנן) _____

ומפרשת הגמ' את המחלוקת, **הא והא** (אביי ורבינא) מדברים **בתם, הא** (רבינא) סובר **כרבנן, והא** (אביי) סובר **כרבי נתן**

הערה: עיין תוס' שמפרש מה החידוש שר' נתן ורבנן חולקים גם בשור ושור פסולי המוקדשין שהזיקו.

ביאור מחלוקת אביי ורבינא

	כמה משלם בעל שור ההדיוט	האם מיירי בתם או במועד	כמו מי הוא סובר	שמה הוא סובר ר' נתן/רבנן
לפי אביי				
לפי רבינא				

איבעית אימא, הא והא (אביי ורבינא) סוברים **כרבנן**

ולכן האם אפשר לגבות משור ההדיוט את מה שא"א לגבות משור פסולי המוקדשין _____

הא (רבינא) מיירי **בתם הא** (אביי) מיירי **במועד**

ביאור דברי אביי ורבינא

	כמה משלם כשהזיק לבד	א"כ כמה משלם כשהזיק יחד עם שור פסולי המוקדשין	מי מיירי בתם / במועד
תם			
מועד			

איכא דאמרי, אביי אמר חצי נזק, רבינא אמר כוליה נזק

הא והא במועד, הא כרבנן והא כר' נתן, מי סובר כרבנן _____ ומי סובר כרבי נתן _____

איבעית אימא, הא והא כרבי נתן

הא במועד והא בתם, מי מיירי במועד _____ ומי מיירי בתם _____

סכם, האם אביי ורבינא חולקים

	ללישנא קמא	לפי האיבעית אימא
לפי מהלך א'		
לפי האיכא דאמרי		

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

סיכום מהלכי הגמ' בדברי אביי ורבינא

		כמה משלם בעל השור ההדיוט	לפי לישנא קמא		לפי האיבעית אימא	
			האם מיירי בתם או במועד	האם סובר כמו ר' נתן או כמו רבנן	האם סוברים כמו ר' נתן או כמו רבנן	האם מיירי בתם או במועד
מהלך א'	לפי אביי					
	לפי רבינא					
איכא דאמרי	לפי אביי					
	לפי רבינא					

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

אמר רבא, שור ואדם שדחפו דבר אחד **לבור,** כמה שותפין יש בנזק (רש"י)_____

מי הם (שם) _____

א. **לענין נזקין** - לגבי חיוב נזקין, **כולן** (בעל השור, בעל הבור והאדם) **חייבין**

מדוע בעל הבור חייב כשאדם ניזוק, הרי דרשינן "שׁוֹר" ולא אדם (רש"י)_____

האם רבא אמר את דבריו לפי ר' נתן או לפי רבנן (שם) _____

שלפי רבנן מה הדין של בעל הבור _____ מדוע _____

האם איירי שהאדם דחף בכונה (תוס') _____ אם האדם דחף בכונה, מה יהיה הדין של בעל הבור (שם)_____

ב. **לענין ארבעה דברים,** את מי הם הפילו לתוך הבור _____

ולאלו ארבעה דברים הכונה (רש"י) _____

ודמי ולדות, את מי הם הפילו לתוך הבור _____ ומה קרה _____

ה**אדם** שדחף **חייב** על ארבעה דברים ודמי ולדות, **ושור ובור פטור,** היכן מיעטה התורה שור ובור:

מארבעה דברים (רש"י) _____ מדמי ולדות (שם) _____

ג. **לענין כופר** - אם דחפו אדם לבור, **ושלשים של עבד** - אם דחפו עבד כנעני לבור, **ומה קרה להם** (רש"י) _____

שור חייב, האם החיוב כופר ושלשים של עבד, הוא בתם או רק במועד (רש"י) _____

אדם ובור פטורים, מדוע אדם פטור מכופר ושלשים של עבד (רש"י) _____

והאם הוא פטור גם כשלא אתרו ביה (שאינו חייב מיתה) (שם) _____

ומנא לן שבור פטור מכופר ושלשים של עבד (שם) _____

ד. **לענין כלים ושור פסולי המוקדשין** שנפדו,

אדם ושור חייבין, ובור פטור, מנין שבור פטור על כלים _____

מאי טעמא שבור פטור, על מה _____

אמר קרא "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" לאיזה "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" הכוונה (רש"י) _____

זה בא ללמדנו שבור חייב רק **במי שהמת שלו, יצא זה** (שור פסולי המוקדשין שמת בבור) **שאין המת שלו**

מדוע אין המת שלו (רש"י)_____

סיכום הדין של שור ואדם שדחפו לבור, על מה כל אחד מהם חייב

		שור		אדם		בור	
		הדין	מנא לן שפטור	הדין	הטעם שפטור	הדין	מנא לן שפטור
א.	לענין נזקין		***		***	ח"צ	***
ב.	לענין ארבעה דברים				***		
	ודמי ולדות						
ג.	לענין כופר ושלשים של עבד		***			שטור	
ד.	לענין כלים		***		***	שטור	
	ושור פסולי המוקדשין						

המשך בבא קמא דף נ"ב ע"ב - נ"ג ע"א

הקדמה: כתוב פעמיים בתורה "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ", פעם אחד בפרשת בור ופעם נוסף בפרשת שור:

בבור כתוב: בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם, כֶּסֶף יָשִׁיב לִבְעָלָיו, **וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ:**

בשור כתוב: אוֹ נוֹדַע כִּי שׁוֹר נַגָּח הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ בְּעָלָיו, שַׁלֵּם יְשַׁלֵּם שׁוֹר תַּחַת הַשּׁוֹר, **וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ:**

מקשה הגמ', **למימרא דפשיטא ליה לרבא,** שָׁמַה _____

והא מיבעיא בעי ליה לרבא - והרי רבא הסתפק בזה, **דבעי רבא, שור פסולי המוקדשין שנפל לבור, מהו**

צד א': האם **האי "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ"** הכתוב אצל בור, בא ללמדנו שחייב רק **במי שהמת שלו, יצא זה שאין המת שלו**

לפי צד זה מה הדין של שור פסולי המוקדשין שנפל לבור _____

צד ב': **או דילמא, "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" לבעלים מטפלין בנבילה הוא דאתא,** היינו שהנבילה שייכת לניזק משעת מיתה, ואם נפחתה דמיה משעת מיתה עד שעת העמדה דין, ההפסד הוא של הניזק.

לפי צד זה מה הדין של שור פסולי המוקדשין שנפל לבור _____

סיכום הקושיא: כאן אמר רבא כדבר פשוט שבור פטור על פסולי המוקדשין, והרי הוא עצמו הסתפק בזה במקום אחר.

מתרצת הגמ', שאכן רבא הסתפק בזה, אבל **בתר דבעיא הדר פשטה,** באר _____

מה הוא פשט שלומדים מ"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" _____

שואלת הגמ', **אלא** מאחר ש"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" נצרך ללמד שבור פטור על פסוה"מ, **בעלים מטפלין בנבילה מנא ליה** לרבא

משיבה הגמ', **נפקא ליה מן "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ", דשור**

סכם, כמה פעמים כתוב בתורה "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" _____

אצל אלו מזיקים _____

מה לומדים מ"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ":

שכתוב אצל שור _____ שכתוב אצל בור _____

לפי זה, מה הדין של שור פסולי המוקדשים: כששור נגח אותו _____ כשנפל לבור _____

שואלת הגמ', **מאי חזית ד"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" דשור מפקת ליה לבעלים מטפלין בנבילה, "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" דבור מפקת ליה למי שהמת שלו, איפוך אנא,** אם נאמר כן, מה יהיה הדין של שור פסולי המוקדשים:

כששור נגח אותו _____ כשנפל לבור _____

משיבה הגמ', **מסתברא** להעמיד את ה**פטור** של פסוה"מ **גבי בור, הואיל ופטר בו את הכלים**

היינו, כיון שמצאנו שהתורה הקילה על בור, שהוא פטור על _____

מסתבר שהתורה הקילה עליו גם, שהוא פטור על _____

שואלת הגמ', **אדרבה,** נעמיד את ה**פטור גבי שור, שכן פטר בו חצי נזק,** מתי משלם רק ח"נ _____

משיבה הגמ', **כוליה נזק** שפטור **מיהת לא אשכחן,** אצל מי לא מצאנו שפטור לגמרי _____

ולכן מסתבר שמי פטור כשהזיק לפסולי המוקדשים _____

למסקנת הגמ', מה הדין של שור פסולי המוקדשים: כששור נגח אותו _____ כשנפל לבור _____

סיכום השקו"ט לברר מה לימדים מ"והמת יהיה לו" דבור ומה לומדים מ"והמת יהיה לו" דשור

דברי הגמרא	לפי שלב זה מה לומדים מ"והמת יהיה לו" דשור	לפי שלב זה מה לומדים מ"והמת יהיה לו" דבור
אלא בעלים מטפלין בנבילה מנא ליה נפקא ליה מן "והמת יהיה לו" דשור		
איפוך אנא		
מסתברא פטור גבי בור הואיל ופטר בו את הכלים		
אדרבה פטור גבי שור שכן פטר בו חצי נזק		
כוליה נזק מיהת לא אשכחן		

בס״ד

בבא קמא דף נ״ג ע״ב - נ״ד ע״א

שנינו במשנתנו **״נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו, וכו׳״**

מתניתין דלא כר׳ יהודה, דתניא ר׳ יהודה מחייב על נזקי כלים בבור, ומה הדין של נזקי כלים לפי משנתנו _____

מאי טעמא דרבנן, שמה הם סוברים _____

דאמר קרא ״וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר״, ממה שהתורה פירטה ״שׁוֹר״ ו״חֲמוֹר״, משמע שזה בא למעט ולומר שיש דברים שבור פטור עליו, **אם בור היה חייב על הכל, איך היה לתורה לכתוב** (רש״י) _____

״שׁוֹר״ בא למעט, שדוקא אם נפל שור לבור חייב, **ולא** אם נפל **אדם** לבור ומת

״חֲמוֹר״ בא למעט, שדוקא אם נפל חמור לבור חייב, **ולא** אם נפלו **כלים** לבור ונשברו

שים לב: בור אינו חייב רק על שור וחמור בלבד, אלא חייב על כל בעלי חיים.

ורבי יהודה שמחייב על כלים, סובר ש**״אוֹ״** (״וְנָפַל שָׁמָּה שׁוֹר אוֹ חֲמוֹר״), בא **לרבות את הכלים,** דהיינו, שאם נפלו כלים לבור ונשברו, בעל הבור חייב

ורבנן מה הם לומדים מ״אוֹ״, אומרת הגמ׳ שהם סוברים ש״אוֹ״ אינו מיותר לדרשה, שהמילה **״אוֹ״ מבעי ליה לְחַלֵּק**

שמה היה הדין אם לא נכתב ״אוֹ״ (רש״י) _____

ורבי יהודה מהיכן הוא לומד לחלק, הוא סובר ש**לחלק, מ״וְנָפַל״ נפקא**

איך למד כן מ״וְנָפַל״ (רש״י) _____

ורבנן מדוע צריכים ״אוֹ״ לחלק, הרי אפשר ללמוד זאת מ״וְנָפַל״

אומרת הגמ׳ שהם סוברים ש**״וְנָפַל״ טובא** (הרבה) נמי **משמע,** אלא מהיכן לומדים לחלק _____

ולכן האם ״אוֹ״ מיותר לרבות כלים _____

רש״י מביא שלש דוגמאות שהתורה כתבה לשון יחיד ביחס לרבים

מה הדוגמא מפרשת ויקהל _____ איך כותבים זאת בלשון רבים _____

מה הדוגמא מפרשת ראה _____ איך כותבים זאת בלשון רבים _____

מה הדוגמא מספר שמואל _____ איך כותבים זאת בלשון רבים _____

סכם, האם ״וְנָפַל״ הוא לשון יחיד או לשון רבים _____

האם יש במשמעותה גם שנפלו כמה דברים, לפי ר׳ יהודה _____ לפי רבנן _____

סיכום השקו״ט לפרש הלימדים מ״ונפל שמה שור או חמור״ לפי ר׳ יהודה ולפי רבנן

	באר את השאלה	מה משיבה הגמ׳
מאי טעמא דרבנן		
ור׳ יהודה		
ורבנן		
ור׳ יהודה		
ורבנן		

המשך בבא קמא דף נ"ג ע"ב - נ"ד ע"א

סיכום דין אדם וכלים שנפלו לבור ומהיכן זה נלמד

	האם בור חייב על אדם		האם בור חייב על כלים		מנין "לחלק" שבור חייב גם אם נפל שור לבד או חמור לבד
	הדין	מנא לן	הדין	מנא לן	
לפי רבנן					
לפי ר' יהודה					

המשך בבא קמא דף נ"ג ע"ב - נ"ד ע"א

הקדמה להבנת המשך דברי הגמ': בספר הליכות עולם שער רביעי סימן כ"ה כתב וז"ל: **דיני כללי ופרטי.** כל מקום שאתה מוצא כלל ואחריו פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, כיצד "אָדָם כִּי יַקְרִיב מִכֶּם קָרְבָּן לה' מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן תַּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם", "מִן הַבְּהֵמָה" כלל, פירוש כלל הוא לחיה, שחיה בכלל בהמה היא, בקר וצאן פרט, אין בכלל אלא מה שבפרט, בקר וצאן אין מידי אחרינא לא, ונתמעטה חיה מן הקרבן, וכן כל כיוצא בזה.

ואם תאמר אם כן למה נכתב הכלל הואיל ואין למדין ממנו דבר. ויש לומר דאי לאו כללא היינו מוסיפין על הפרט בבנין אב או במדה מן המדות, הילכך אהני כללא כדי שתדע שהפרט דוקא הוא ולא גמרינן מיניה מידי בשום מדה מן המדות, שאין לך בו אלא מה שפירשה תורה בלבד, וכן מפרש לה בנזיר.

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט, פירוש לרבות כל הדומה לפרט, ולמעט כל מה שאינו דומה לו.

⌑ ⌑ ⌑

סכם, האם התורה בא ללמד: שאין לנו אלא מה שבפרט, או כל מה שדומה לפרט:

בכלל ופרט _____ בכלל ופרט וכלל _____

שאלת הקדמה: על אלו בעלי חיים מפורש בתורה שבור חייב _____

ומה הדין בשאר בעלי חיים _____

מקשה הגמ', אמאי חייב על שאר בעלי חיים, **אימא "וְנָפַל" כלל,** ש"וְנָפַל" משמע כל דבר הנופל **"שׁוֹר וַחֲמוֹר"** הוא **פרט,** והוי **כלל ופרט,** והרי קיימא לן **אין בכלל אלא מה שבפרט**

ואם כן, נאמר **שור וחמור אין, מידי אחרינא לא,** וא"כ לְמַה אין לנו מקור לחייב (רש"י) _____

מתרצת הגמ', **אמרי, "בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם", חזר וכלל,** ש"בַּעַל הַבּוֹר יְשַׁלֵּם" משמע שחייב לשלם על כל דבר שנופל לבור, וכיון שכן, לא הוי כלל ופרט, אלא כלל ופרט וכלל

ו**כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט** ה**מפורש** הם **בעלי חיים, אף כל בעלי חיים**

מהו: כלל א' _____ הפרט _____ כלל ב' _____

סכם, על מה היה בור חייב, אילו היינו דורשים "כלל ופרט" _____

ועכשיו שדורשים "כלל ופרט וכלל", על מה חייב _____

מאחר שמרבינן רק בעלי חיים, מהיכן למד ר' יהודה שבור חייב על כלים (רש"י) _____

מקשה הגמ', איך מרבינן כל בעלי חיים, **אי מה הפרט** (שור וחמור) ה**מפורש** הוא **דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא, אף כל דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא** אפשר לרבות שבור חייב עליהם, **אבל עופות** שאין נבלתן מטמאה במגע ובמשא, **לא**

אם נאמר כן, מה יהיה הדין בעופות שנפלו לבור _____

מתרצת הגמ', **אם כן,** שֶׁמַּה (רש"י) _____

אלו שני צדדין _____

נכתוב רחמנא חד פרטא, מה היה אפשר לכתוב (רש"י) _____

שאם בור חייב רק על מה שדומה לפרט בשני צדדין (בעלי חיים, נבלתו מטמא), כמה פרטים היה מספיק לכתוב _____

ואז מה היה הדין בעופות _____ מדוע _____

עכשיו שהתורה כתבה גם "שור" וגם "חמור", מה הדין בעופות _____

באר איך לומדים זאת (שם) _____

מאחר וצריכים את שני הפרטים לדרשה מה אפשר להקשות (שם) _____

ומדוע לא הקשתה הגמ' זאת (שם) _____

המשך בבא קמא דף נ"ג ע"ב - נ"ד ע"א

דוחה הגמ', שאין ללמוד עופות מזה שהתורה כתבה פרט נוסף (שור וגם חמור)

ד**הי** פרט **נכתוב, אי כתב** רק **"שׁוֹר", הוה אמינא** שבעל חי ה**קרב לגבי מזבח, אין,** מה כן_____

אבל בעל חי **שאינו קרב לגבי מזבח** (כגון חמור), **לא** - אין בור חייב עליו, ולכן הוצרכה התורה לכתוב גם "חמור"

ואי כתב רחמנא רק **"חֲמוֹר, "הוה אמינא קדוש בבכורה אין** - כן חייבים עליו, **שאין קדוש בבכורה** (כגון סוסים וגמלים), **לא** - אין חייבים עליו, ולכן הוצרכה התורה לכתוב גם "שור" לרבות שאר בעלי חיים כגון סוסים וגמלים

בכמה דברים דומים סוסים וגמלים לפרט (רש"י) _____ ומה הם (שם) _____

והאם בעופות יש ב' דברים אלו (שם)_____ ולכן האם מרבינן אותם (שם) _____

ביאור מדוע לא מרבינן עופות

אם היה כתוב רק	הייתי אומר שבור חייב רק על אלו בעלי חיים	כגון אלו בעלי חיים	מה כתבה התורה כדי לרבות בע"ח נוספים	שמה זה בא לרבות	כגון אלו בעלי חיים
"שור"					
"חמור"					

מתרצת הגמ', **אלא** שאר בעלי חיים נלמד, ממה ש**אמר קרא "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ",** זה בא לרבות שבור חייב על **כל דְּבַר מיתה**

בהההוה אמינא למדנו שאר בעלי חיים בכלל ופרט וכלל, האם גם לפי המסקנא לומדים כן (רש"י)_____

אלא איך לומדים לפי המסקנא _____

מקשה הגמ', **בין לרבנן דקא ממעטי להו לכלים** מדכתיב "חֲמוֹר", **ובין לר' יהודה דקא מרבי להו לכלים** מדכתיב "אוֹ" קשה, וכי **כלים בני מיתה נינהו,** וא"כ לפי רבנן לא צריכים "חֲמוֹר" ללמדנו שבור פטור על כלים

מדוע (רש"י) _____

ומה קשה על ר' יהודה (שם) _____

מתרצת הגמ', **אמרי** בני הישיבה, **שבירתן** של כלים **זו היא מיתתן,** ולכן אפשר ללמוד אותם מהפסוק "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ", ולפיכך לרבנן צריכים פסוק למעט אותם, ולר' יהודה אפשר לרבות אותם

מקשה הגמ', **ולרב דאמר בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו, בין לרבנן בין לרבי יהודה** וכי **כלים בני הבלא נינהו** - הרי הם אינם נשברים מהבל, ומדוע הוצרך למעט אותם לפי רבנן, ואיך ר' יהודה יכול לרבות אותם

מתרצת הגמ', **אמרי** בני הישיבה, **בחדתי,** פרש (רש"י) _____

דמיפקעי מהבלא, שיכולים להפקעה מההבל

סכם, לפי הבנת הגמ' עד עתה, מהיכן לומדים שבור חייב על כל בעלי חיים _____

על זה מקשה הגמ', והרי **האי "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" מבעי ליה לכדרבא,** וא"כ הפסוק אינו מיותר לרבות כל בעלי חיים

דאמר רבא, שור פסולי המוקדשין שנפל לבור, פטור, שנאמר "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" במי שהמת שלו, יצא זה שאין המת שלו, באר מה זה "פסולי המוקדשין" _____

סיכום דברי רבא:

מה לומדים מ"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" (שכתוב אצל בור) _____

באר איך לומדים כן (רש"י לעיל דף נ"ג:) _____

האם דברי רבא נאמרו על פסוה"מ, שנפדה או שלא נפדה (רש"י) _____

שבלא נפדה, לא צריכים את הפסוק "וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ" ללמד שבור פטור על פסוה"מ

אלא מהיכן זה נלמד _____

המשך בבא קמא דף נ"ג ע"ב - נ"ד ע"א

סיכום הקשיות על מה שתירצה הגמ' שלומדים שאר בעלי חיים מ"וְהַמֵּת יִהְיֶה לוֹ"

	באר הקושיא	מה מתרצת הגמ'
קושיא א'		
קושיא ב'		
קושיא ג'		בכלל קושיא לא חוצרת הגמ' ולמאי שבור חייב על שאור בעלי חיים משסוק אחר

מסקנת הגמ', **אלא** מה שבור חייב על שאר בעלי חיים נלמד, מזה ש**אמר קרא "כֶּסֶף יָשִׁיב לְבְעָלָיו" לרבות כל דאית ליה בעלים**

סיכום איך לומדים שבור חייב על כל בעלי חיים

	מנא לן שבור חייב על כל בעלי חיים	הדיחוי
לפי הוה אמינא א'		
לפי הוה אמינא ב'		
לפי מסקנת הגמ'		****

סיכום השקו"ט לברר מהיכן נלמד שבור חייב על כל בעלי חיים

	באר הקושיא/התירוץ/הדיחוי	לפי שלב זה על אלו בעלי חיים בור חייב	ועל אלו פטור
אימא "ונפל" כלל "שור וחמור" פרט	מקשה הגמ', שנלמד בכלל ופרט		
אמרי "בעל הבור ישלם" חזר וכלל	מתרצת הגמ', שלומדים בכלל ופרט וכלל		***
אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא	מקשה הגמ', שנלמד שבור איינו חייב אלא כמין הפרט שנבלתה מטמאה במגע ובמשא		
אם כן נכתוב רחמנא חד פרטא	מתרצת הגמ', שאוחד מן הפרטים מיותר לדרשה		***
הי נכתוב, אי כתב "שור"	פותחה הגמ' את התירוץ , שאיין פרט מיותר שהרי שניהם נצרכים		
ואי כתב רחמנא "חמור"			
אלא אמר קרא "והמת יהיה לו"	מתרצת הגמ', שאיינו למאי בכלל ופרט וכלל אלא למאי ממשמעות הסמוך		***
האי "והמת יהיה לו" מבעי ליה לכדרבא	מקשה הגמ', ש"והמת יהיה לו" איינו מיותר לדרשה	רק שור וחמור	על כל שאר בעלי חיים
אלא אמר קרא "כסף ישיב לבעליו"	בא לרבות כל דאית ליה בעלים		***

המשך בבא קמא דף נ"ג ע"ב - נ"ד ע"א

מקשה הגמ', **אי הכי,** שֶׁמַּה _____

אפילו כלים ואדם נמי, שמה יהיה בכלים ואדם _____

מדוע _____

לאיזה אדם יש בעלים, שמשום כך אפשר לרבות אותו (פני יהושע) _____

מתרצת הגמ', **אמר קרא, "שׁוֹר" ולא אדם, "חֲמוֹר" ולא כלים**

מקשה הגמ', **ולרבי יהודה דקא מרבי להו לכלים, בשלמא "שׁוֹר" ממעט ביה אדם, אלא "חֲמוֹר" מאי ממעט ביה, אלא אמר רבא, "חֲמוֹר" דבור לרבי יהודה, "וְשֶׂה" דאבידה לדברי הכל, קשיא** אכן קשה לפי ר' יהודה מדוע נכתב חמור, מדוע שה דאבידה מיותר (רש"י) _____

היכן למדתם דברי רבא אלו _____

סיכום הלימודים מהפסוק "ונפל שמה שור או חמור"

	מה לומדים מ"שור"	מה לומדים מ"או"	מה לומדים מ"חמור"
לפי חכמים			
לפי ר' יהודה			קשיא

בבא קמא דף נ"ד ע"א - ע"ב

שנינו במשנתנו, **״נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב״**

שואלת הגמ', **מאי** (מה הכונה) **שור חרש שוטה וקטן, אילימא** שכונת המשנה **שור של חרש, שור של שוטה, שור של קטן,** אם נפרש כך, משמע **הא** אם נפל לבור **שור של פקח פטור,** הרי זה לא יתכן, שהרי לא מצאנו שהתורה פטרתו

אמר רבי יוחנן, שכונת המשנה היא, **שור שהוא חרש, שור שהוא שוטה, שור שהוא קטן**

שמה הדין אם נפלו לבור _____

גם זה קשה, שמשמע **הא** אם נפל לבור **שור שהוא פקח פטור** בעל הבור, וזה לא יתכן, וכי מדוע שיהיה פטור

אמר ר' ירמיה לפרש את המשנה, **לא מבעיא קאמר,** דהיינו שמה שאמר התנא "שור חרש שוטה וקטן חייב" אין כונתו לומר שרק עליהם חייב, אלא רוצה לומר שאפילו "שור חרש שוטה וקטן חייב" וכל שכן שור שהוא פקח חייב

ומבאר ר' ירמיה, **לא מבעיא שור שהוא פקח, דחייב** בעל הבור, **אבל שור חרש שוטה וקטן**

אימא חרשותו גרמה לו קטנותו גרמה לו, וליפטר בעל הבור, **קמ״ל,** מי משמיענו _____

ומה היא משמיענו _____

שאלות סיכום:

מה הפירוש ״שור חרש שוטה וקטן״ לפי ר' ירמיה _____ שמה הדין בהם אם נפלו לבור_____

לפי הבנת הגמ' בקושיא, מה אפשר לדייק מזה לגבי שור פקח _____

ומה הדין בשור פקח לפי התירוץ _____

א״כ מדוע נקט התנא החיוב ב״שור חרש שוטה וקטן״ _____

לפי זה מה יותר מסתבר לחייב, שור פקח או שור חרש שוטה וקטן_____

מקשה הגמ', **א״ל רב אחא לרבינא, והתניא נפל לתוכו בר דעת, פטור** בעל הבור, **מאי לאו שור בר דעת** (שור פקח)

סיכום הקושיא:

לפי ברייתא זו מה הדין בשור פקח שנפל לבור_____ ומה הדין לפי מה שאמר ר' ירמיה _____

אמר ליה, מי אמר למי _____

לא, מה לא_____

אלא הכונה ש**אדם** בר דעת שנפל לבור, בעל הבור פטור, **לפי זה מה הדין בשור בר דעת**_____

שוב הקשה לו רב אחא, **אלא מעתה** שכונת הברייתא לאדם בר דעת, וכי **אדם בן דעת הוא דפטור, הא לאו בן דעת הוא דחייב,** לפי זה מה הדין באדם שאינו בר דעת שנפל לבור _____

וזה לא יתכן, שהרי **״שׁוֹר״ ולא אדם כתיב,** וא״כ מה הדין באדם שאינו בר דעת שנפל לבור _____

ולכן מפרש רבינא את הברייתא באופן אחר

אלא מאי בן דעת, מין בן דעת, למי הכונה (רש״י) _____

שמה הדין אם הוא נפל לבור _____ ולפי זה מה הדין בשור בר דעת_____

א״ל רב אחא לרבינא, **והתניא** בברייתא אחרת, **נפל לתוכו שור בן דעת, פטור**

סיכום הקושיא: מה הדין בשור פקח שנפל לבור:

לפי הברייתא _____ ומה הדין לפי מה שאמר ר' ירמיה _____

המשך בבא קמא דף נ"ד ע"א - ע"ב

מסקנת הגמ', **אלא אמר רבא,** מה הכונה "נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן", **שור והוא חרש, שור והוא שוטה, שור והוא קטן, דוקא** על שוורים אלו חייב בעל הבור, **אבל** אם נפל לתוכו **שור והוא פקח, פטור**

מאי טעמא שבעל הבור פטור, **דבעי ליה** (לשור) **עיוני ומיזל,** פרש _____

באר מדוע זו סיבה שבעל הבור פטור (תוס' לעיל דף נ"ב: בסוף דבריו, ועוד אור"י) _____

_____

תניא נמי הכי (כמו שפירש רבא) **נפל לתוכו, שור חרש שוטה וקטן וסומא ומהלך בלילה, חייב פקח ומהלך ביום, פטור.**

שאלות סיכום:

איך פירש ר' יוחנן את מה ששנינו במשנתנו "נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב" _____

מה מקשה הגמ' על זה _____

ומה תירץ רבא _____

סיכום הברייתא

	מהלך ביום האם אומרים דבעי ליה עיוני ומיזל	ולכן מה הדין אם נפל לבור	מהלך בלילה האם אומרים דבעי ליה עיוני ומיזל	ולכן מה הדין אם נפל לבור
בשור פקח				
בשור חרש שוטה וקטן וסומא				

סיכום שקו"ט לפרש את דברי המשנה "נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב"

	מה הכונה "שור חרש שוטה וקטן"	לפי זה על אלו שוורים בור חייב	ואת מי זה בא לפטור	מה מקשה הגמ' על זה
לפי הבנת הגמ' בקושיא "אילימא"				
לפי ר' יוחנן				
לפי ר' ירמיה	מה שאמר ר' יוחנן שור שהוא חרש, שור שהוא שוטה, שור שהוא קטן, הכונה **אפילו** שור שהוא חרש, **אפילו** שור שהוא שוטה, **אפילו** שור שהוא קטן, נמי חייב		*****	נפל לתוכו שור בן פלוני שפטור והתניא
"אלא אמר רבא וכו'" מסקנת הגמ'				הגמ' אינה מקשה על זה, והטעם שפטור על שור פקח הוא משום דבעי ליה עיוני ומיזל

בס״ד

בבא קמא דף נ״ד ע״ב

מתני׳ אחד שור ואחד כל בהמה דינם שוה

א. **לנפילת הבור,** פירוש, שבור אינו חייב רק אם נפלו שם שור או חמור (כמשמעות הפסוק), אלא חייב גם על כל סוגי בהמה

ב. **ולהפרשת הר סיני,** באר _____

ג. **ולתשלומי כפל,** ד. **ולהשבת אבידה,** ה. **לפריקה**

ו. **לחסימה,** באר _____

ז. **לכלאים,** יש שני סוגי כלאים **א.** "כלאים דחרישה", היינו שאסור לחרוש או להנהיג עֲגָלָה בשני מינים יחד.

ב. "כלאים דהרבעה", היינו שאסור להרביע שני מיני בעלי חיים זה בזה.

ח. **ולשבת,** לגבי איזה איסור שבת מדובר _____

וכן חיה ועוף כיוצא בהן, שגם בחיה ועוף נוהגים כל הדינים דלעיל

א״כ, שֶׁמַּה _____

למה נאמר ״שור או חמור״, אלא שדבר הכתוב בהווה, פרש (רש״י) _____

מדוע לא שנה התנא חיה ועוף יחד עם שור וכל בהמה (תורת חיים) _____

ביאור מדוע הוצרך לרבות שאר בעלי חיים

			מה כתוב אצלו שמשום כך צריכים לרבות שאר בעלי חיים
א.	נפילת הבור		״ונפל שמה שור או חמור״ (שמות כא, לג)
ב.	הפרשת הר סיני		״ (שמות יט, יב - יג)
ג.	תשלומי כפל		(שמות כב, ג)
ד.	השבת אבידה		(דברים כב, א- ג)
ה.	פריקה		(שמות כג, ה)
ו.	חסימה		(דברים כה, ד)
ז.	כלאים	דחרישה	(דברים כב, י)
		דהרבעה	״ (ויקרא יט, יט)
ח.	שבת		(דברים ה, יג)

המשך בבא קמא דף נ"ד ע"ב

גמ' הגמרא מביאה מקורות לדינים הנזכרים במשנה, שאכן נאמרו בכל סוגי בעלי החיים

א. **לנפילת הבור: "פֶּסַח יָשִׁיב לִבְעָלָיו" כתיב,** מזה לומדים שבור חייב על **כל** דבר **דאית ליה בעלים כדאמרן,** היכן למדנו זאת _____

ב. **להפרשת הר סיני:** דכתיב **"אִם בְּהֵמָה אִם אִישׁ לֹא יִחְיֶה" וחיה בכלל בהמה הויא** מנא לן שחיה בכלל בהמה (רש"י) _____

והמילה **"אִם" בא לרבות את העופות** סכם, מאיזו מילה לומדים שנאסר על חיות לעלות על הר סיני _____

ומנין שנאסר על עופות לעלות _____

ג. **לתשלומי כפל: כדאמרינן** לקמן דף סב: **"עַל כָּל דְּבַר פֶּשַׁע", כְּלָל כָּל דְּבַר פשיעה** אלו דברים נכללים בזה (רש"י) _____

ד. **להשבת אבידה: "לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ",** מ"לְכָל" לומדים, שכל דבר שהוא אבידה, חייב בהשבה

ה. **לפריקה: יליף** בגזירה שוה **"חֲמוֹר" "חֲמוֹר" משבת,** דהיינו, שבשבת כתוב "חֲמוֹר" ומרבינן כל סוגי בעלי חיים, כמו כן "חֲמוֹר" שכתוב אצל פריקה כוללת כל בעלי חיים

ו. **לחסימה: יליף** בגזירה שוה **"שׁוֹר" "שׁוֹר" משבת** כנ"ל אצל "חֲמוֹר"

ז. **לכלאים: אי כלאים דחרישה, יליף** בגזירה שוה **"שׁוֹר" "שׁוֹר" משבת**

אי כלאים דהרבעה, יליף בגזירה שוה **"בְּהֶמְתֶּךָ" "בְּהֶמְתֶּךָ" משבת**

ח. **וגבי שבת מנלן,** שֶׁמַּה _____

דתניא ר' יוסי אומר משום ר' ישמעאל

בדברות הראשונות נאמר "לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ **עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וּבְהֶמְתֶּךָ"**

ובדברות האחרונות נאמר "לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ **וְשׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ"**

והלא "שׁוֹר" ו"חֲמוֹר" בכלל "כָּל בְּהֶמָה" היו, ("וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ" דבדברות האחרונות), **ולמה יצאו,** פרש _____

לומר לך מה "שׁוֹר" ו"חֲמוֹר" האמור כאן (בשבת) **חיה ועוף כיוצא בהן, אף כל** מקום שנאמר "שׁוֹר" ו"חֲמוֹר" **חיה ועוף כיוצא בהן,** באלו מקומות: א. _____ ב. _____ ג. _____

מהיכן לומדים בשבת עצמו, ש"שׁוֹר" ו"חֲמוֹר" כולל כל בע"ח (שיטמ"ק) _____

האם הברייתא אמרה "ולמה יצאו" על דברות הראשונות או על דברות האחרונות _____

א"כ למה הביאה הברייתא את הדברות הראשונות (שם) _____

מקשה הגמ', אמאי אמרינן שאזהרת שביתת בהמתו בשבת הוא בכל בעלי חיים

אימא "בְּהֶמָה" ("וּבְהֶמְתֶּךָ") **דדברות הראשונות כלל,** ש"וּבְהֶמְתֶּךָ" כולל כל סוגי בהמות וחיות **"שׁוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ" דדברות האחרונות** הוא **פרט,** והוי **כלל ופרט,** והרי קיימא לן **אין בכלל אלא מה שבפרט** ואם כן, נאמר **שור וחמור אין** אבל **מידי אחרינא, לא,** וא"כ לָמָּה אין לנו מקור לחייב _____

מתרצת הגמ', **אמרי, "וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ" דדברות האחרונות חזר וכלל,** ולכן לא הוי כלל ופרט, אלא כלל ופרט וכלל ו**כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט, מה הפרט** ה**מפורש** הם **בעלי חיים, אף כל בעלי חיים** מהו: כלל א' _____ הפרט _____ כלל ב' _____

סכם, אלו בעלי חיים היו אסורים לעשות מלאכה בשבת, אלו היינו דורשים "כלל ופרט" _____

ועכשיו שדורשים "כלל ופרט וכלל" אלו אסורים _____

מקשה הגמ', **ואימא מה הפרט** (שור וחמור) ה**מפורש** הוא **דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא, אבל עופות** שאין נבלתן מטמאה במגע ובמשא **לא,** מה לא _____

מתרצת הגמ', **אמרי א"כ,** שֶׁמַּה (רש"י לעיל ע"א) _____

אלו שני צדדין _____

נכתוב רחמנא חד פרטא, מה היה אפשר לכתוב (רש"י לעיל ע"א) _____

מה אפשר ללמוד מזה שהתורה כתב פרט נוסף (רש"י) _____

באר איך לומדים זאת (שם) _____

המשך בבא קמא דף נ"ד ע"ב

דוחה הגמ', שאין ללמוד עופות מזה שהתורה כתבה פרט נוסף (שור וגם חמור)

ד**הי** פרט **נכתוב רחמנא, אי כתב רחמנא** רק **"שׁוֹר"**

הוה אמינא בעל חי ה**קרב לגבי מזבח אין,** מה כן _____

אבל בעל חי **שאינו קרב לגבי מזבח, לא,** מה לא _____

לפיכך **כתב רחמנא** גם **"חֲמוֹר"** לרבות גם בעלי חיים שאינם קרבים לגבי מזבח שהוא חייב בשביתתם בשבת

ואי כתב רחמנא "חֲמוֹר" בלבד, **הוה אמינא** שרק דבר ה**קדוש בבכורה** כחמור, **אין,** חייב בשביתתו,

אבל בעל חי **שאין קדוש בבכורה, לא,** אינו חייב בשביתתו

לפיכך **כתב רחמנא** גם **"שׁוֹר",** שאינו נצרך ללמד על עצמו, שהרי גם שור קדוש בבכורה ואפשר ללמדו מ"חמור"

אלא אלו סוגי בעלי חיים זה בא לרבות (רש"י) _____

במה הם דומים לפרט _____

ולכן האם זה מרבה גם עופות (רש"י סוף ד"ה כתב רחמנא שור) _____

מדוע _____

ביאור מדוע לא מרבינן עופות

אם היה כתוב רק	הייתי אומר שחייב בשביתת בהמתו רק על אלו בע"ח	כגון אלו בעלי חיים	מה כתבה התורה כדי לרבות בע"ח נוספים	שמה זה בא לרבות	כגון אלו בעלי חיים
"שור"					
"חמור"					

מסקנת הגמ', **אלא "וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ" ריבויא הוא,** ומרבה כל בעלי חיים אפילו עופות.

סיכום השקו"ט לברר מהיכן נלמד ששביתת בהמתו נאמר על כל בעלי חיים

	באר הקושיא/התירוץ/הדיחוי	לפי שלב זה על אלו בע"ח **יש** בהם חיוב שביתת בהמתו	ועל אלו בעלי חיים **אין** בהם חיוב שביתת בהמתו
אימא "בהמה" דדברות הראשונות כלל "שורך וחמורך" דדברות האחרונות פרט	מקשה הגמ', שלמאי נכלל ופרט		
אמרי "וכל בהמתך" דדברות האחרונות חזר וכלל	מתרצת הגמ' שלמדים נכלל ופרט וכלל		***
ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו וכו'	מקשה הגמ', שלמאי שיוצן חייב בשביתת בהמתו אלמא בקברים שהם כמין הפרט שנבלתן מטמאה במגע ובמשא		עופות
אמרי אם כן נכתוב רחמנא חד פרטא	מתרצת הגמ' שאוחד מן פרטים מיותר לגרשה		***
הי נכתוב רחמנא, אי כתב רחמנא "שור"	דוחה הגמ' את התירוץ, שאין פרט מיותר שהרי שניהם נצרכים		
ואי כתב רחמנא "חמור"			
אלא "וכל בהמתך" ריבויא הוא	מסקנת הגמ', שאיון נלמד נכלל ופרט וכלל אלמא "וכל" בא לרבות כל בע"ח		***

המשך בבא קמא דף נ"ד ע"ב

הקדמה: כתוב בפרשת ראה (י"ד-כ"ד) לגבי מעשר שני:

א. וְכִי יִרְבֶּה מִמְּךָ הַדֶּרֶךְ לירושלים **כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ** - עד שלא תוכל לשאת את המעשר השני לאוכלו בירושלים, **וגו'**

ב. וְנָתַתָּה בַּכָּסֶף - רצה לומר, תפדה את הפירות בכסף, ואח"כ **וְצַרְתָּ הַכֶּסֶף** שפדית בהם את הפירות **בְּיָדֶךָ, וְהָלַכְתָּ** עם הכסף **אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ.**

ג. וְנָתַתָּה שם את **הַכֶּסֶף, בְּכֹל** דברי מאכל **אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ** (כלל)

בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר (פרט)

וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ (חזר וכלל)

וְאָכַלְתָּ שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ.

הברייתא דלהלן דורשת אלו דברי מאכל מותרים לקנות בכסף שחיללו עליו פירות מעשר שני.

מקשה הגמ', **וכל היכא דכתב רחמנא "כל", וכי ריבויא הוא** ואינו נדרש ב"כלל ופרט וכלל"

והא גבי מעשר שני **דכתיב "כל", וקא דרשינן ליה בכלל ופרט** וכלל

דתניא בברייתא, **"וְנָתַתָּ הַכֶּסֶף בְּכָל אֲשֶׁר תְּאַוֶּה נַפְשְׁךָ"** הרי זה **כלל**

מה אפשר לקנות ממעות מעשר לפי כלל זה _____

"בַּבָּקָר וּבַצֹּאן וּבַיַּיִן וּבַשֵּׁכָר" הרי זה **פרט,** מה אפשר לקנות לפי פרט זה _____

"וּבְכֹל אֲשֶׁר תִּשְׁאָלְךָ נַפְשֶׁךָ" חזר וכלל, מה אפשר לקנות לפי כלל זה _____

הרי זה **כלל ופרט וכלל, אי אתה דן אלא כעין הפרט,**

מה הפרט (בקר, צאן, יין ושכר) ה**מפורש** הוא **פרי** היוצא **מפרי וגידולי קרקע**

מדוע בקר וצאן נקראים "פרי מפרי" (רש"י) _____

ומדוע הם נקראים "גידולי קרקע" (רש"י עירובין דף כ"ז ע"ב) _____

אף כל דבר שהוא **פרי מפרי וגידולי קרקע** אפשר לקנות ממעות מעשר שני

אלו אוכלים אינם "פרי מפרי" (רש"י) _____

ואלו אינם גדולי קרקע (שם) _____

סיכום הקושיא, האם "כל" נדרש בכלל ופרט או בריבוי:

לענין שבת _____ לענין מעשר שני _____

מתרצת הגמ', **אמרי "בְּכֹל" כללא, "כל" ריבויא,**

איבעית אימא "כל" נמי כללא הוא, מיהו האי "כל" דהכא (בדברות האחרונות לגבי שבת), **ריבויא הוא, מדהוה ליה למכתב** בדברות האחרונות **"וּבְהֶמְתֶּךָ" כדכתיב בדברות הראשונות, וכתב "וְכָל בְּהֶמְתֶּךָ" ש"מ ריבויא**

סיכום התירוצים

	האם "בכל" נדרש בכלל ופרט או בריבוי	האם "כל" נדרש בכלל ופרט או בריבוי	מדוע "כל" שנאמר אצל שבת נדרש בריבוי
לפי תירוץ א'			ש"כל" ריבוי הוא
לפי תירוץ ב'			

המשך בבא קמא דף נ"ד ע"ב

דברות הראשונות	דברות האחרונות
וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ **וּבְהֶמְתֶּךָ** וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ	וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת לה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כָל מְלָאכָה אַתָּה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וַאֲמָתֶךָ **וְשׁוֹרְךָ** וַחֲמֹרֶךָ וְכָל **בְּהֶמְתֶּךָ** וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וגו'

מקשה הגמ', **השתא דאמרת "כֹּל" ריבויא הוא** ומרבה כל בעלי חיים ואפילו עופות

אם כן **"בְּהֶמְתֶּךָ" דדברות הראשונות ו"שׁוֹר" ו"חֲמוֹר" דדברות האחרונות למה לי,** האם קושית הגמ' היא, שלא היה לו לכתוב "בְּהֶמְתֶּךָ" בדברות הראשונות כיון שחזר וכתבו בדברות האחרונות (תורת חיים) _____

מדוע אין לומר כן (שם)_____

אלא מה הטעם שלא היה לתורה לכתוב "בְּהֶמְתֶּךָ" בדברות הראשונות, לפי קושית הגמ' (שם) _____

_____

סיכום קושית הגמ'

	מה לא היה לתורה לכתוב	מדוע
בדברות הראשונות		(תורת חיים)
בדברות האחרונות		

אמרי בני הישיבה לפרש מדוע נכתבו: "שׁוֹר" "חֲמוֹר" "בְּהֶמְתֶּךָ"

"שׁוֹר" נכתב כדי **לאגמורי** בגזירה שוה **"שׁוֹר" "שׁוֹר" לחסימה. "חֲמוֹר"** נכתב כדי **לאגמורי** בגזירה שוה **"חֲמוֹר" "חֲמוֹר" לפריקה. "בְּהֶמְתֶּךָ"** נכתב כדי **לאגמורי** בגזירה שוה **"בְּהֶמְתֶּךָ" "בְּהֶמְתֶּךָ" לכלאים**

מה לומדים משבת לגבי חסימה, פריקה, וכלאים _____

הדברים הנלמדים בגזירה שוה משבת

	כתוב את הפסוק	לגבי איזה דין לומדים שהוא הדין לשאר בעלי חיים	מה כתוב אצלם
"שור" דדברות האחרונות			"לא תחסם שור בדישו"
"חמור" דדברות האחרונות			"כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו וחדלת מעזב לו, עזוב תעזב עמו"
"בהמתך" דדברות הראשונות			"בהמתך לא תרביע כלאיים"

מקשה הגמ', **אי הכי, שָׁמַה** (רש"י) _____

אפילו אדם ליתסר, שמה יהיה אסור (רש"י) _____ מדוע (שם) _____

אַלָּמָּה (מדוע) **תנן** במשנה במסכת כלאים **אדם מותר עם כולן לחרוש ולמשוך**

מתרצת הגמ', **אמר רב פפא, פפונאי** (בני פפונא) **ידעי טעמא דהא מילתא, ומנו** (ומיהו), **רב אחא בר יעקב** שהיה מעיר פפונא, והטעם שאדם מותר עם כולן, משום ד**אמר קרא** לגבי שביתה בשבת **"לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ כָּמוֹךָ"** מפסוק זה לומדים, שרק **להנחה** (לגבי חיוב שביתה ומנוחה) **הקשתיו** (עבד ואמה - אדם) לבהמה, **ולא לדבר אחר**

סכם, האם לומדים בגזירה שוה ("בְּהֶמְתֶּךָ" "בְּהֶמְתֶּךָ") משבת שאסור לאדם למשוך בקרון יחד עם בהמה_____

מנא לן _____

המשך בבא קמא דף נ"ד ע"ב

סיכום הפסוקים שממנו לומדים שכל בעלי חיים נכללים, בדברים דלהלן

			מנא לן לרבות כל בעלי חיים
א.	נפילת הבור		
ב.	הפרשת הר סיני		
ג.	תשלומי כפל		
ד.	השבת אבידה		
ה.	פריקה		
ו.	חסימה		
ז.	כלאים	דחרישה	
		דהרבעה	
ח.	שבת		

בבא קמא דף נ״ד ע״ב - נ״ה ע״א

דברות הראשונות	דברות האחרונות
״כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר ה׳ אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לָךְ״	״כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ כַּאֲשֶׁר צִוְּךָ ה׳ אֱלֹקֶיךָ **לְמַעַן יַאֲרִיכֻן יָמֶיךָ וּלְמַעַן יִיטַב לָךְ** עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר ה׳ אֱלֹקֶיךָ נֹתֵן לָךְ״

שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא בר אבא, מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם ״טוב״ ובדברות האחרונות נאמר בהם ״טוב״, באיזה מצוה נאמר (רש״י) _____

ומה נאמר בו (שם) _____

אמר לו רבי חייא בר אבא, **עד שאתה שואלני למה נאמר בהם** (בדברות האחרונות) **״טוב״ שאלני אם נאמר בהן ״טוב״ אם לאו, שאיני יודע אם נאמר בהן טוב אם לאו**

כלך (לֵךְ) **אצל ר׳ תנחום בר חנילאי, שהיה רגיל** ללמוד **אצל ר׳ יהושע בן לוי, שהיה בקי באגדה,** אולי הוא שמע תשובה לשאלתך, מה הייתה כוונתו באמרו ״שאיני יודע אם נאמר בהן טוב אם לאו״

(דברי אליהו פרשת יתרו ד״ה כבד) _____

אזל רבי חנינא בן עגיל **לגביה** דרבי תנחום בר חנילאי, ושאלו את מה ששאל לרבי חייא בר אבא

א״ל רבי תנחום, **ממנו** (מרבי יהושע בן לוי) **לא שמעתי, אלא כך אמר לי שמואל בר נחום אחי אמו של רב אחא ברבי חנינא, ואמרי לה** (ויש אומרים) ששמואל בר נחום היה **אבי אמו של רב אחי ברבי חנינא,** שמשום כך לא נאמר ״טוב״ בלוחות הראשונות, **הואיל וסופן להשתבר**

שואלת הגמ׳, **וכי סופן להשתבר מאי הוי**

אמר רב אשי, אילו היה כתוב ״לְמַעַן יִיטַב לָךְ״ בלוחות הראשונות, **חס ושלום פסקה טובה מישראל** ע״י שבירת הלוחות

א״כ מדוע כתוב בלוחות הראשונות ״לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ״ ולא חש שמה תפסק ״אריכות ימים״ מישראל

(שם בדברי אליהו) _____

א״ר יהושע, הרואה את האות **טי״ת בחלומו, סימן יפה** הוא **לו**

שואלת הגמ׳, **מאי טעמא** שזה סימן יפה, **אילימא משום דכתיב ״טוב״** ולכן אות טי״ת רומז לטובה

אימא שזה רומז ל**״וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵי הַשְׁמֵד״,** האם זה רומז לדבר טוב _____

משיבה הגמ׳, הרואה **חד טי״ת קאמרינן** שזה סימן יפה

וכמה פעמים כתוב אות טי״ת בפסוק וְטֵאטֵאתִיהָ בְּמַטְאֲטֵי הַשְׁמֵד״ _____

שואלת הגמ׳, **אימא** שזה רומז ל**״טֻמְאָתָהּ בְּשׁוּלֶיהָ״,** שזה דבר רע ושם יש רק ט״ת אחד

משיבה הגמ׳, הרואה **טי״ת בי״ת קאמרינן** שזה סימן יפה

שואלת הגמ׳, **אימא** שזה רומז ל**״טָבְעוּ בָאָרֶץ שְׁעָרֶיהָ״,** שזה דבר רע ושם יש טי״ת בי״ת

אלא הטעם שזה סימן יפה, **הואיל ופתח בו** (באות טי״ת) **הכתוב לטובה תחילה**

שמבראשית עד ״וַיַּרְא אֱלֹהִים אֶת הָאוֹר כי טוב״ **לא כתיב טי״ת**

לפי מסקנת הגמ׳ מה ראה שזה סימן טוב _____

ומדוע הוא סימן יפה הוא לו _____

המשך בבא קמא דף נ"ד ע"ב - נ"ה ע"א

ביאור דברי ר' יהושע

	איזה אות/אותיות הוא ראה בחלומו, לפי שלב זה	איך נרמז בזה שהוא סימן יפה	מדוע אין לומר כן
אילימא			
חד טי"ת קאמרינן			
טי"ת בי"ת קאמרינן			
מסקנת הגמ'			*****

וא"ר יהושע בן לוי, הרואה הספד בחלומו, חסו עליו מן השמים ופדאוהו, הני מילי בכתבא

באר, מה הוא ראה _____

ואיך משמע שחסו עליו ופדאוהו (מהרש"א) _____

שנינו במשנתנו, **"וכן חיה ועוף כיוצא בהן וכו'"** שגם בהם נוהגים כל הדינים שבמשנתנו (נפילת הבור, הפרשת הר סיני, וכו')

אמר ריש לקיש, כאן במשנתנו **שנה רבי** (רבי שסידר את המשניות לימד אותנו בזה), ש**תרנגול, טווס, ופסיוני** (מין שליו), **כלאים זה בזה,** באיזה דין במשנתנו לימד לנו רבי זאת (רש"י) _____

מקשה הגמ', **פשיטא,** מה פשוט _____

אמר רב חביבא, משום דרבו בהדי הדדי (שהם גדלים ביחד), **מהו דתימא מין חד הוא** ואינו כלאים

מה הכונה "דרבו בהדי הדדי" (רשב"א) _____

קמ"ל, מי משמיע לנו _____ ומה הוא משמיע לנו _____

האם שמענו ממשנתנו שמינים אלו כלאים זה בזה, אע"פ דרבו בהדי הדדי (תוס') _____

מה כן משמיענו רבי במשנתנו (שם) _____

ומה הוסיף ריש לקיש מסברא (שם) _____

אמר שמואל, אווז סתם **ואווז הבר** (אווז מדברי), **כלאים זה בזה,** משום שהם מינים שונים

מתקיף לה רבא בר רב חנן, מאי טעמא שהם נחשבים מינים שונים, **אילימא משום דהאי אריך קועיה והאי זוטר קועיה**

פרש, אריך קועיה (רש"י) _____ זוטר קועיה _____

אלא מעתה גמלא פרסא (פרסי) **וגמלא טייעא** (ערבי), **דהאי אלים קועיה והאי קטין קועיה, הכי נמי דהוו כלאים זה בזה,** והרי זה ודאי שהם מין אחד ואינם כלאים זה בזה

פרש, אלים קועיה (רש"י) _____ קטין קועיה _____

אלא אמר אביי, הטעם שהם נחשבים מינים שונים, משום ש**זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים,**

רב פפא אמר טעם אחר שהם נחשבים מינים שונים, **הא, טעונה חדא ביעתא בשיחלא** (טוענת ביצה אחת בלבד)

והא, טעונה כמה ביעתא בשיחלא

איזה אווז אינה נושאת ביצה שניה עד שתלד את הראשונה (רש"י) _____

ואיזה נושאת כמה ביצים ביחד _____

המשך בבא קמא דף נ"ד ע"ב - נ"ה ע"א

"למינהו" שבים	"למינהו" שביבשה
"וַיִּבְרָא אֱלֹקִים אֶת הַתַּנִּינִם הַגְּדֹלִים וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת אֲשֶׁר שָׁרְצוּ הַמַּיִם לְמִינֵהֶם וגו'".	"וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים תּוֹצֵא הָאָרֶץ נֶפֶשׁ חַיָּה לְמִינָהּ בְּהֵמָה וָרֶמֶשׂ וְחַיְתוֹ אֶרֶץ לְמִינָהּ וַיְהִי כֵּן. וַיַּעַשׂ אֱלֹהִים אֶת חַיַּת הָאָרֶץ לְמִינָהּ וְאֶת הַבְּהֵמָה לְמִינָהּ וְאֵת כָּל רֶמֶשׂ הָאֲדָמָה לְמִינֵהוּ וַיַּרְא אֱלֹהִים כִּי טוֹב".

א"ר ירמיה אמר ריש לקיש, המרביע שני מינים שֶׁבַּיָּם, הרי זה **לוקה** - חייב מלקות

מאי טעמא, הרי התורה אמרה "בְּהֶמָתְךָ לֹא תַרְבִּיעַ כִּלְאָיִם", ומניין שיש איסור כלאים גם במינים שבים

אמר רב אדא בר אהבה משמיה דעולא, אתיא "לְמִינֵהוּ" "לְמִינֵהוּ" מיבשה

הערה: "לְמִינֵהוּ" "לְמִינֵהוּ" לאו גזירה שוה ממש, אלא מילף משמעותיה של זה ממשמעותיה של זה, ע"פ תוס' ר"פ סוד"ה הנהיג.

סכם, אצל אלו בעלי חיים כתוב מפורש בתורה שאסור להרביע אותם_____

מהיכן לומדים שאסור גם בחיות ועופות _____

ומהיכן לומדים האיסור מינים שבים _____

בעי רחבה, המנהיג בעיזא ושיבוטא, פרש: "עיזא"_____ "שיבוטא"_____

באר מה הוא עשה (רש"י) _____

מהו, מה הספק _____

צד א': **מי אמרינן כיון דעיזא לא נחית בים ושיבוטא לא סליק ליבשה, לא כלום עביד,** לפי צד זה מה הדין _____

צד ב': **או דלמא, השתא מיהת קא מנהיג** בשני מינים, לפי צד זה מה הדין _____

הקדמה: האם כלאים נוהג מן התורה בארץ (רש"י) _____ בחו"ל_____

מתקיף לה רבינא, על מי הוא מקשה_____

אלא מעתה חיבר חטה ושעורה בידו וזרע חטה בארץ, ושעורה בחוצה לארץ, הכי נמי דמחייב

ודאי שמה הדין _____ ולכן ודאי שמה הדין במנהיג בעיזא ושיבוטא _____

אמרי בני הישיבה לתרץ את הקושיא, **הכי השתא, התם,** לגבי איזה דין_____

ארץ ישראל **מקום חיובא** שבא"י יש בה איסור כלאים, **חוצה לארץ לא מקום חיובא,** שאין איסור כלאים נוהג בחו"ל

ולכן פשוט שמה הדין _____

ואילו **הכא,** המנהיג בעיזא ושיבוטא, **אידי ואידי** (בין היבשה ובין הים) מקום **חיובא הוא**

ולכן האם יש מקום להסתפק אם יש איסור להנהיג בעז ודג_____

האם פשטה הגמ' את הספק_____

תם ונשלם
שבח לקל בורא עולם

"הדרן עלך"

לאחר השלמת הפרק יאמר זה ויועיל לזכרון בעזרת השם יתברך:

הַדְרָן עֲלָךְ פֶּרֶק שׁוֹר שֶׁנִּגַּח אֶת הַפָּרָה וְהַדְרָךְ עָלָן
נחזור עליך פרק שור שנגח את הפרה ותחזרי עלינו

דַּעְתָּן עֲלָךְ פֶּרֶק שׁוֹר שֶׁנִּגַּח אֶת הַפָּרָה וְדַעְתָּךְ עָלָן
דעתנו עליך פרק שור שנגח את הפרה ודעתך עלינו

לֹא נִתְנְשֵׁי מִינָךְ פֶּרֶק שׁוֹר שֶׁנִּגַּח אֶת הַפָּרָה וְלֹא תִתְנְשֵׁי מִינָן
לא נשכח ממך פרק שור שנגח את הפרה ולא תשכחי מאתנו

לֹא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלֹא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. יאמר ג' פעמים
לא בעולם הזה ולא בעולם הבא

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ
שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה, וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא.
חֲנִינָא בַּר פָּפָּא, רָמִי בַּר פָּפָּא, נַחְמָן בַּר פָּפָּא, אַחַאי בַּר פָּפָּא, אַבָּא מָרִי בַּר פָּפָּא, רַפְרָם בַּר פָּפָּא, רָכִישׁ בַּר פָּפָּא, סוּרְחָב בַּר פָּפָּא, אָדָא בַּר פָּפָּא, דָּרוּ בַּר פָּפָּא.

הַעֲרֶב נָא, ה' אֱלֹקֵינוּ, אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ בְּפִינוּ, וּבְפִיפִיּוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ
וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל, יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתְךָ.
מֵאוֹיְבֵי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ, כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי. יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ, לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ. לְעוֹלָם
לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ, כִּי בָם חִיִּיתָנִי. בָּרוּךְ אַתָּה ה', לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ. אָמֵן, אָמֵן, אָמֵן, סֶלָה וָעֶד.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵינוּ וֵאלֹקֵי אֲבוֹתֵינוּ
שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ, וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת:
שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים, אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה, וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים.
אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים, אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִין שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר.

אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים, אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שָׁחַת,
שֶׁנֶּאֱמַר, "וְאַתָּה אֱלֹקִים תּוֹרִידֵם לִבְאֵר שַׁחַת, אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם,
וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ".

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹקַי, כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם פֶּרֶק שׁוֹר שֶׁנִּגַּח אֶת הַפָּרָה,
כֵּן תַּעַזְרֵנִי לְהַתְחִיל (פְּרָקִים) מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם,
לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמוֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם, אֶת כָּל דִּבְרֵי תַלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה,
וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וְאָמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים,
יַעֲמוֹד לִי וּלְזַרְעִי, שֶׁלֹּא יָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי, וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם.

וְתִתְקַיֵּם בִּי:
"בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ, וַהֲקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ".
"כִּי בִי יִרְבּוּ יָמֶיךָ, וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים". "אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ, בִּשְׂמֹאלָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד".
ה', עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, ה' יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַּשָּׁלוֹם: